

Samorząd Województwa Podkarpackiego

Prognoza oddziaływania na środowisko
Projektu
STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
na lata 2007 – 2020
Aktualizacja 2013 – 2020

PODKARPACKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

35-064 RZESZÓW ul. Targowa 1
www.pbpp.pl

tel./faks: (017)852-86-51, E-mail:sekretariat@pbpp.pl

ODDZIAŁY ZAMIEJSCOWE:

38-400 **KROSNO** ul. Lewakowskiego 7 tel./faks (013) 432-42-53; 39-400 **TARNOBRZEG** ul. 1 Maja 4 tel/faks (015) 822-16-90

DYREKTOR PBPP W RZESZOWIE – Renata Drażek

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Lucyna Zymyn – Kierownik Zespołu

Agata Bukała

Anna Hawaj

Anna Matyka

Marcelina Szuber

Marek Woźniak

OPRACOWANIE GRAFICZNE:

Paweł Przybyła

Zawartość opracowania:

Streszczenie w języku niespecjalistycznym	5
1. Informacje wstępne.....	9
1.1. Podstawa prawna opracowania Prognozy.....	9
1.2. Cel i zakres Prognozy	10
1.3. Metodyka opracowania Prognozy.....	12
2. Informacja o zawartości, głównych celach projektu Strategii oraz o powiązaniach z innymi dokumentami.....	13
2.1. Główne cele projektu Strategii oraz kierunki działań	13
2.2. Powiązania projektu Strategii z dokumentami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym	29
2.3. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem Strategii	36
3. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu Strategii	48
3.1. Istniejący stan środowiska	48
3.1.1. Położenie, rzeźba terenu, klimat	48
3.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	48
3.1.3. Gleby	50
3.1.4. Surowce mineralne	50
3.1.5. Powietrze	51
3.1.6. Klimat akustyczny	52
3.1.7. Promieniowanie elektromagnetyczne	52
3.1.8. Zasoby przyrodnicze.....	52
3.1.9. Krajobraz, zabytki i dobra kultury współczesnej.....	53
3.1.10. Tereny zdewastowane.....	54
3.2. Ocena stanu środowiska	55
3.2.1. Stan czystości jednolitych części wód powierzchniowych.....	55
3.2.2. Stan czystości jednolitych części wód podziemnych.....	56
3.2.3. Stan gleb	57
3.2.4. Stan czystości powietrza.....	58
3.2.5. Klimat akustyczny	59
3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne	60
3.3. Analizy specyficzne.....	61
3.3.1. Ludzie (warunki życia, zachowania społeczne).....	61
3.3.2. Edukacja	61
3.3.3. Ochrona zdrowia.....	62
3.3.4. Gospodarka.....	63
3.3.5. Transport.....	63

3.3.6. Energetyka	64
3.4. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu Strategii	65
4. Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu Strategii, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody	68
4.1. Obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody	68
4.2. Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu Strategii	70
5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu Strategii oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentów	71
6. Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych	82
6.1. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko	82
6.2. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów	117
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów	136
8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii	141
9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu Strategii oraz częstotliwości jej przeprowadzania	143
9.1. Instrumenty realizacji projektu Strategii	143
9.2. Monitoring i ocena realizacji projektu Strategii	144
10. Informacja o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	145
11. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy	146
12. Wnioski	147
Wykaz rysunków	153
Wykaz tabel	156

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii została opracowana zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie został uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii jest: m.in. identyfikacja możliwych do określenia skutków środowiskowych realizacji kierunków działań określonych w ramach zidentyfikowanych priorytetów, ustalenie czy realizacja celów, kierunków działań sprzyja ochronie środowiska przyrodniczego i zrównoważonemu rozwojowi województwa podkarpackiego

Projekt Strategii ma charakter deklaracyjny i nie określa konkretnych miejsc realizacji poszczególnych zadań prowadzących do osiągnięcia założonych efektów. Zadania określone w tym projekcie mogą być realizowane na części i/lub na terenie całego województwa i może się tak zdarzyć, że na jednym obszarze może być realizowanych kilka zadań, które mogą wiązać się ze znaczącym negatywnym oddziaływaniem na środowisko (bezpośrednim i pośrednim). W takich przypadkach oddziaływania będą się nakładać i kumulować.

Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach kierunków działań przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą ekspercką oraz metodą analogii, czyli podobieństwa zjawisk.

Prace nad Prognozą zostały podzielone na następujące etapy:

Etap I – przeanalizowano zapisy podstawowych dokumentów powiązanych z projektem Strategii oraz oceny stanu środowiska.

Etap II – przeprowadzono analizy i oceny realizacji kierunków działań określonych w projekcie Strategii oraz realizacji przedsięwzięć koniecznych do osiągnięcia celów wymienionych w analizowanym projekcie.

Etap III – przygotowano pełny tekst dokumentu Prognozy.

Projekt Strategii jest elementem krajowego systemu programowania strategicznego, uwzględnia zasady oraz kierunki nowej polityki regionalnej określone w krajowych dokumentach strategicznych nowej generacji, jak również w dokumentach unijnych, przygotowywanych dla nowej perspektywy finansowej. Określa opis aspiracji rozwoju regionu do 2020 roku, formułuje cele, określa kierunki działań w poszczególnych priorytetach, wskazuje narzędzia służące realizacji celów (np. zasady finansowania i metody oceny tempa i kierunków rozwoju regionu), a także wyznacza kluczowe obszary strategicznej interwencji.

W projekcie Strategii przedstawiono trzy alternatywne scenariusze rozwoju regionu: I. – Scenariusz szans, II – Scenariusz pośredni, III – Scenariusz zagrożeń. Przyjęto, iż realny i możliwy jest rozwój regionu w oparciu o Scenariusz szans. W oparciu o ten scenariusz wyznaczone zostały cele rozwoju województwa. Analizując scenariusze pod kątem skutków środowiskowych,

ocenia się, iż najbardziej optymalny dla zachowania i ochrony walorów i zasobów środowiskowych, rozwiązywania problemów środowiskowych oraz eliminacji i minimalizacji zagrożeń jest wybrany Scenariusz szans. Zakłada on intensywny, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy regionu oparty na konkurencyjności i innowacyjności we wszystkich dziedzinach gospodarki oraz na efektywnym wykorzystaniu zasobów wewnętrznych i zewnętrznych, skutkujący zmniejszeniem dystansu rozwojowego wobec bardziej rozwiniętych regionów kraju, powstaniem miejsc pracy i zmniejszeniem bezrobocia oraz spójność społeczno-gospodarczą całego regionu, przy równoczesnej dbałości o stan środowiska naturalnego. Pozostałe scenariusze zakładają rozwój umiarkowany lub stagnację, i choć są mniej inwazyjne w stosunku do środowiska, nie pozwalają na rozwiązanie problemów społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Silny, rozwijający się region ma większe szanse na pozyskanie środków niezbędnych dla eliminacji zagrożeń i realizacji celów, które pozwolą chronić środowisko przyrodnicze.

Celem głównym projektu Strategii jest: Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców. W projekcie Strategii przyjęto założenie, iż cel główny będzie osiągnięty poprzez cele strategiczne określone dla czterech dziedzin działań strategicznych:

- Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka,
- Kapitał ludzki i społeczny,
- Sieć osadnicza,
- Środowisko i energetyka.

Realizacja przyjętych w projekcie Strategii kierunków działań zapewnia unowocześnianie i wdrażanie innowacyjności w gospodarce, w tym wdrażanie innowacyjnych technologii w przemyśle. Nowoczesność i innowacyjność sektora przemysłu jest tożsama ze stosowaniem rozwiązań pro – środowiskowych. Wspieranie rozwoju edukacji z dostosowaniem do wyzwań przyszłości pozwoli na wykształcenie lokalnych kadr stanowiących bazę (kapitał ludzki) dla rozwoju sektora badań na rzecz innowacyjności w gospodarce.

Podczas analiz i ocen przyjęto, że wszystkie działania realizowane w ramach projektu Strategii będą spełniały wymagania określone w obowiązujących przepisach prawnych, oraz będą stosowane najlepsze i najnowocześniejsze techniki i technologie sprzyjające ochronie środowiska.

Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że najwięcej potencjalnie negatywnych oddziaływań na środowisko może wystąpić w wyniku realizacji przedsięwzięć związanych z komunikacją drogową. Przedsięwzięcia te mogą być realizowane w ramach kierunków działań:

- 3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.
- 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.
- 3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.
- 3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.
- 3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.

Prognozowany negatywny wpływ na środowisko nie oznacza wpływu znaczącego.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najbardziej korzystna dla środowiska i zdrowia ludzi będzie realizacja następujących kierunków działań:

- 1.2.1. Rozwój badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.
- 1.2.2. Wzmocnienie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.
- 1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym, wzmacniającego specjalizacje regionalne.
- 1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.
- 1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości
- 1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.
- 2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.
- 2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.
- 2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.
- 2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.
- 2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.
- 2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.
- 2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
- 3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.
- 3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.
- 4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.
- 4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.
- 4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.
- 4.3.4. . Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.

Stwierdzone na podstawie przeprowadzonych analiz prawdopodobne zagrożenie negatywnym oddziaływaniem, nie oznacza jednoznacznie stwierdzonych znaczących oddziaływań na obszar Natura 2000. Niemniej jednak w obrębie obszarów Natura 2000 może dochodzić do:

- fragmentacji siedlisk przyrodniczych,
- zmniejszenia powierzchni siedlisk przyrodniczych,
- jakościowych zmian siedlisk,
- powstawania nowych barier dla funkcjonowania układów przyrodniczych,
- emisji hałasu,
- emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- zakłócenia funkcjonowania korytarzy ekologicznych na odcinkach przejść przez doliny cieków,
- wyłączenia z systemu przyrodniczego terenów rolnych, w niektórych przypadkach może zdarzyć się, że nastąpi wyłączenie terenów leśnych czy dolin rzecznych.

Według obowiązującego prawa, każde realizowane przedsięwzięcie będzie musiało być poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko, w której zostanie dokładnie przeanalizowany wpływ na środowisko. Nie jest wykluczone, że dla niektórych przedsięwzięć będą opracowywane raporty o oddziaływaniu na środowisko.

W takich przypadkach na etapie rozwiązań planistycznych należy przedstawić alternatywne rozwiązania dotyczące przebiegu tras komunikacyjnych i do realizacji wybrać te, które są najbardziej korzystne dla środowiska. Należy zwracać uwagę na rozmieszczenie siedlisk naturalnych i tak prowadzić trasy przebiegu szlaków komunikacyjnych, aby nie dochodziło do ich fragmentacji, zniszczenia oraz zmian jakościowych siedlisk. Jeżeli okaże się niemożliwym ominięcie obszarów Natura 2000, należy przewidzieć działania ograniczające wpływ na obszar Natura 2000 np. zaprojektować bezkolizyjne przejścia dla zwierząt. W przypadku OZE należy przeprowadzać monitoringi przyrodnicze (energetyka wiatrowa), a w przypadku zbiorników należy rozpatrywać także rozwiązania alternatywne (np. poldery). Przedsięwzięcia będą mogły być zrealizowane tylko w przypadku, gdy na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 zostanie wykazany brak znaczących oddziaływań.

Prognozuje się, że oddziaływania na obszary Natura 2000 będą nasilone na etapie budowy konkretnych przedsięwzięć, ich działanie będzie bezpośrednie w przypadku, gdy przedsięwzięcie będzie realizowane na terenie obszaru Natura 2000. Na tym etapie nie można określić, jakie będą to oddziaływania, ponieważ nie są znane dokładne lokalizacje poszczególnych przedsięwzięć.

W dokumencie o charakterze fakultatywnym, perspektywicznym, w którym określone są kierunki działań nie są wyznaczone ramy dla realizacji przedsięwzięć.

Podkreślenia wymaga fakt, że działania przewidziane w projekcie Strategii będą miały pozytywny wpływ na środowisko w dłuższej perspektywie czasowej.

Ze względu na specyfikę dokumentu, jakim jest projekt Strategii, określenie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań w niej zawartych jest w znacznym stopniu utrudnione. Projekt Strategii jest dokumentem o dużym stopniu ogólności i ma charakter deklaracyjny, pokazujący ogólną polityczną wolę oraz intencję Zarządu Województwa Podkarpackiego w kwestii dążenia do określonego wizerunku województwa, w stosunkowo odległym horyzoncie czasowym. Wskazuje kluczowe dziedziny działań strategicznych, cele i kierunki działań jakie mają być podjęte i wspierane w dążeniu do osiągnięcia docelowej wizji województwa. Nie wyznacza ram dla realizacji konkretnych przedsięwzięć ani ich jednoznacznej lokalizacji, wskazuje kierunki i obszary działań strategicznych.

Przeprowadzone analizy wykazały, że w transgranicznym oddziaływaniu na środowisko istotne miejsce mogą zajmować:

- działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich szlaków transportowych (Via Carpatia),
- działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej, wymiana doświadczeń),
- działania na rzecz zachowania obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego (opracowywanie ujednoliconych planów zarządzania i udostępniania obszarów o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych, badania monitoringowe środowiska,

- i inne wspierane w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa),
- działania związane z zapobieganiem i przeciwdziałaniem zagrożeniom oraz usuwaniem ich negatywnych skutków szczególnie w powiatach nadgranicznych (np. współpraca odpowiednich służb dotycząca ostrzegania, monitorowania czy wspólnych działań ratowniczych).

Jednakże na obecnym etapie nie przewiduje się możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Planowane przedsięwzięcia komunikacyjne (np. S19, która stanowi część szlaku transportowego Via Carpatia) nie kończą się na granicy Państwa/województwa, ale będą kontynuowane poza jego granicami w ramach rozbudowy sieci europejskiej. Zakładając, że wszystkie przedsięwzięcia będą realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, nie przewiduje się by oddziaływania poszczególnych odcinków tras drogowych powodowały znaczące oddziaływania na środowisko o zasięgu wykraczającym poza granice kraju.

Odstąpienie od realizacji Strategii skutkowałoby m.in. zaniechaniem wdrażania nowoczesności i innowacyjnych technologii w gospodarce, czego wynikiem byłoby utrzymywanie się funkcjonowania technologii przestarzałych, często wywierających dużą presję na środowisko. W efekcie nie następowałaby poprawa zagrożonych komponentów środowiska, a pośrednio poprawa warunków życia mieszkańców.

Odstąpienie od realizacji celów określonych dla priorytetów oraz przypisanych im kierunków działań oznaczałoby zaniechanie obowiązku realizacji globalnej, wspólnotowej i krajowej polityki ekologicznej oraz prowadziłoby do braku poprawy stanu obecnego i powstania tendencji zmian negatywnych w odniesieniu do całokształtu środowiska obszaru województwa oraz zdrowia jego mieszkańców, zwłaszcza w zakresie:

- zagrożenia powodziami i powierzchniowymi ruchami masowymi;
- zagrożenia katastrofami wynikającymi z działalności człowieka;
- osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód;
- poprawy jakości powietrza i zagrożeń związanych z emisją ponadnormatywnego hałasu na terenach zurbanizowanych;
- zanieczyszczenia gleb i powierzchni ziemi;
- ochrony lasów, ochrony bioróżnorodności i krajobrazu oraz obszarów przyrodniczo cennych.

Szczególnie niekorzystne zmiany w aspekcie skutków środowiskowych przewiduje się w przypadku odstąpienia od realizacji celu sformułowanego dla dziedziny strategicznej (4.) Środowisko i energetyka – Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

1. Informacje wstępne

1.1. Podstawa prawna opracowania Prognozy

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020, Aktualizacja 2013–2020, zwanej dalej Prognozą, wynika z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku

i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.),

W ustawie tej wdrożone zostały przepisy Wspólnoty Europejskiej dotyczące postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. WE L 197 z 21.07.2001r.)) oraz udziale społeczeństwa w sporządzaniu niektórych planów i programów w zakresie środowiska (Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003r.)).

Zgodnie z art. 46 ust. 2 ww. ustawy projekt strategii wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko.

1.2. Cel i zakres Prognozy

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020, Aktualizacja 2013–2020 zwanej dalej projektem Strategii, jest:

- identyfikacja możliwych do określenia skutków środowiskowych (głównie pozytywnych oraz negatywnych) realizacji kierunków działań określonych w ramach zidentyfikowanych priorytetów,
- identyfikacja i eliminacja tych kierunków działań, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa,
- ustalenie czy realizacja celów, kierunków działań sprzyja ochronie środowiska przyrodniczego i zrównoważonemu rozwojowi województwa podkarpackiego oraz, czy w wystarczający sposób zapobiega powstawaniu konfliktów i zagrożeń,
- wskazanie, jeżeli jest to zasadne, rozwiązań alternatywnych przyczyniających się do zmniejszenia obciążeń środowiska.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii uwzględnia zagadnienia określone w art. 51. ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, czyli zawiera:

- podstawę prawną opracowania prognozy, cel i zakres prognozy, metodykę jej opracowania,
- informację o zawartości, głównych celach projektu Strategii oraz jej powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem Strategii,
- analizę i ocenę istniejącego stanu środowiska
- potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu Strategii,
- analizę i ocenę stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,

- analizę i ocenę istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu Strategii, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu Strategii oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko realizacji kierunków działań określonych w ramach priorytetów zidentyfikowanych w projekcie Strategii,
- analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność ich obszarów,
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii, w tym wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu Strategii oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informację o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- wnioski z przeprowadzonych analiz,
- streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 09 lipca 2012 roku znak: SZN.9020.3.51.2012.AL) oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 16 lipca 2012 roku znak: WOŚ.411.2.3.2012. AP-2).

Zgodnie z art. 54 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu (w tym przypadku projekt Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020, Aktualizacja 2013 – 2020) poddaje go wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, a także zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Ze względu na to, że projekt aktualizacji Strategii ma charakter zamierzeniowy i odznacza się dużym stopniem ogólności, ustalono, że szczegółowość Prognozy będzie adekwatna do stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

Prognoza oddziaływania na środowisko odnosi się więc do zbioru różnych kierunków działań, jakie mogą być realizowane w ramach zidentyfikowanych priorytetów.

Projekt Strategii nie określa konkretnych miejsc realizacji poszczególnych zadań prowadzących do osiągnięcia założonych efektów. Zadania określone w tym projekcie mogą być realizowane na części i/lub na terenie całego województwa i może się tak zdarzyć, że na jednym obszarze może być realizowanych kilka zadań, które mogą wiązać się ze znaczącym negatywnym oddziaływaniem na środowisko (bezpośrednim i pośrednim). W takich przypadkach oddziaływania będą się nakładać i kumulować.

W prognozie oddziaływania na środowisko starano się zwracać uwagę przede wszystkim na potencjalne, możliwe do zidentyfikowania, zagrożenia dla wszystkich elementów środowiska, w tym na zdrowie ludzi, zabytki i dobra materialne. Skoncentrowano się głównie na potencjalnych zagrożeniach, jakie mogą powstać w wyniku realizacji kierunków działań w ramach zidentyfikowanych priorytetów.

1.3. Metodyka opracowania Prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko powstała w wyniku analizy treści projektu Strategii i oceny jaki będzie wpływ na środowisko realizacji określonych w niej kierunków działań. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta, siedliska przyrodnicze, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000, zdrowie ludzi, krajobraz, zabytki etc.

Prognozę oddziaływania na środowisko opracowano zgodnie z zapisami w art. 51 ust.2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i zgodnie z zakresem uzgodnionym z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i wojewódzkim inspektorem sanitarnym.

Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach kierunków działań przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą ekspercką oraz metodą analogii, czyli podobieństwa zjawisk.

Prace nad Prognozą zostały podzielone na następujące etapy:

- Etap I** – przeanalizowano zapisy podstawowych dokumentów powiązanych z projektem Strategii oraz informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem Strategii. Dokonano charakterystyki analizowanego dokumentu oraz oceny stanu środowiska.
- Etap II** – przeprowadzono analizy i oceny realizacji kierunków działań określonych w projekcie Strategii oraz realizacji przedsięwzięć koniecznych do osiągnięcia celów wymienionych w analizowanym projekcie. Starano się określić, jaki wpływ będzie miała realizacja i funkcjonowanie przedsięwzięć, które mogą być realizowane w ramach poszczególnych kierunków działań. Oceniono wpływ realizacji każdego kierunku działań na jakość powietrza, wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód), jakość klimatu akustycznego, zasoby surowców mineralnych, powierzchnię ziemi łącznie z glebą, różnorodność biologiczną, obszary prawnie chronione, w tym na obszary Natura 2000, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zabytki oraz zdrowie ludzi. Jako kryterium oceny przyjęto oddziaływanie zdefiniowane jako: pozytywne, negatywne, bezpośrednie, pośrednie, długookresowe, lokalne, regionalne, ponadregionalne. Wyniki zostały przedstawione w tabelach 6 – 16. Przeprowadzono także analizę i ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów. Wyznaczono obszary konfliktowe. W tym celu Obszary Strategicznej Interwencji dla każdego Kierunku działań zostały przedstawione na rysunkach, na których zaznaczono wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000. Przyjęto, że obszary konfliktowe to wspólna część OSI i obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Wyniki analiz przedstawiono na rysunkach 14 – 30.
- Etap III** – przygotowano pełny tekst dokumentu Prognozy. Podstawową trudność podczas sporządzania Prognozy stanowił ogólny, deklaracyjny charakter projektu Strategii, co sprawiło,

że sformułowania zawarte w tabelach często mają charakter warunkowy i mogą być zmienne w zależności od warunków lokalizacyjnych i sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

2. Informacja o zawartości, głównych celach projektu Strategii oraz o powiązaniach z innymi dokumentami

Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego jest elementem krajowego systemu programowania strategicznego, uwzględnia zasady oraz kierunki nowej polityki regionalnej określone w krajowych dokumentach strategicznych nowej generacji, jak również dokumentach unijnych przygotowywanych dla nowej perspektywy finansowej oraz wnioski i rekomendacje z ekspertyz zrealizowanych, na zlecenie Województwa Podkarpackiego, przez zewnętrzne podmioty.

Polityka rozwoju województwa powinna być rozpatrywana w relacji z polityką ochrony środowiska, zwłaszcza w kontekście realizacji podstawowego celu Wspólnoty, jakim jest zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju.

2.1. Główne cele projektu Strategii oraz kierunki działań

Projekt Strategii określa opis aspiracji rozwoju regionu do 2020 roku, formułuje cele, określa kierunki działań w poszczególnych priorytetach (tabela 1), wskazuje narzędzia służące realizacji celów (np. zasady finansowania i metody oceny tempa i kierunków rozwoju regionu), a także wyznacza kluczowe obszary strategicznej interwencji (rys. 1 – rys. 11).

Cel główny projektu Strategii został sformułowany następująco: **„Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”**.

Tabela 1. Główne cele, priorytety i kierunki działań określone w projekcie Strategii

Dziedzina Działów Strategicznych	Cel	Priorytet	Cel	Kierunki działań
1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej	1.1. Przemysł (OSI ¹ – rys. 1)	Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.
				1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.
				1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.
		1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe (OSI – rys. 1)	Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu	1.2.1. Rozwój badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.
				1.2.2. Wzmocnienie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.
				1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym, wzmacniającego specjalizacje regionalne.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		1.3. Turystyka (OSI – rys. 1)	Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej. 1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa. 1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.
		1.4. Rolnictwo (OSI – rys. 2)	Poprawa konkurencyjności sektora rolno - spożywczego	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych. 1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych. 1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi.
		1.5. Instytucje otoczenia biznesu (OSI – rys. 1)	Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu (IOB)	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy. 1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości. 1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.
	2. Kapitał ludzki i społeczny	2.1. Edukacja (OSI – rys. 3)	Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych. 2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu. 2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.
				2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej. 2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych. 2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.
				2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.
		2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe (OSI – rys. 3)	Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu	
		2.3. Społeczeństwo obywatelskie (OSI – rys. 3)	Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

			instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne	2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.
		2.4. Włączenie społeczne (OSI – rys. 3)	Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie. 2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. 2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
		2.5. Zdrowie publiczne (OSI – rys. 3)	Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej; 2.5.2. Promocja zdrowia. 2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.
		2.6. Sport powszechny (OSI – rys. 3)	Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia. 2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży. 2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.
3. Sieć osadnicza	Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu	3.1. Dostępność komunikacyjna (OSI – rys. 4)	Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym. 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych. 3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem. 3.1.4. Rozwój Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.
		3.2. Dostępność technologii innowacyjnych (OSI – rys. 5)	Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu. 3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

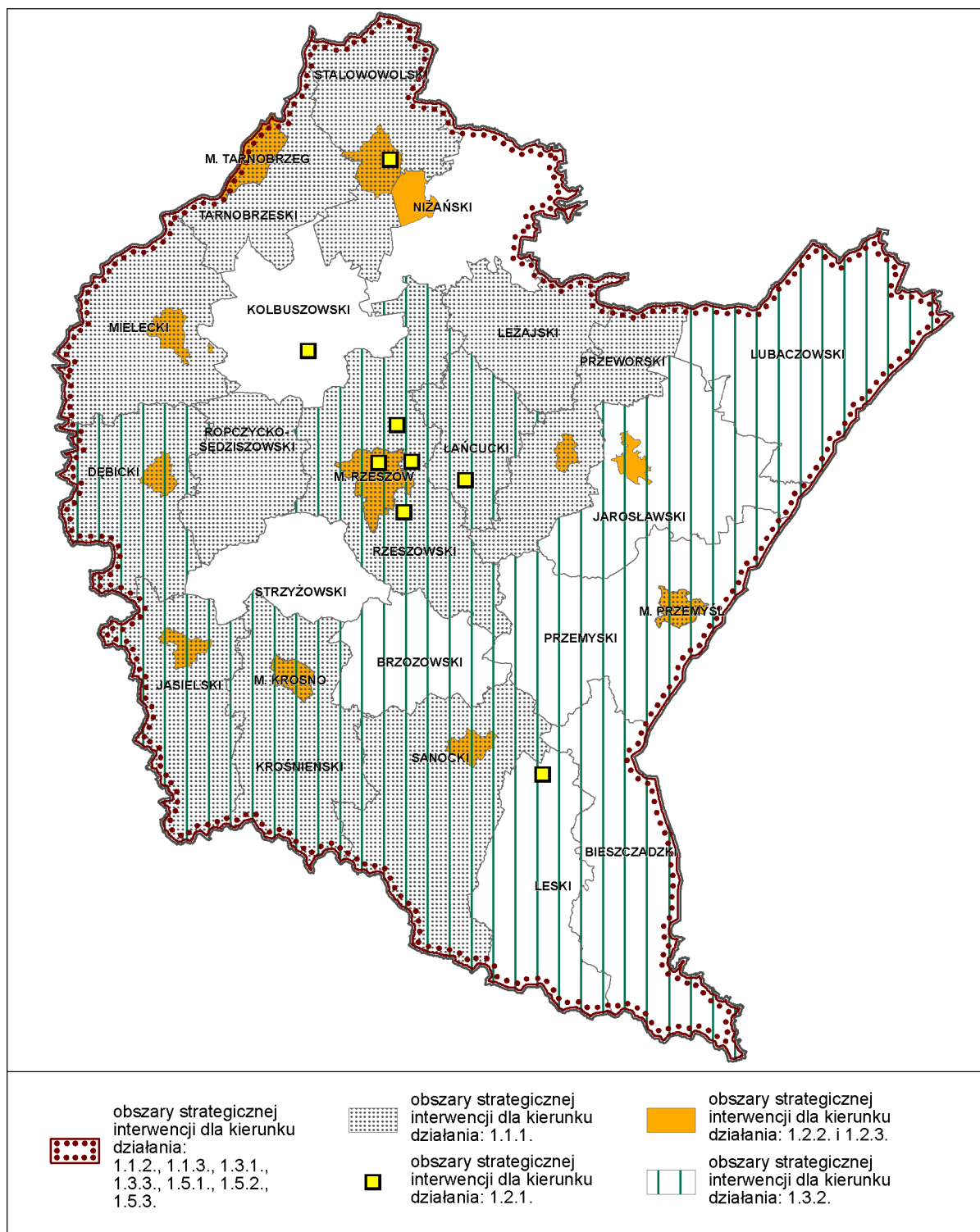
				3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.
		3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa (OSI – rys. 6)	Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.
				3.3.2. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.
				3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.
				3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.
		3.4. Funkcje obszarów wiejskich (OSI – rys. 7)	Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
				3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.
				3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.
				3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.
		3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu (OSI – rys. 8)	Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym	3.5.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.
				3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.
				3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.
				3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.
4. Środowisko i energetyka	Racjonalne i efektywne wykorzystanie	4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz	Zabezpieczenie mieszkańców województwa	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.

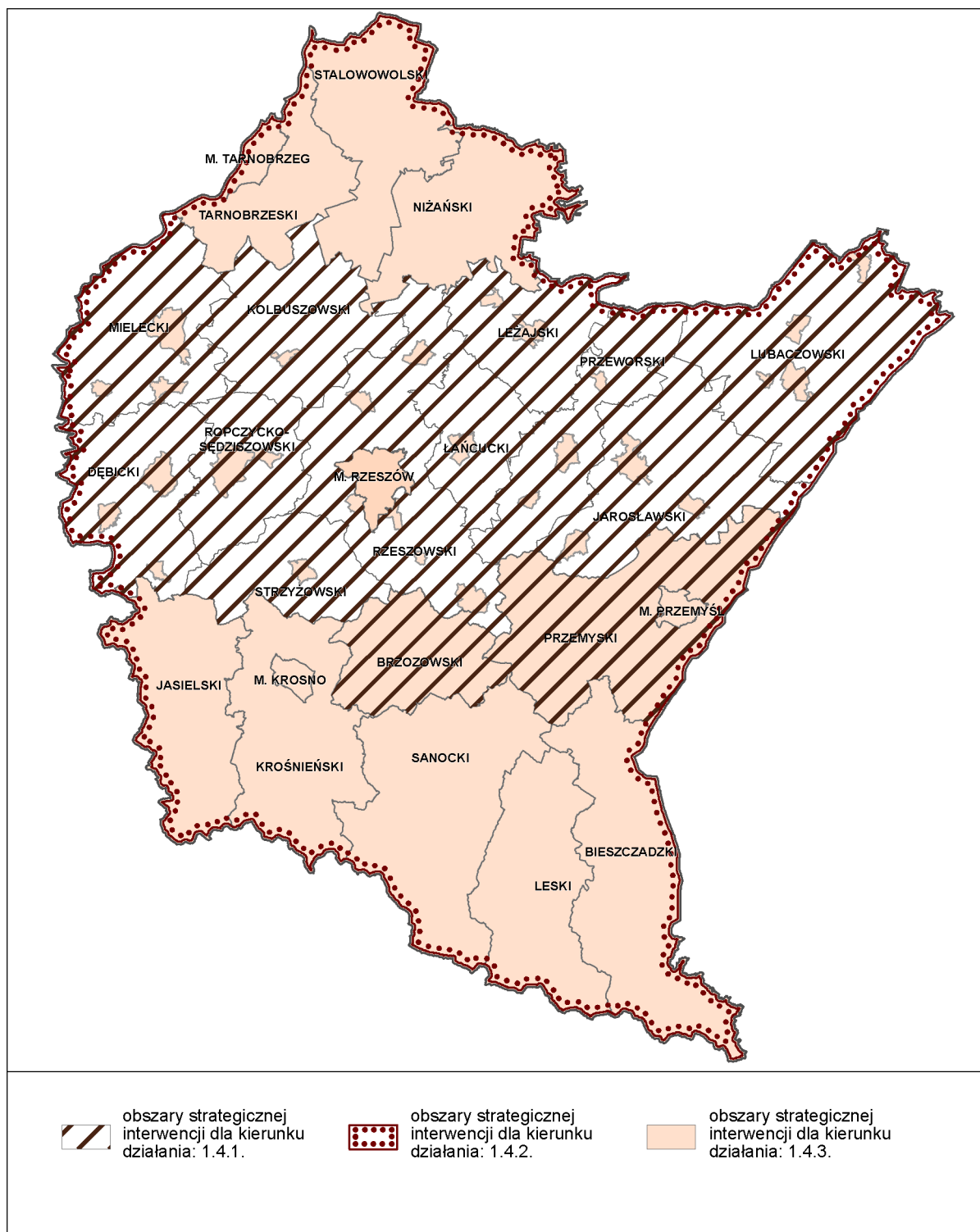
Prognoza oddziaływania na środowisko
 projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
 Aktualizacja 2013–2020

zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa	usuwanie ich negatywnych skutków (OSI – rys. 9)	podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka	4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.
			4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.
			4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.
			4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.
	4.2. Ochrona środowiska (OSI – rys. 10)	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.
			4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.
			4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno - ściekowej.
			4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.
	4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii (OSI – rys. 11)	Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.
			4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.
			4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).
			4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.

OSI¹ - Obszary Strategicznej Interwencji

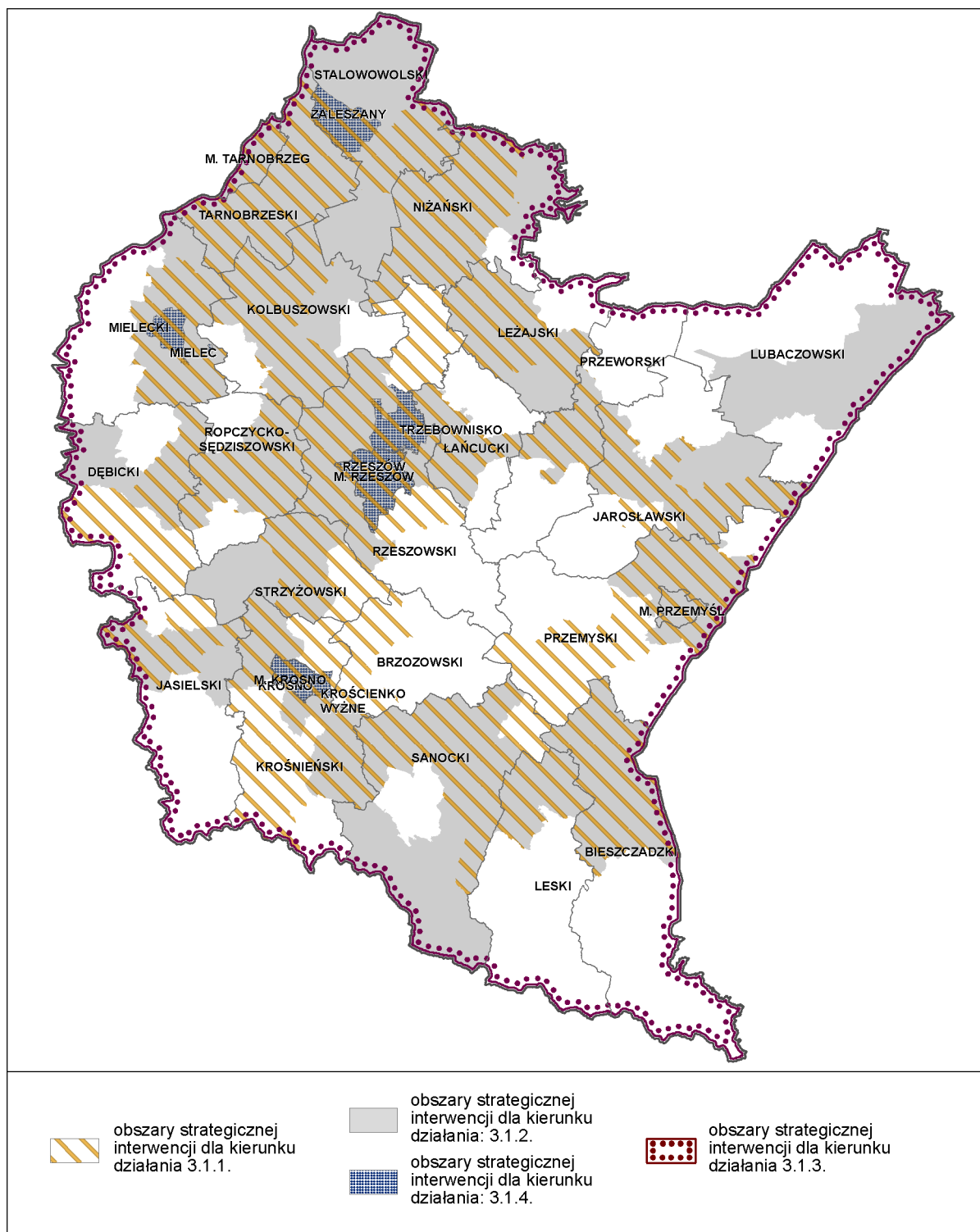
Rysunek 1. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetów: Przemysł (1.1.1. – 1.1.3.), Nauka, badania i wykształcenie wyższe (1.2.1., 1.2.3.), Turystyka (1.3.1. – 1.3.3.), Instytucje otoczenia biznesu (1.5.1. – 1.5.3.)

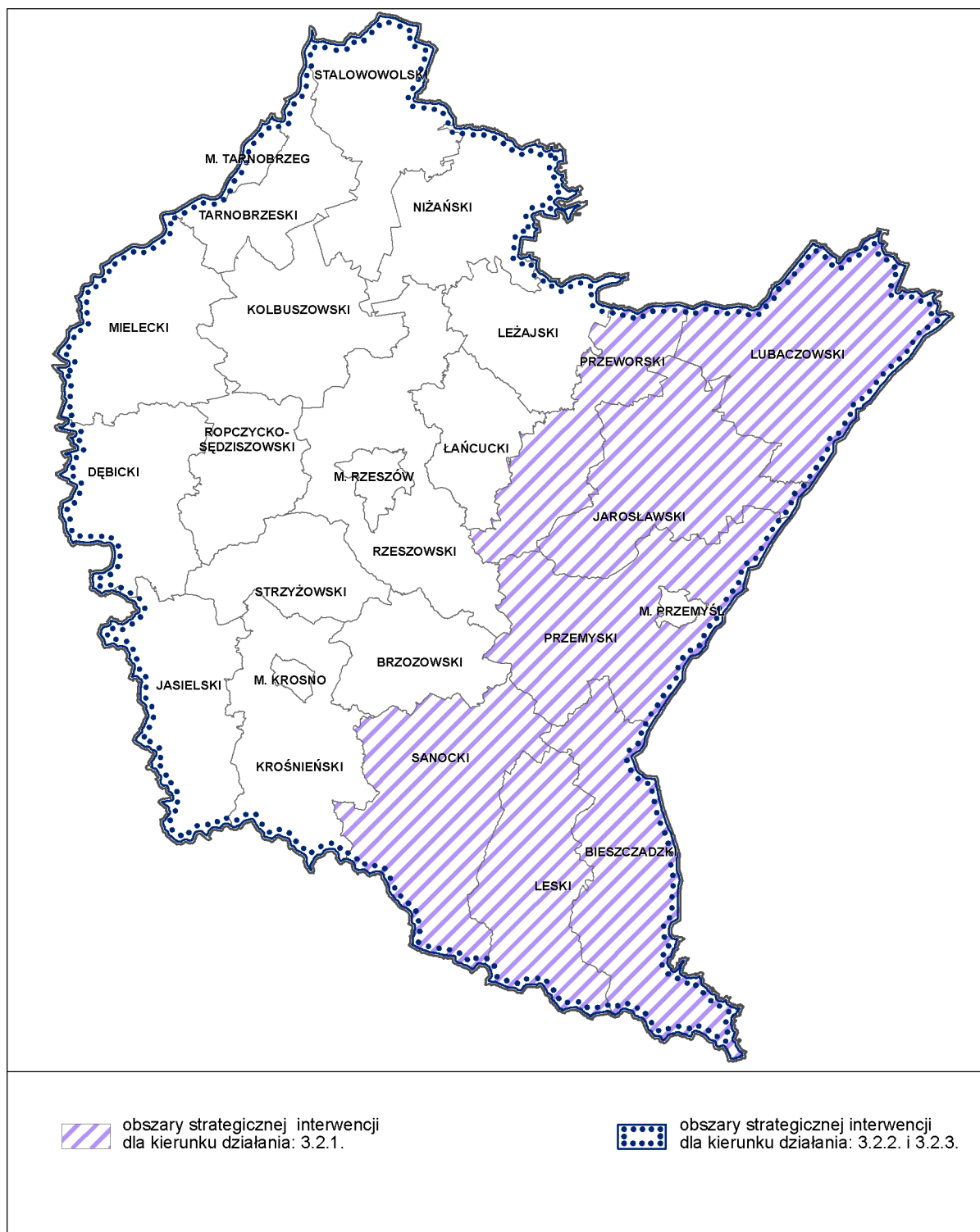
Rysunek 2. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu Rolnictwo (1.4.1 – 1.4.3)

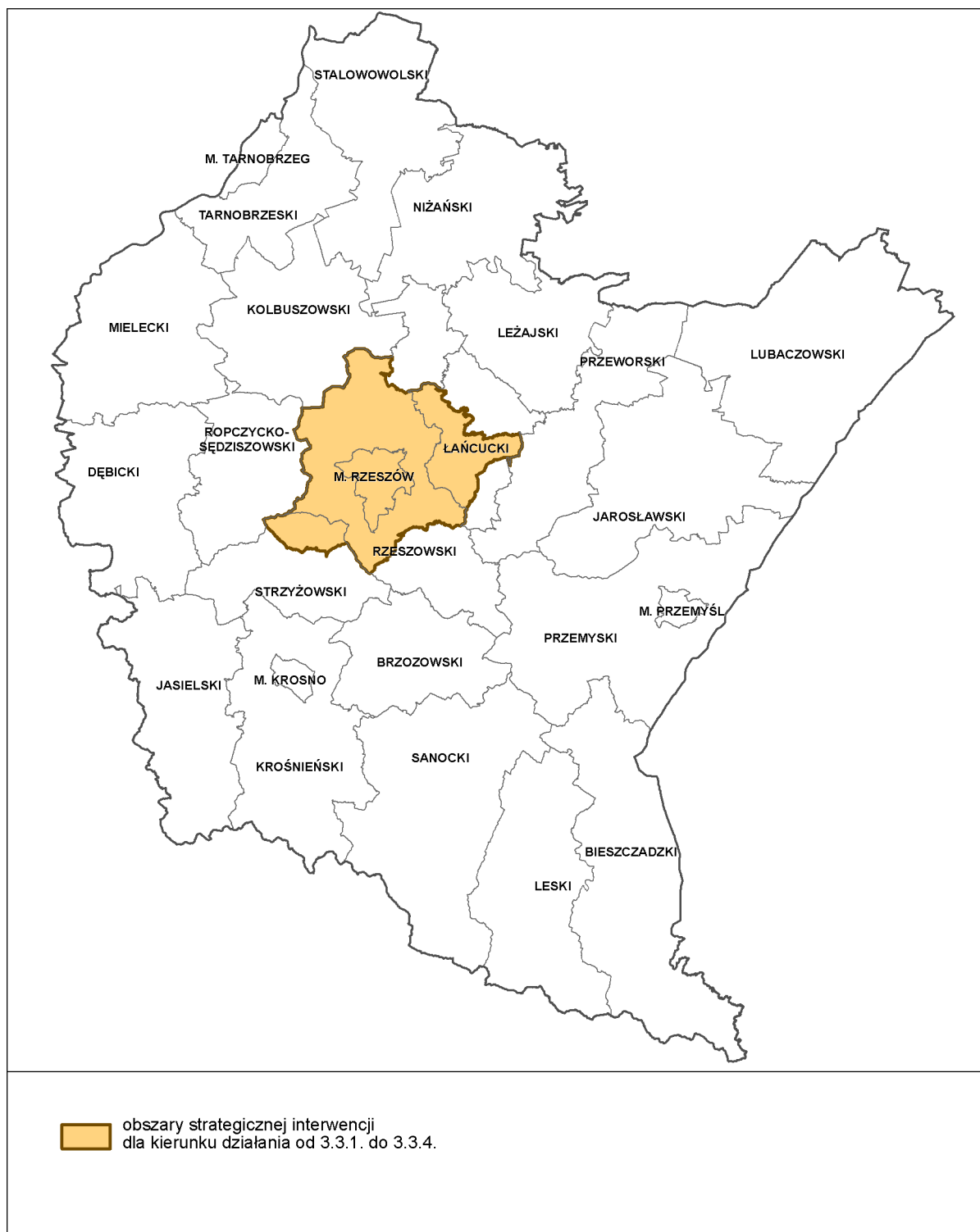
Rysunek 3. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetów: Edukacja (2.2.1. – 2.2.3.), Kultura i dziedzictwo kulturowe (2.2.1. – 2.2.3.), Społeczeństwo obywatelskie (2.3.1. – 2.3.2.), Włączenie społeczne (2.4.1. – 2.4.3.), Zdrowie publiczne (2.5.1. – 2.5.3.), Sport powszechny (2.6.1. – 2.6.3.)

Rysunek 4. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Dostępność komunikacyjna (3.1.1. – 3.1.4.)

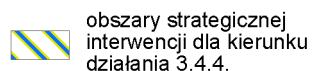

Rysunek 5. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Dostępność technologii informatycznych (3.2.1. – 3.2.3.)

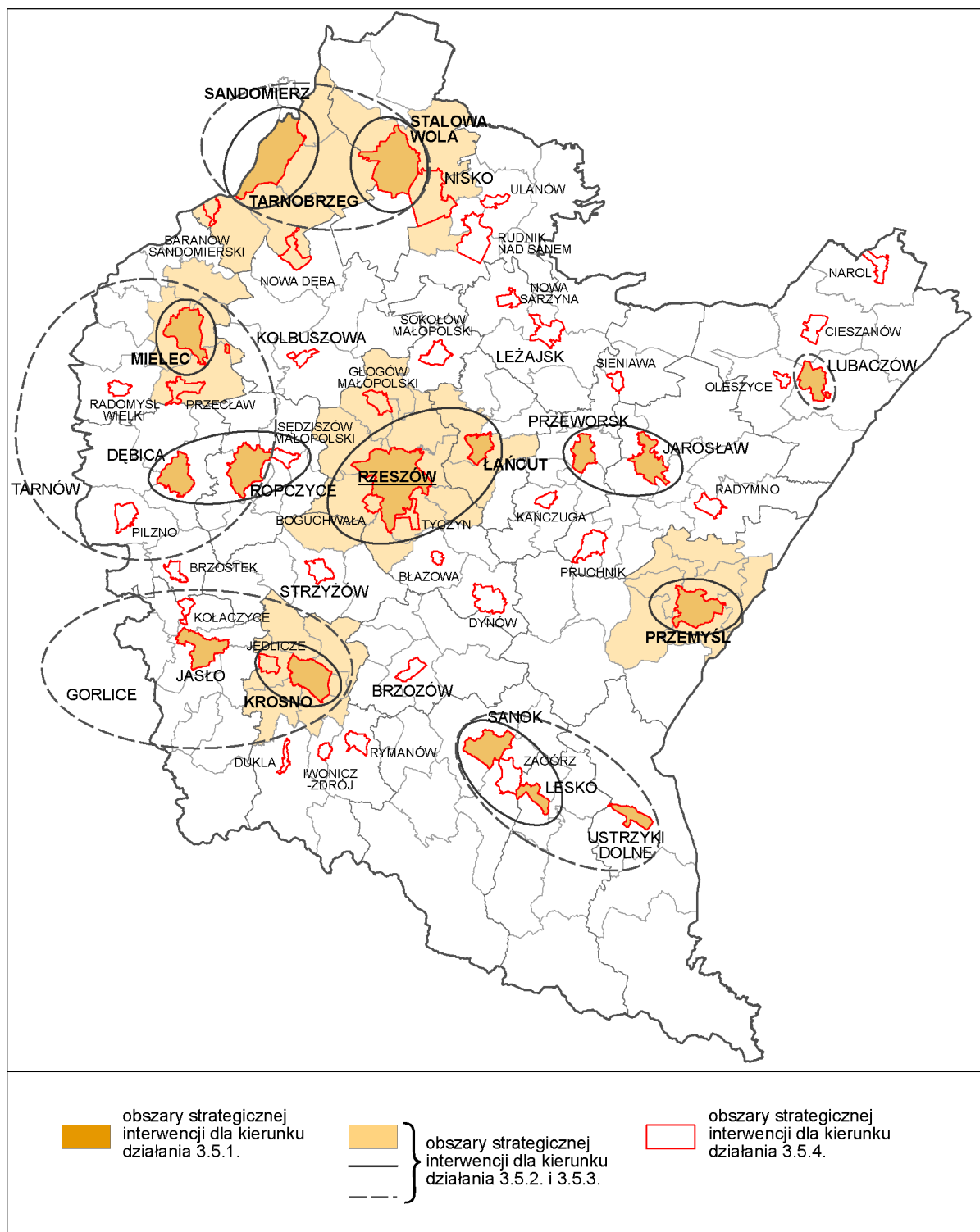
Rysunek 6. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Funkcje metropolitalne Rzeszowa (3.3.1. – 3.3.4)

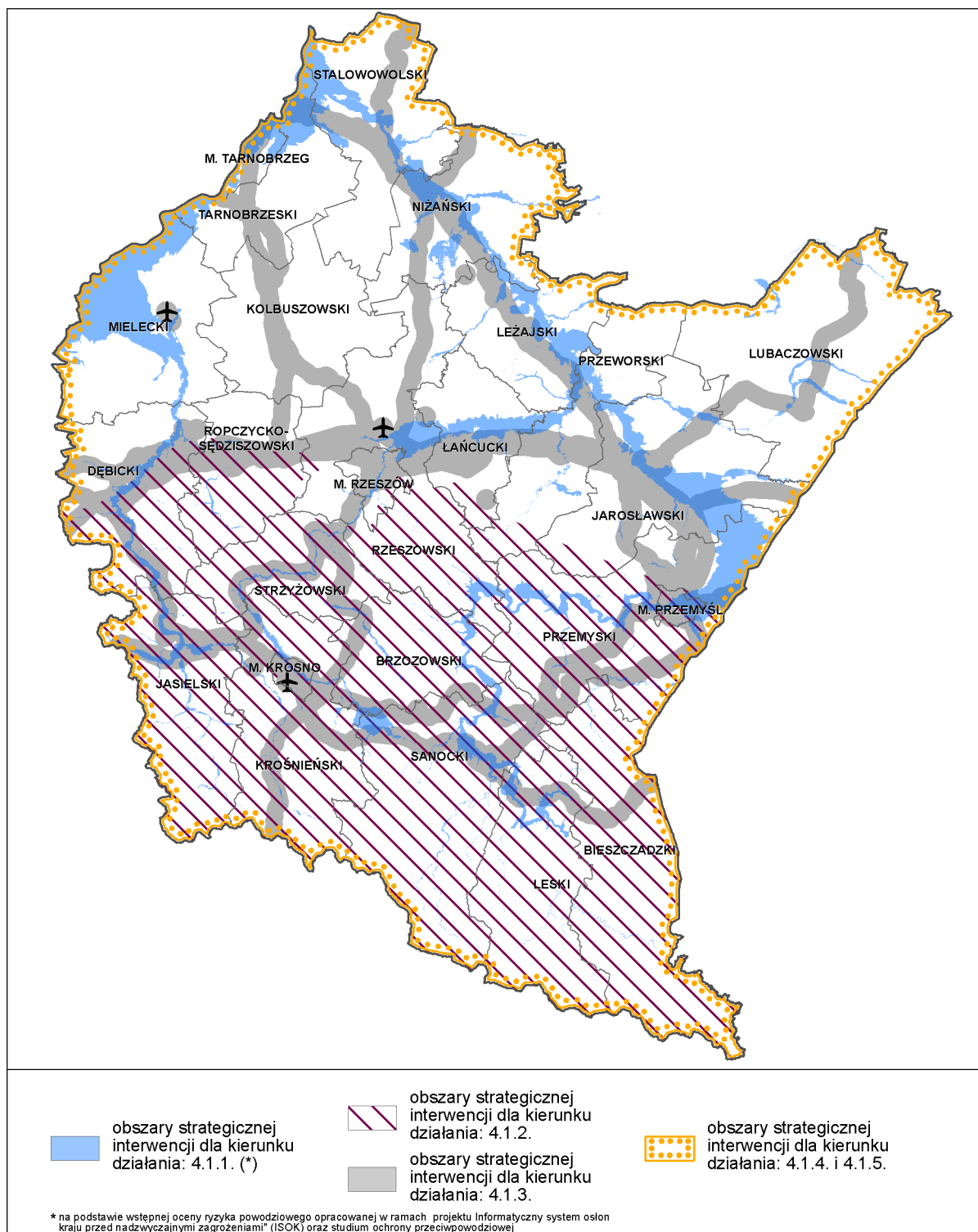

Rysunek 7. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Funkcje obszarów wiejskich (3.4.1. – 3.4.4.)

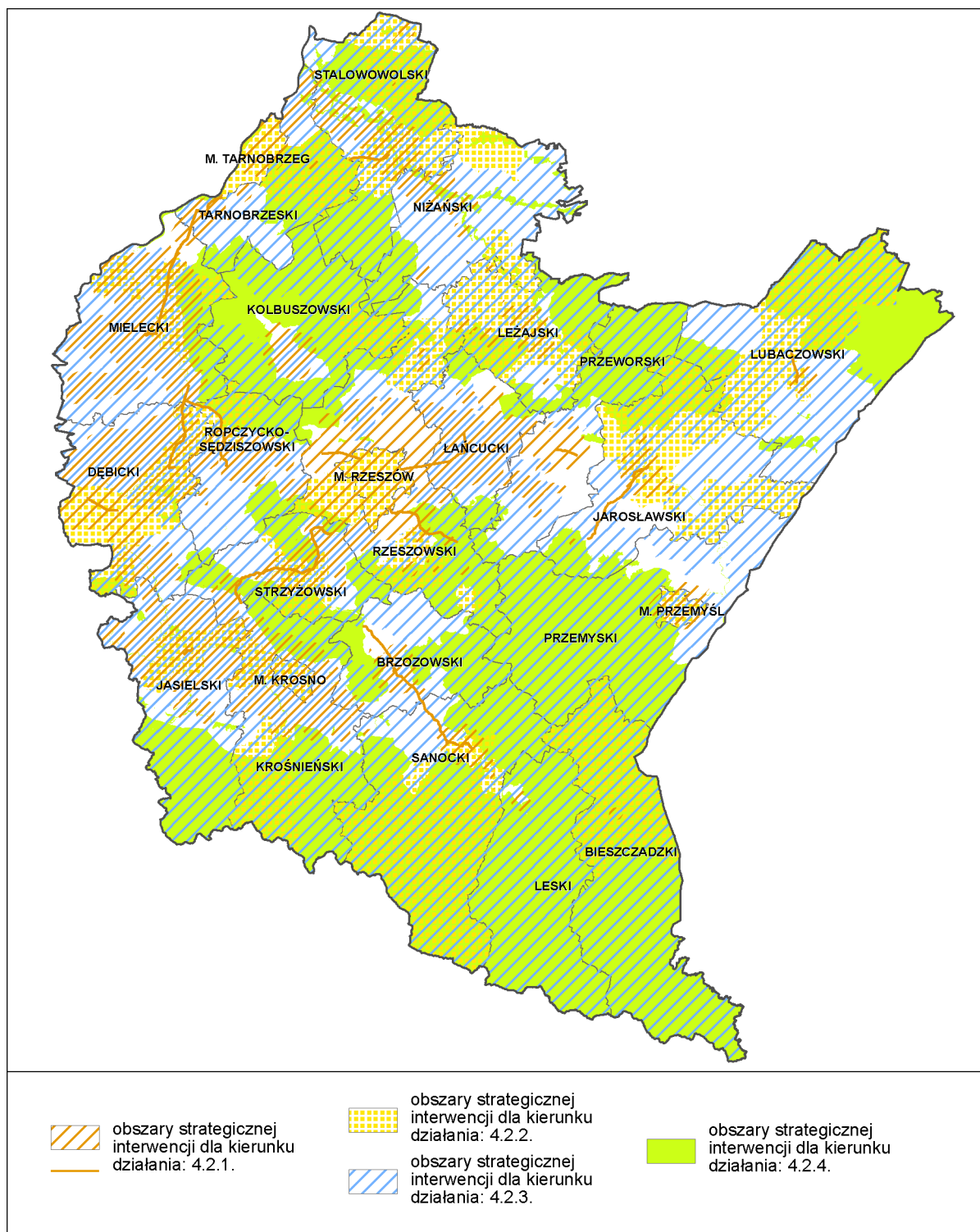

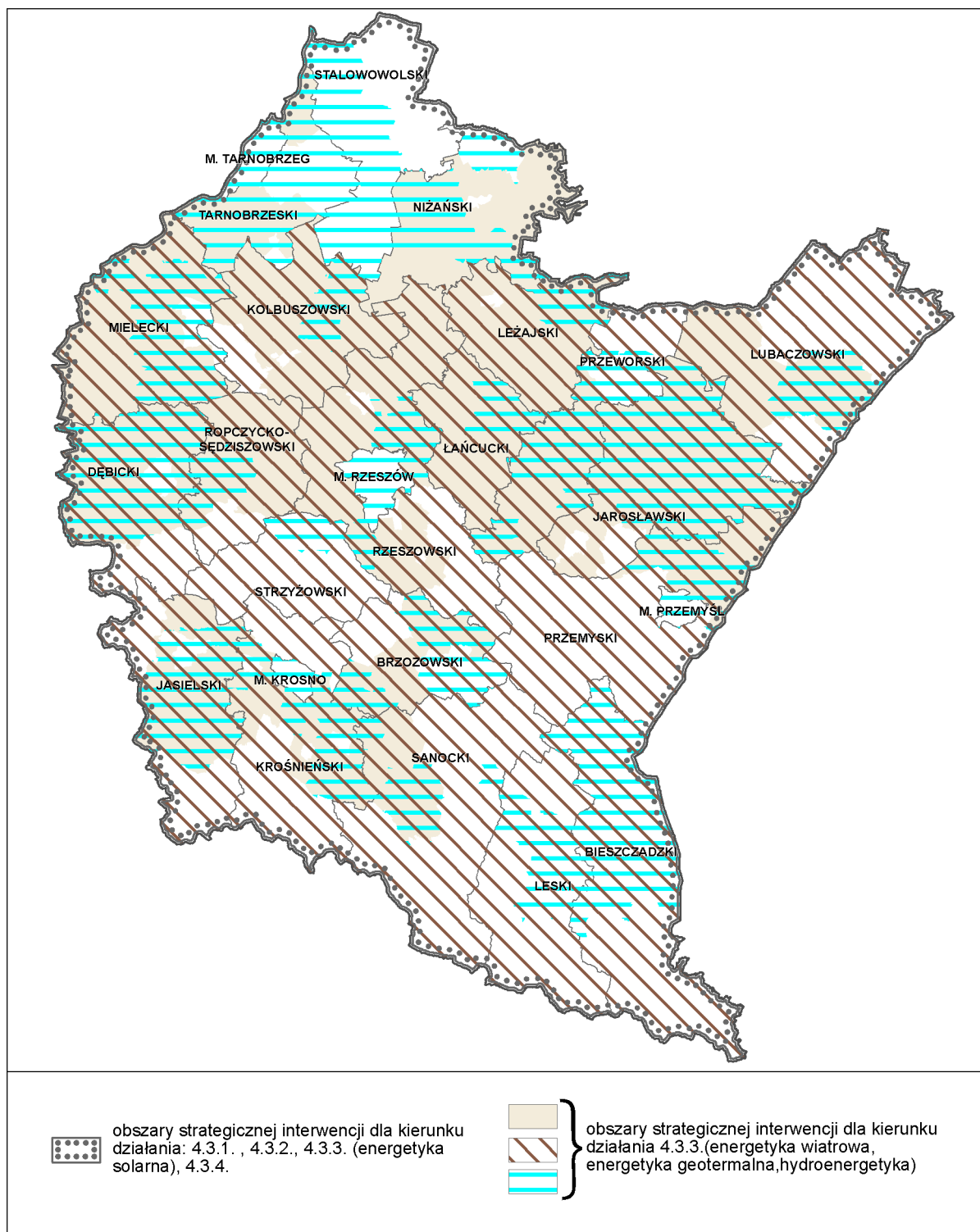
Rysunek 8. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu (3.5.1. – 3.5.4.)

Rysunek 9. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków (4.1.1. – 4.1.5.)

Rysunek 10. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Ochrona środowiska (4.2.1. – 4.2.4.)

Rysunek 11. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii (4.3.1. – 4.3.4.)

2.2. Powiązania projektu Strategii z dokumentami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym

Projekt Strategii jest opracowywany na szczeblu regionalnym i jest jednym z elementów systemu programowania. Powinien być spójny z dokumentami opracowanymi na szczeblu wspólnotowym i krajowym. Projekt Strategii powiązany jest z takimi dokumentami jak:

- **Traktat Lizboński** – zmienia Traktat o Unii Europejskiej oraz Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, ale ich nie zastępuje. Traktat stara się uporządkować kwestie podziału kompetencji między Unię, a państwa członkowskie, zgodnie z zasadą pomocniczości, aby w przyszłości nie pojawiały się wątpliwości, co do zakresu uprawnień i obowiązków tych podmiotów. Ponadto, Unia ma być bardziej demokratyczna i bliższa jej obywatelom, gdyż po raz pierwszy w jej historii obywatele mają możliwości inicjatywy legislacyjnej. Traktat z Lizbony daje Unii Europejskiej narzędzia do dynamicznego rozwoju i jest ważnym etapem na drodze integracji krajów europejskich. Usprawnia jej działanie, zwiększa rolę Parlamentu Europejskiego i upraszcza skomplikowaną strukturę prawną organizacji. Dokument wyraża między innymi ogólnie sformułowaną, wspólną solidarność energetyczną Unii oraz konieczność zwalczania zmian klimatycznych.
- **Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu EUROPA 2020** – podkreśla potrzebę wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Duży nacisk kładzie na reformy społeczne, innowacyjną gospodarkę, wzrost zatrudnienia i trwałość systemów społecznych. Istotna część strategii musi być realizowana przez władze krajowe, regionalne i lokalne krajów UE poprzez zaangażowanie parlamentów krajowych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego.
- **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030** – określa cele, główne trendy scenariusze i możliwości rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Stanowi najszerszy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Celem głównym dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Dokument stwarza możliwości oraz daje narzędzia niezbędne dla osiągnięcia wyznaczanych celów: (1) Wzrost konkurencyjności, (2) Sytuacja demograficzna; (3) Wysoka aktywność pracy oraz adaptacyjność zasobów pracy; (4) Odpowiedni potencjał infrastruktury; (5) Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne; (6) Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego; (7) Solidarność i spójność regionalna; (8) Poprawa spójności społecznej; (9) Sprawne państwo; (10) Wzrost kapitału społecznego Polski. Dokument wymienia pięć kluczowych czynników, które pomogą sprostać tym wyzwaniom tj.: stworzenie warunków dla szybkiego wzrostu inwestycji, wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków, rozwój produktywności i innowacyjności, efektywna dyfuzja w wymiarze regionalnym i społecznym oraz wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.
- **Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015** – wyznacza cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze, w których koncentrowane będą działania państwa. Uwzględnia aktualne trendy rozwoju światowej gospodarki oraz łączy wszelkie działania rozwojowe podejmowane na rzecz poprawy warunków społeczno-gospodarczych. Jej zadaniem jest zaprogramowanie rozwoju i modernizacji kraju, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania obecności

Polski w UE, a także wszystkich zasobów i atutów, które nasz kraj posiada, na rzecz poprawy poziomu i jakości życia oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Priorytetami strategicznymi są: (1) Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki; (2) Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej; (3) Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości; (4) Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa; (5) Rozwój obszarów wiejskich; (6) Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej. Polityka regionalna państwa wobec województw zmierzać będzie do lepszego identyfikowania regionalnych szans i barier rozwojowych oraz inicjowania większej specjalizacji regionalnej. Specjalizacja regionów, ma prowadzić do ukształtowania w poszczególnych obszarach różnych profili społecznych i gospodarczych, cechujących się wysokim poziomem konkurencyjności. Województwo podkarpackie ma być wspierane w działaniach zmierzających do przebudowy jego struktury agrarnej i tworzenia nowych miejsc pracy, osiąganiu korzyści ze współpracy transgranicznej, również w drodze wspomagania procesów restrukturyzacji w granicznych regionach Ukrainy, intensyfikacji wysiłków na rzecz modernizacji infrastruktury transportowej oraz rozwoju funkcji metropolitalnych Rzeszowa.

- **Strategia Rozwoju Kraju 2020** – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 roku. Wytacza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej, w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Dokonuje wyboru, koncentrując się na czynnikach umożliwiających realizację celów strategicznych. Pokazuje następstwo procesów rozwojowych w różnych obszarach i ich wzajemne zależności. Wykorzystanie tych zależności ma wzmacniać efekty podejmowanych działań w horyzoncie wieloletnim. Strategia zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań, wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Widzi potrzebę włączenia samorządu terytorialnego i innych podmiotów w dynamizację rozwoju regionów i kraju. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w ŚSRK celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy wskazane w ŚSRK. Zadaniem zintegrowanych strategii jest sprecyzowanie kierunków działań i przedstawienie instrumentów realizujących wskazane zadania państwa.
- **Strategia Sprawne Państwo 2011–2020** – zawiera: ogólną diagnozę obszaru sprawności państwa, wizję państwa, cel główny, cele operacyjne i kierunki interwencji określające zakres podejmowanych działań, wskaźniki monitorowania, jak również system realizacji oraz ramy finansowania. Odwołuje się do potrzeby wzmocnienia zaufania do instytucji publicznych, którego podstawą ma stać się sprawna, efektywna, ale i życzliwa administracja publiczna. Środki prowadzące do tego celu obejmują zwiększenie przejrzystości i upraszczanie procedur administracyjnych. Strategia ma aktywizować obywateli w procesie podejmowania decyzji. Podstawą komunikacji instytucji ze społeczeństwem ma być dialog równorzędnych partnerów. Szczególną wagę przywiązuje do aktywizacji konsumentów, których należy wyposażyć w kapitał społeczny, pozwalający na bezpieczne poruszanie się w rzeczywistości rynkowej.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie** – określa cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku: (1) wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, (2) budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych, (3) tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. Strategia ta zajmuje się kwestią

pogodzenia różnych interesów rozwojowych kraju – związanych z konkurencyjnością regionów, jej wzmacnianiem w skali kraju i na arenie międzynarodowej oraz z niedopuszczaniem do nadmiernych oraz społecznie i politycznie nie akceptowalnych różnicowań między- i wewnątrz regionalnych. W dokumencie zauważono, iż istotne jest również zapewnienie, aby zmiany w sposobie wykorzystania przestrzeni oraz intensyfikacja procesów społeczno-gospodarczych, poprawa warunków życia i wzrost poziomu konsumpcji przebiegały zgodnie z wymogiem trwałego i zrównoważonego rozwoju. Poszczególne przedsięwzięcia mają uwzględniać potrzebę zachowania trwałości funkcjonowania ekosystemów, optymalizacji wykorzystania przestrzeni oraz utrzymania wysokiego poziomu różnorodności biologicznej.

- **Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”** – jej realizacja ma zapewnić wzrost standardu życia społeczeństwa oraz konkurencyjności przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej do 2020 roku. Kierunki interwencji Strategii podporządkowane są realizacji kilku celów operacyjnych, takich jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki; stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy, wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców, wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Dokument zauważa, iż wobec stopniowego wyczerpywania się w Polsce dotychczasowych „płytkich” rezerw wzrostu gospodarczego, w średnim i długim okresie to innowacyjność stanie się kluczem do zwiększenia produktywności i konkurencyjności Polskiej gospodarki.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego** – formułuje cele i priorytety oraz wskazuje najważniejsze obszary koncentracji w dziedzinie rozwoju kapitału ludzkiego. Wyznacza też kierunki zmian, które powinny wspierać i promować z jednej strony – włączenie jak największej liczby obywateli w wysiłek rozwojowy, a z drugiej strony – objęcie jak największej liczby obywateli korzyściami płynącymi z tego rozwoju. W Strategii zaproponowane zostały rozwiązania w zakresie podnoszenia jakości kapitału ludzkiego, uwzględniające cykl życia człowieka: (1) Wczesne dzieciństwo; (2) Edukacja szkolna; (3) Edukacja na poziomie wyższym; (4) Aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych i rodzicielstwo; (5) Starość. Programowanie działań w zgodzie z poszczególnymi fazami życia człowieka ma sprzyjać optymalizacji efektów, a więc podniesieniu poziomu aktywności zawodowej i społecznej, co ma przełożyć się na większą spójność społeczną i poprawę zdrowia, a jednocześnie ma być skuteczną odpowiedzią na wyzwania demograficzne.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego** – zakłada wzmacnianie umiejętności społecznych poprzez zmianę nawyków i postaw w procesie kreowania pozytywnych doświadczeń społecznych w różnych dziedzinach życia społecznego oraz na różnych jego poziomach. Uznaje kapitał społeczny za istotny czynnik rozwojowy, co oznacza konieczność zmian w sferze społecznej, poprzez poszukiwanie dróg wzmocnienia i upodmiotowienia różnego rodzaju społeczności tak, aby stały się one zdolne do samoorganizacji, rozwoju i tworzenia dóbr wspólnych. Uznano, iż rozwojowi gospodarczemu regionów sprzyja otwartość biznesowa i zawodowa, skłonność do kooperacji oraz wchodzenia we wspólne przedsięwzięcia inwestycyjne. Strategia angażuje wiele podmiotów i scala ich obszary działania do czterech kluczowych obszarów tematycznych: (1) Postaw i kompetencji społecznych; (2) Współdziałania i partycypacji społecznych; (3) Komunikacji społecznych; (4) Kultury i kreatywności. Dla każdego z czterech obszarów została przeprowadzona szczegółowa diagnoza obecnej sytuacji, wraz ze wskazaniem istoty zachodzących procesów i zjawisk, a także ich uwarunkowań.

- **Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)** – jej misją jest tworzenie w Polsce, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, optymalnych warunków dla przewozu osób i rzeczy, sprzyjających podniesieniu konkurencyjności gospodarczej kraju i poprawie jakości życia obywateli. W dokumencie zauważono, że będzie to możliwe dzięki tworzeniu warunków do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i tworzeniu sieci, integracji podsystemów, rozwiązaniom inteligentnym i innowacyjnym, rozwiązaniom proekologicznym, bezpieczeństwu i niezawodności, zarządzaniu zintegrowanym systemem transportowym, racjonalnemu modelowi finansowania. Wskazuje, iż dojrzałość przyszłego układu krajowej infrastruktury transportowej będzie wyrażała się w istnieniu równoległych, wysokiej jakości połączeń drogowych i kolejowych, a także ilości regularnych połączeń lotniczych o dużej częstotliwości.
- **Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko** - obejmuje dwa niezwykle istotne z punktu widzenia funkcjonowania państwa obszary: energetykę i środowisko, wskazując m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 roku. Celem strategii jest ułatwianie sprzyjającego środowisku, wzrostu gospodarczego w Polsce, poprzez zapewnienie dostępu do energii (bezpieczeństwa energetycznego) i dostępu do nowoczesnych, w tym innowacyjnych technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony” wzrost. Podstawowym warunkiem zrównoważonego rozwoju jest zagwarantowanie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym pokoleniom na poziomie, na jaki pozwala rozwój cywilizacyjny, a jednocześnie efektywne i racjonalne korzystanie z dostępnych zasobów. Ponadto, w związku z obecnością Polski w Unii Europejskiej, Strategia BEiŚ koresponduje z celami rozwojowymi określonymi na poziomie wspólnotowym, ujętymi przede wszystkim w dokumencie Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu oraz celami pakietu klimatyczno – energetycznego.
- **Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2011–2022** – określa warunki funkcjonowania oraz sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego. Szczególną rolę w tym systemie mają odgrywać podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo zewnętrzne (służba dyplomatyczna, służby specjalne i Siły Zbrojne RP), w powiązaniu z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Kierunki działań SRSBN są zorientowane na wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego. Wśród głównych celów określonych w SRSBN znajdują się: kształtowanie stabilnego, międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym, umocnienie zdolności państwa do obrony, rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa, tworzenie warunków do rozwoju zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego.
- **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa** – określa kluczowe kierunki rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020r., co pozwoli właściwie zaadresować politykę oraz środki finansowe krajowe i wspólnotowe. Jako cel główny, uznaje poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju. Zawiera 5 celów szczegółowych, do których należą: (1) Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; (2) Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej; (3) Bezpieczeństwo żywnościowe; (4) Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego; (5) Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich. Dzięki spełnieniu tych celów obszary wiejskie w 2020r. mają stać się atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania,

- wypoczynku i prowadzenia działalności: rolniczej lub pozarolniczej, które w sposób komplementarny przyczyniają się do wzrostu gospodarczego. Obszary te mają dostarczać dobra publiczne i rynkowe z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla przyszłych pokoleń. Mieszkańcy obszarów wiejskich mają posiadać szeroki dostęp do wysokiej jakości edukacji, zatrudnienia, służby zdrowia, dóbr kultury i nauki, narzędzi społeczeństwa informacyjnego i niezbędnej infrastruktury technicznej. Obszary wiejskie mają zachować swój unikalny charakter dzięki zrównoważonemu rozwojowi konkurencyjnego rolnictwa i rybactwa.
- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** – przedstawia wizję oraz określa cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju do roku 2030. Zawiera także podstawowe elementy zagospodarowania przestrzennego kraju oraz określa zasady i cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wskazuje obszary funkcjonalne, w tym metropolitalne oraz formułuje zalecenia do uwzględnienia w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego. Proponuje także wiele propozycji zmian prawnych i instytucjonalnych dotyczących systemu planowania przestrzennego oraz jego powiązań z systemem planowania społeczno – gospodarczego, mających na celu zwiększenie efektywności polityk publicznych ukierunkowanych przestrzennie oraz zapewnienie ładu przestrzennego. Dostrzega potrzebę zerwania z dotychczasową dwudzielną planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE, określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.
  - **Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016** – do najważniejszych zadań polityki ekologicznej państwa dokument ten zalicza poprawę jakości środowiska, realizację zasady zrównoważonego rozwoju, powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu oraz ochronę zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej. Uwypuklono konieczność promocji najnowszych technologii służących ochronie środowiska, w tym promocji rozwoju odnawialnych źródeł energii, a także szybkiej modernizacji przemysłu energetycznego. Wskazano, iż zgodnie z polityką ekologiczną, zasady ochrony środowiska i przyrody powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego. Wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie ocen oddziaływania na środowisko powinno następować już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z kolei działalność organów – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, ma uprościć i przyspieszyć procedury środowiskowe, wymagane w fazie przygotowania inwestycji. W dokumencie duży nacisk położono na ochronę zasobów naturalnych. Ważnym zadaniem będzie kontynuacja zalesień i zadrzewianie korytarzy ekologicznych, które mają ogromne znaczenie dla zachowania i rozwoju różnorodności biologicznej fauny oraz flory. Założono również bardziej racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych oraz poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Priorytetem będzie również efektywne wykorzystywanie pieniędzy z Unii Europejskiej na wyposażenie kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne, a także w nowoczesną gospodarkę odpadami. Podkreślono także znaczenie edukacji, a zwłaszcza podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Inne działania wymienione w dokumencie, to m.in.: bezpieczeństwo

- ekologiczne, w tym opracowanie oceny ryzyka powodziowego, ochrona gleb, rekultywacja terenów zdegradowanych, ochrona przed hałasem.
- **Polityka energetyczna Polski do 2030 roku** – nakreśla przyszłe kierunki polskiej polityki energetycznej i jest zgodna z trzema celami polityki Międzynarodowej Agencji Energetycznej, nakierowanymi na osiągnięcie bezpieczeństwa energetycznego, ochronę środowiska naturalnego i rozwój gospodarczy. Ten kompleksowy dokument określa strategiczne kierunki polityki i konkretne cele oraz proponuje działania w odniesieniu do każdego z tych celów. Ma to zapewnić dobre podstawy do stworzenia czystej, mądrej i konkurencyjnej przyszłości energetycznej w Polsce. Zauważa, że istnieje możliwość udoskonalenia polityki energetycznej Polski poprzez potrzebę bardziej zintegrowanej polityki energetycznej i klimatycznej, aby wprowadzić kraj na ścieżkę niskoemisyjną, przy jednoczesnym zwiększaniu bezpieczeństwa energetycznego. Polityka energetyczna kładzie większy nacisk na promowanie konkurencji dla uczynienia rynków energii bardziej efektywnymi. W dokumencie zauważono, iż dekarbonizacja sektora elektroenergetycznego Polski będzie szczególnie znaczącym wyzwaniem, wymagającym ogromnych inwestycji oraz odpowiednich ram politycznych i regulacyjnych. PEP postrzega zasoby krajowe jako główny filar polityki bezpieczeństwa energetycznego. Ważne jest dążenie do zróżnicowania bilansu energetycznego poprzez wprowadzenie energii jądrowej i zwiększanie udziału energii odnawialnych. Taka dywersyfikacja wraz z poprawą efektywności energetycznej ma pomóc Polsce odpowiedzieć na wyzwania, zarówno w zakresie bezpieczeństwa energetycznego jak i zmian klimatu.
  - **Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020** – odnosi się do 5 województw Polski Wschodniej, w tym województwo podkarpackie, charakteryzujących się najniższym poziomem rozwoju gospodarczego w Polsce. Określa działania, które powinny umożliwić nadrobienie zapóźnień oraz zdynamizowanie rozwoju tego obszaru, a w konsekwencji zwiększyć spójność społeczną, gospodarczą i przestrzenną całego kraju. Działania realizowane będą w trzech zasadniczych obszarach strategicznych: (1) Innowacyjność, (2) Kapitał Ludzki, (3) Infrastruktura Transportowa. Podniesienie poziomu innowacyjności gospodarek województw Polski Wschodniej wymagać będzie szeregu działań nakierowanych na wzmocnienie kluczowych elementów systemu innowacji. Konieczne będzie skoncentrowanie wsparcia dla budowy trwałych przewag konkurencyjnych w oparciu o zakorzenione makroregionalne specjalizacje oraz wzmocnienie potencjału sektora nauki i badań Polski Wschodniej, przy jednoczesnym wzmacnianiu powiązań i intensyfikacji współpracy między kluczowymi uczestnikami systemu innowacji. W obszarze Kapitał Ludzki celem będzie doprowadzenie do aktywizacji niewykorzystanych zasobów pracy oraz podniesienie jakości kapitału ludzkiego, na potrzeby gospodarki opartej na wiedzy. Najważniejszymi działaniami powinny być: przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy oraz wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy. Celem działań podjętych w obszarze infrastruktury transportowej będzie zwiększenie spójności wewnętrznej i wzmocnienie powiązań zewnątrzregionalnych makroregionu, w tym województwa podkarpackiego, co jest warunkiem koniecznym dla budowania powiązań funkcjonalnych i zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej makroregionu oraz podnoszenia jakości życia poprzez lepszy dostęp do usług publicznych i rynków pracy.
  - **Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020 – Aktualizacja 2010** – wyznacza cele i działania, służące przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Celem strategicznym jest podniesienie konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która przyczyni się do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu dochodów

i poziomu życia ludności. Województwo Podkarpackie jest jednym z najsłabiej rozwiniętych regionów Unii Europejskiej. Zauważono również zły stan infrastruktury technicznej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, a także niski poziom rozwoju infrastruktury teleinformatycznej. Wyrażono troskę o niedostateczną współpracę nauki z gospodarką w regionie. Dokument zauważa, iż do najważniejszych uwarunkowań rozwoju województwa podkarpackiego zaliczyć należy: wysoką jakość środowiska naturalnego regionu, stwarzającą możliwości rozwoju turystyki i rekreacji; potencjał demograficzny charakteryzujący się wysokim przyrostem naturalnym; korzystne położenie geograficzne i polityczno-gospodarcze; znaczny potencjał i kultura techniczna w sektorze lotniczym i maszynowym. Wskazano, iż rozwój województwa powinien opierać się na kilku celach strategicznych takich jak: tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, zwiększanie jej innowacyjności oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu; poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej województwa; wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich; poprawa jakości środowiska oraz zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych; wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu; wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystanie potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochrona wartości przyrodniczo – krajobrazowych; bezpieczeństwo zdrowotne ludności; integracja działań w zakresie pomocy społecznej. W efekcie województwo podkarpackie w roku 2020 powinno stać się obszarem zrównoważonego rozwoju, integrującym cele społeczne, ekologiczne i gospodarcze oraz zapewniającym możliwości realizacji potrzeb społeczeństwa i osiąganie wysokiego standardu życia.

- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego** – określa zasady organizacji struktury przestrzennej województwa, w tym podstawowe elementy sieci osadniczej, rozmieszczenie infrastruktury społecznej, technicznej i innej, obszary strategiczne dla zagospodarowania przestrzennego, w tym pasma koncentracji rozwoju oraz obszary realizacji dla programów rządowych i wojewódzkich. wymagania w zakresie ochrony środowiska i ochrony dóbr kultury, ochrony przeciwpowodziowej. Celem polityki przestrzennej województwa jest sterowanie rozwojem przestrzennym, podejmowanie działań oraz określenie i sposób realizacji zadań publicznych, które w efekcie przyniosą między innymi: korzystniejsze warunki dla zrównoważonego rozwoju województwa oraz podnoszenia poziomu i jakości życia; przełożenie priorytetów określonych w strategii rozwoju województwa do układów przestrzennych; włączenie regionu do programu integracji europejskiej, programów finansowania rozwoju oraz dostosowanie możliwości potencjału wytwórczego województwa do wymogów unijnych; lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów endogenicznych oraz wzmocnienie nowych szans i mocnych stron województwa, przy jednoczesnym osłabieniu zagrożeń i słabych stron; większą konkurencyjność województwa zachęcającą do inwestowania kapitału krajowego i zagranicznego; efektywniejsze wykorzystanie istniejącego stanu zainwestowania terenu. W dokumencie zawarto podstawowe zasady przekształcania struktury gospodarowania przestrzenią województwa, do których należą: (1) porządkowanie wielofunkcyjnych i problemowych stref restrukturyzacji rolnictwa, działalności pozarolniczej, koncentracji funkcji turystycznych i wypoczynkowych, stref ekologicznych z priorytetem wartości przyrodniczych i kulturowych, (2) wzmocnienie dotychczasowych, oraz kształtowanie nowych korytarzy osadnictwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa i aglomeracji rzeszowskiej; (3) usprawnienie i rozbudowa infrastruktury technicznej, w tym telekomunikacji, komunikacji i transportu ze szczególnym uwzględnieniem autostrady A-4, dróg ekspresowych, ochrony przeciwpowodziowej, (4) przekształcania i rozwój infrastruktury społecznej

- i gospodarczej. Należy zauważyć, że PZPWP został zatwierdzony w 2002r., nie uwzględnia najnowszych dokumentów strategicznych kraju oraz kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego w Polsce.
- **Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego (na lata 2008–2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012–2015)** – nadrzędnym celem przedstawionym w dokumencie jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Dokument wskazuje powolną, ale sukcesywną poprawę jakości takich elementów środowiska jak: woda, powietrze, gleby. Stwierdza, że nadal rozwiązania wymagają takie problemy województwa podkarpackiego jak: niezadowalająca jakość wód przeznaczonych do spożycia, zwłaszcza na obszarach wiejskich; niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego i obszary osuwiskowe; zagrożenia związane z transportem i składowaniem substancji chemicznych; rekultywacja terenów poeksploatacyjnych przemysłu wydobywczego; zachowanie istniejących walorów i ich racjonalnego wykorzystania; niski, w stosunku do potencjalnych możliwości udział produkcji energii pochodzących ze źródeł odnawialnych; konflikty na styku ochrona przyrody i rozwój inwestycyjny. Dokument wskazuje kierunki działań o charakterze systemowym, które przyczynia się do poprawy środowiska naturalnego w województwie podkarpackim, takie jak: sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska; zwiększenie roli wiedzy i ekoinnowacyjności w procesie rozwoju gospodarczego i społecznego województwa; stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie; zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego województwa; skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych; rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.
  - **Plan Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019** – obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na terenie województwa, jak również przywożonych na jego obszar, a w szczególności odpadów niebezpiecznych, komunalnych i innych. Celem dokumentu jest zintegrowanie gospodarki odpadami w regionie, w sposób zapewniający szeroko pojmowaną ochronę środowiska oraz uwzględniający obecne i przyszłe uwarunkowania ekonomiczne. Określono w nim aktualny stan gospodarki odpadami, bieżące problemy, prognozę zmian ilości wytwarzanych odpadów oraz cele i kierunki działań. Zaproponowano system gospodarowania odpadami, który powinien opierać się na 7 Zakładach Zagospodarowania Odpadów. Dokument przedstawia szacunkowe koszty realizacji zadań oraz sposób monitoringu oceny wdrażania planu.

2.3. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem Strategii

Sporządzając prognozę oddziaływania na środowisko skoncentrowano się głównie na przedstawieniu informacji zawartych w prognozach oddziaływania na środowisko przyjętych dokumentów krajowych i regionalnych powiązanych z analizowanym projektem Strategii:

Prognozy oddziaływania na środowisko zostały sporządzone dla następujących dokumentów powiązanych z projektem Strategii:

- Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015,
- Strategii Rozwoju Kraju 2020,

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku),
- Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa,
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Polityki energetycznej Polski do 2030 roku,
- Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej,
- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010)
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego (na lata 2008–2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012–2015),
- Planu Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019,
- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013,
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015 wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015

Prognoza wykazała, że dokument ten jest zasadniczo spójny z najważniejszymi krajowymi i wspólnotowymi opracowaniami strategicznymi. We wnioskach do prognozy znalazły się następujące sformułowania:

- w dokumencie zaprezentowano wizję rozwoju, która nie jest w pełni zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju, gdyż środowisko przyrodnicze widziane jest w niej jako bariera rozwoju, a nie integralny jego składnik (dzieje się tak pomimo deklaratywnej chęci zachowania zasobów przyrodniczych i wdrażania zrównoważonego rozwoju),
- proponowany w ramach priorytetu rozwój przedsiębiorczości oraz infrastruktury, związany z podnoszeniem konkurencyjności i wyrównywaniem szans rozwojowych poszczególnych regionów, może, w przypadku utrzymania się obecnej tendencji do chaosu przestrzennego, spowodować niekontrolowane i niekorzystne z punktu widzenia środowiska (w tym krajobrazu) rozmieszczenie inwestycji w przestrzeni,
- zdecydowanie negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze należy się spodziewać w związku z rozwojem infrastruktury drogowej, przewidywanym w obrębie „Kierunków polityki regionalnej państwa wobec województw”. Inwestycje te będą prowadzić do fragmentacji obszarów przyrodniczych, trwałego niszczenia siedlisk oraz będą generować presję na kolejne obszary dotychczas inaczej użytkowane,
- przedsięwzięcia proponowane w ramach działania „Podniesienie konkurencyjności gospodarczej polskich regionów” będą miały różne, potencjalne oddziaływanie na środowisko (np. rozbudowa infrastruktury transportowej to działanie o oddziaływaniach w przeważającej mierze negatywnych, lecz zwiększenie dostępności do systemu transportu zbiorowego będzie miało skutki przede wszystkim pozytywne; pozytywne oddziaływania charakteryzują także działalność szkoleniową, badawczo-rozwojową oraz dostęp do usług elektronicznych),
- z realizacją projektów w ramach kierunku działania „Wyrównywanie szans rozwojowych tych obszarów” (chodzi o obszary, które bez pomocy państwa skazane są na marginalizację lub długotrwałe problemy rozwojowe), będzie związane przede wszystkim występowanie efektów

- pozytywnych – zarówno społecznych, jak i gospodarczych i (choć w mniejszej skali) środowiskowych. Ich lokalne oddziaływanie może jednak być odmienne (np. na skutek wrażliwości środowiska, etc.).
- w przypadku niektórych planowanych działań powstawać będą istotne negatywne oddziaływania na obszary włączone do europejskiej sieci Natura 2000, zdrowie ludzi, dobra kultury i stan środowiska na terenie innych państw (oddziaływania transgraniczne)”.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Kraju 2020

Założenia Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (ŚSRK) będą miały w przeważającej mierze pozytywne oddziaływanie. Z prognozy wynika, że nie zidentyfikowano ani jednego celu ŚSRK, który oddziaływałby tylko negatywnie na wszystkie komponenty środowiska.

Najwięcej negatywnych oddziaływań zidentyfikowano dla celów II obszaru strategicznego, jakim jest konkurencyjna gospodarka. Cele te ustalają w pewnej mierze ramy dla przyszłych zamierzeń i przedsięwzięć inwestycyjnych, dlatego też niosą ze sobą najwięcej negatywnych skutków dla środowiska. Jednakże dla tych celów zidentyfikowano więcej pozytywnych niż negatywnych oddziaływań. Jedynie w przypadku tych dwóch celów (efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska, zwiększenie efektywności transportu,) stwierdzono możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych. Związane jest to z szerokim zasięgiem oddziaływań i skalą inwestycji w sektorze energetyki i transportu.

Potencjalne zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie, będące zagrożeniem dla ludzi zidentyfikowano także dla celów zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. Z kolei założenia celu III, proponującego rozwój miast i wsi będą niosły pozytywne, ale także i negatywne skutki dla krajobrazu naturalnego i kulturowego.

Pozostałe cele w ogólnym ujęciu implikują same pozytywne skutki dla człowieka i komponentów środowiska. Zwrócono jednak tu uwagę na brak bezpośredniego odniesienia do kwestii środowiska i zrównoważonego rozwoju. Poprzez określenie tych braków, oddziaływaniami hamującymi, starano się zasygnalizować możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań w wyniku tych uchybień. Oddziaływania hamujące zidentyfikowano w zapisach celów całego I obszaru strategicznego i w celach I.1, I.2, I.3., II.2, II.4 oraz III.2 i III.3. Dotyczyły one głównie zagadnień gospodarczych, sektorowych, ale także człowieka, powierzchni ziemi, krajobrazu i klimatu.

Założenia ŚSRK nie będą powodować znaczących negatywnych skutków środowiskowych. Dodatkowo uwzględnienie wszystkich zaproponowanych rekomendacji dotyczących negatywnych i hamujących oddziaływań ustaleń Strategii pozwoli na podjęcie działań prewencyjnych, ich minimalizację lub wzmocnienie tych oddziaływań, które niosą ze sobą pozytywne skutki realizacji Strategii.

Prognoza oddziaływania na środowisko Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Prognoza stwierdza, iż najistotniejsze znaczenie w zakresie oddziaływań środowiskowych, zwłaszcza w horyzoncie długookresowym, będą miały stymulowane zmiany populacyjne. Dotyczy to zwłaszcza skutków rozwoju funkcji metropolitalnych i dużych ośrodków miejskich, a co za tym idzie koncentracji w ich obrębie szeregu oddziaływań obciążających środowisko.

Wzrost wskaźnika zagęszczenia populacji w ośrodkach rozwoju pociągał będzie za sobą konsekwencje w postaci lokalnego wzrostu presji skierowanych w głównej mierze na środowisko przyrodnicze, związanych ze wzrostem strumienia odpadów wymagających unieszkodliwienia,

wzrostem ładunku zanieczyszczeń w ściekach oraz ilości ścieków kierowanych do oczyszczenia, wzrostem zapotrzebowania na wodę pitną i towarzyszącym temu rosnącym deficytem zasobów wody zdatnej do użytku oraz samą koncentracją źródeł emisji zwiększających poziom lokalnej, indywidualnej i zbiorowej presji.

Z drugiej strony zmiany demograficzne polegać będą na odpływie ludności z terenów peryferyjnych, co również skutkować może szeregiem istotnych dla środowiska przemian, takich jak intensyfikacja produkcji rolnej, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, zmiany struktury ścieków, zalesienia, itp.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

W prognozie stwierdzono, iż nie ma praktycznej możliwości uniknięcia działań, które mogą potencjalnie negatywnie wpłynąć na środowisko przyrodnicze lub pogorszyć warunki równoważenia rozwoju.

Do głównych problemów ochrony środowiska zakwalifikowano:

- problemy z dotrzymaniem standardów emisyjnych i rosnących wymagań w zakresie redukcji emisji jednostkowych oraz w zakresie ograniczania udziału w strukturze głównych źródeł emisji sektora transportu, stanowiącego jedno z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń gazowych (tlenków azotu, dwutlenku węgla) oraz pyłów (pylenie wtórne, emisje z silników) do powietrza w Polsce;
- brak planów zadań ochronnych obszarów sieci Natura 2000 i związane z tym utrudnienia w zakresie możliwości, efektywności i sposobu prowadzenia procesów inwestycyjnych (w tym także inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej) na terenach chronionych w ramach sieci Natura 2000;
- wieloletnie zaniedbania w planowaniu przestrzennym i związany z tym brak uporządkowania sytuacji planistycznej, w tym zwłaszcza chaotyczny rozwój procesów suburbanizacyjnych, pociągający za sobą nieuporządkowaną i nie do końca kontrolowaną rozbudowę zwłaszcza lokalnej sieci infrastruktury drogowej, stanowiącą istotne potencjalne zagrożenie dla porządku przestrzennego również w układach ponadlokalnych.

Ograniczenie i/lub złagodzenie konfliktów pomiędzy wymogami ochrony środowiska, a oddziaływaniem sektora transportu będzie można osiągnąć poprzez wprowadzanie odpowiednich rozwiązań planistycznych, technologicznych i architektonicznych-krajobrazowych, jako elementów zrównoważonej gospodarki przestrzennej. Niezwykle istotne jest stosowanie we wszystkich podsystemach transportowych nowoczesnych i efektywnych rozwiązań technicznych i systemowych ochrony środowiska, adekwatnych do prognozowanego rodzaju, przedmiotu, charakteru i intensywności związanych z tym oddziaływań.

Na etapach prac nad przygotowaniem inwestycji infrastrukturalnych wskazane byłoby wzięcie pod uwagę zagadnień związanych z ochroną środowiska, w tym w szczególności:

- świadomy wybór w ramach analizy wielowariantowej rozwiązania najmniej kolizyjnego dla środowiska (pamiętając o ograniczonych możliwościach zmiany przebiegu tras większości planowanych inwestycji, w sytuacjach kolizji z dużą liczbą obszarów przyrodniczo cennych, należy dążyć do sytuacji, aby planowane inwestycje drogowe w jak najmniejszym stopniu ingerowały i fragmentowały obszary przyrodniczo cenne);

- w sytuacji braku opcji wariantowych (gdy np. inwestycje realizowane są na obiektach istniejących) dołożenie wszelkich starań, aby ograniczyć do minimum spodziewane negatywne oddziaływania na środowisko;
- uwzględnienie w szczegółowym harmonogramie prac, terminów koniecznych inwentaryzacji przyrodniczych (wraz z sezonowością tych prac) oraz uwzględnienie tych prac w kosztach;
- uwzględnienie, zarówno w harmonogramie jak i w kosztach prac, konieczności wykonania ewentualnych kompensacji przyrodniczych, polegających na stworzeniu „nowego” ekosystemu, który spełniał będzie w sieci Natura 2000 funkcje obszaru objętego istotnym szkodliwym oddziaływaniem (funkcjonowanie „nowego” - „zastępczego” - ekosystemu musi być wykazane zanim istniejący obszar zostanie poddany szkodliwym oddziaływaniom).
- uwzględnienie w kosztach i harmonogramie prac, zgodnie z zasadą przezorności, koniecznych nakładów na urządzenia łagodzące efekt bariery, czy fragmentacji oraz czasu niezbędnego na ich wykonanie i właściwe zagospodarowanie.

W prognozie większość kierunków działań uznana została za sprzyjającą łagodzeniu presji transportowych, zatem nie determinującą konieczności rozważenia rozwiązań alternatywnych. Pozostała część uznana została za zgodną z przyjętymi dokumentami strategicznymi, w przypadku, których alternatywne rozwiązania zostały już rozważone i wybrane, bądź możliwe będą do ustalenia na etapie oceny oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć lub prognoz dla lokalnych lub subregionalnych programów rozwoju sieci transportowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko

W Prognozie oddziaływania na środowisko Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko zaleca się między innymi:

- uwzględnienie priorytetowych problemów ochrony środowiska i energetyki m.in. kwestie: środowiska miejskiego i zarządzania zrównoważonym rozwojem miast; zagrożeń dla zasobów glebowych; hałasu, promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych; substancji chemicznych w środowisku, ochrony różnorodności krajobrazowej;
- zapewnienie zgodności Strategii z:
  - ✓ zasadą zrównoważonego rozwoju i koniecznością jej wdrażania,
  - ✓ zasadą kompleksowości w ochronie środowiska,
  - ✓ zasadą przezorności;
- opracowanie zasad kryteriów i zasad racjonalnego gospodarowania surowcami i ochrona złóż niezagospodarowanych;
- sprawdzenie zaawansowania prac nad sporządzaniem map zagrożenia i ryzyka powodziowego we wszystkich dorzeczach;
- wprowadzanie działań związanych z ochroną krajobrazu do procesu planowania przestrzennego;
- redukcję strat przy produkcji energii oraz jej przesyłu;
- opracowanie regionalizacji Polski na strefy optymalne do pozyskiwania energii z poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii (OZE);
- wspieranie rozwoju lokalnych instalacji energetycznych opartych na biomasie;
- prowadzenie spójnej polityki integracji programów energetycznych oraz środowiskowych z polityką rozwoju badań naukowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa

Realizacja Strategii będzie pozytywnie oddziaływała na zależności między wszystkimi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Negatywne oddziaływania mogą wystąpić przy realizacji następujących priorytetów i kierunków interwencji:

- przestrzeganie/stosowanie zasad uczciwej konkurencji na wspólnotowym i globalnym rynku rolno-spożywczym (priorytet 3.3),
- utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (kierunek 3.1.1),
- utrzymanie żywotnych ekonomicznie gospodarstw rolnych (kierunek 3.1.2),
- skuteczna kontrola bezpieczeństwa i jakości produktów rolno-spożywczych w całym łańcuchu produkcyjnym (kierunek 3.2.3),
- wsparcie przekształceń strukturalnych w rolnictwie (kierunek 4.3.1),
- wzmacnianie publicznych funkcji lasu na OW (kierunek 5.4.4),
- racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych (kierunek 5.5.1)

Strategia będzie oddziaływać na Natura 2000 podobnie jak na bioróżnorodność oraz zwierzęta i rośliny. Szczegółowe określenie skutków będzie możliwe po zlokalizowaniu inwestycji wynikających ze Strategii. Negatywne bezpośrednie i długoterminowe skutki mogą przynieść głównie następujące priorytety i kierunki inwestycji:

Rozwój przedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy wykorzystujących potencjał endogenicznych obszarów wiejskich, w tym:

- tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich.
- rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
- tworzenie i rozwój działalności gospodarczej towarzyszącej prowadzeniu produkcji rolnej, leśnej i rybackiej.

Prognoza oddziaływania na środowisko Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

W Prognozie zostały zawarte m.in.. następujące zapisy:

- zwrócono uwagę na rozwiązania wariantowe, przede wszystkim potrzebę i możliwość rozwoju w Polsce energetyki rozproszonej oraz możliwość takiego prowadzenia rozwoju społeczno-gospodarczego, który nie będzie prowadził do nadmiernych potrzeb transportowych;
- negatywnie oceniono całkowite pominięcie resortu środowiska wśród pomiotów, które powinny mieć istotny wpływ na zagospodarowanie przestrzenne Polski;
- dla lepszego zobrazowania całościowego oddziaływania polityki przestrzennej na środowisko, zaproponowano wprowadzenie, zarówno na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim, wskaźnika syntetycznego w postaci tzw. „śladu ekologicznego”.

Ponadto pozytywnie oceniono przedstawienie w projekcie KPZK definicji szeregu pojęć stosowanych w tym dokumencie.

Prognoza oddziaływania na środowisko Polityki energetycznej Polski do 2030 roku

W Prognozie zawarto następujące wnioski:

- działania w zakresie efektywności energetycznej powinny być z jednakową intensywnością prowadzone w dwóch komplementarnych obszarach – możliwie szybkiej poprawy efektywności wykorzystania energii pierwotnej oraz redukcji zapotrzebowania na energię finalną, zwłaszcza w sektorze usług i gospodarstwach domowych oraz w transporcie;
- kwestii poprawy efektywności energetycznej należy podporządkować, przyjmowane na potrzeby realizacji polityki instrumentarium, w tym standardy środowiskowe i energetyczne oraz elastyczne mechanizmy bilansowania najważniejszych emisji (CO₂, SO₂, NO_x) – stworzyć to preferencje dla instalacji o najwyższej sprawności energetycznej;
- rozwój energetyki jądrowej w skali porównywalnej ze średnią unijną wydaje się być sposobem na zapewnienie równowagi bilansowej, zmniejszenie emisji CO₂ i istotną redukcję ilościowego zapotrzebowania na nieodnawialne nośniki energii;
- koncepcja rozwoju sektora OZE została w projekcie Polityki uwypuklona, jednak przyjęty cel kierunkowy - 15% udziału OZE w bilansie energii w 2020 roku i 20% w 2030, należy uznać za ekstensywny, ale biorąc pod uwagę rzeczywiste tempo rozwoju sektora, różnorodne bariery ekonomiczne, prawne i przyrodnicze oraz obecny stan wyjściowy, jest to cel sformułowany realistycznie.

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej

W prognozie stwierdzono, iż niektóre priorytety wymienione w Strategii ze względu na swój charakter będą w niewielki sposób wpływać na środowisko lub nie będą miały istotnego wpływu na nie. Dotyczy to głównie priorytetu odnoszącego się do oddziaływania na poprawę jakości kapitału ludzkiego, budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy. Pozostałe kierunki rozwoju będą miały ogromny wpływ na środowisko tj.: zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej; wykorzystanie położenia przy zewnętrznej granicy UE, rozwój współpracy transgranicznej; ochrona środowiska przyrodniczego.

Realizacja Strategii potencjalnie może negatywnie wpływać na osiągnięcie niektórych celów długofalowej strategii ochrony środowiska. Jednakże w zamierzeniach Strategii nie istnieją niemożliwe do pokonania bariery i nie przyczyni się ona do powstania kryzysu w procesie spełniania międzynarodowych zobowiązań oraz dalszej poprawy stanu środowiska.

W prognozie zaproponowano następujące rekomendacje:

- rozdział diagnostyczny powinien zawierać odwołania do zasad zrównoważonego rozwoju, a w szczególności opisywać stan poszczególnych komponentów środowiska, sposobów jego ochrony, uzupełnienie diagnozy o głębszą analizę zasobów przyrodniczych terenu opracowania, zwłaszcza w zakresie obowiązku – wynikającego zarówno z krajowych, jak i wspólnotowych regulacji – zapewnienia wysokich standardów ochrony obszarów włączonych do Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000, a także innych obszarów chronionych na tym terenie, w szczególności obszarów wodno – błotnych zgodnych z zapisami konwencji z Ramsar,
- analiza SWOT powinna uwzględniać najistotniejsze mocne i słabe strony obszaru Polski Wschodniej wynikające ze stanu środowiska i jego ochrony, a szanse i zagrożenia powinny odnosić się do zjawisk i procesów zewnętrznych, które mogą zaistnieć lub mogą się nasilić, słuszne też byłoby zamieszczenie omówienia wyników przeprowadzonej analizy SWOT,

- jako że priorytety oraz cele szczegółowe, jak i działania zaproponowane w Strategii, odnoszące się do ochrony środowiska przyrodniczego nie są spójne z założeniami Krajowego Planu Gospodarki Odpadami oraz z Polityką ekologiczną Państwa. W celu zapewnienia spójności Strategii z dokumentami strategicznymi proponuje się wprowadzenie nowych priorytetów: (1) Wzmocnienie systemu gospodarki odpadami oraz realizacja zadań mających na celu minimalizację wpływu odpadów na zasoby środowiska naturalnego na terenie Polski Wschodniej, (2) Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii, (3) Stworzenie systemu bezpieczeństwa ekologicznego, (4) Rozwój edukacji ekologicznej,
- spójność z dokumentami strategicznymi w zakresie działań, mających na celu ochronę zasobów przyrodniczych zdaniem autorów Prognozy powinna być uwzględniona już na etapie projektowania Strategii,

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010)

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 wykazała, iż w wyniku realizacji części kierunkowych działań inwestycyjnych prawdopodobne są znaczące oddziaływania na środowisko. Przewiduje się, że znaczące oddziaływania na środowisko mogą wystąpić w efekcie realizacji priorytetów i kierunków działań zidentyfikowanych w ramach następujących obszarów strategicznych:

- **Gospodarka regionu**, w szczególności związane z: rozwojem przedsiębiorczości, działaniami na rzecz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej oraz potraktowaniem turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez podniesienie konkurencyjności produktu turystycznego.
- **Infrastruktura techniczna**, w szczególności działania związane z: rozwojem inwestycji komunikacyjnych – drogowych, kolejowych i lotniczych, rozwojem inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego poprzez rozbudowę elektroenergetycznego systemu zasilania wysokiego napięcia i rozbudowę infrastruktury związanej z energią odnawialną.
- **Obszary wiejskie i rolnictwo**, w szczególności związane z rozwojem pozarolniczych form działalności gospodarczej.
- **Ochrona środowiska**, przede wszystkim związane z rozwojem gospodarki wodno-ściekowej, ochroną przed powodzią oraz budową i rozbudową instalacji do zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów.

Przeprowadzone w prognozie analizy wskazały, że podczas realizacji zadań określonych w Strategii należy przede wszystkim:

- zachować spójność i integralność obszarów Natura 2000 (istniejących oraz projektowanych),
- unikać tworzenia barier dla rozprzestrzeniania się zwierząt oraz prawidłowego funkcjonowania układów przyrodniczych,
- ograniczać presję inwestycyjną na tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym,
- ograniczać fragmentację środowiska do niezbędnego minimum,
- zapewnić drożność korytarzy ekologicznych oraz szlaków migracyjnych zwierząt.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko istotne miejsce mogą zajmować:

- działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich korytarzy komunikacyjnych i transportowych,

- działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (np. tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej),
- działania na rzecz zachowania obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego (opracowywanie ujednoliconych planów zarządzania i udostępniania obszarów o dużych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych, badania monitoringowe środowiska, i inne wspierane w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019

We wnioskach z przeprowadzonych analiz stwierdzono m.in. że:

- realizacja kierunków działań przyjętych w WPGO będzie miała generalnie korzystny wpływ na środowisko (wdrożenie systemów gospodarki odpadami, selektywna zbiórka odpadów, likwidacja składowisk niespełniających wymogów prawnych),
- niekorzystne oddziaływania na środowisko wystąpią głównie na etapie realizacji poszczególnych instalacji, ale też mogą wystąpić na etapie ich funkcjonowania,
- zasięg oddziaływań będzie miał charakter lokalny i ograniczy się do terenów bezpośrednio sąsiadujących z poszczególnymi instalacjami. Szczegółowe skutki oddziaływania poszczególnych inwestycji realizowanych w ramach planowanej gospodarki odpadami są przedmiotem osobnej procedury oddziaływania prowadzonej na etapie projektowania instalacji,
- brak realizacji projektu WPGO może spowodować znaczne pogorszenie stanu środowiska regionu jak i warunków życia jego mieszkańców, zwłaszcza w zakresie jakości wód, gleb i powietrza. Może także powodować zagrożenia dla powierzchni ziemi oraz walorów krajobrazowych,
- przedsięwzięcia przewidziane w projekcie WPGO realizowane będą głównie poza obszarami Natura 2000, parkami narodowymi, rezerwatami przyrody, parkami krajobrazowymi i dotyczyć będą niewielkich powierzchni,
- ocena potencjalnych oddziaływań ma charakter hipotetyczny ze względu na charakter opracowania dokumentu, jakim jest prognoza,
- generalnie realizacja zadań, celów przewidzianych w WPGO pozytywnie wpłynie przede wszystkim na: zmniejszenie ilości składowanych odpadów, ograniczenie degradacji gleb, ograniczenie zanieczyszczenia wód, poprawę walorów krajobrazowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego jest przestrzennym zapisem Strategii rozwoju województwa. Obecnie jest on aktualizowany. Za aktualne należy uznać następujące wnioski z prognozy:

- warunkiem ograniczenia znaczącego i niekorzystnego oddziaływania na środowisko przyjętych w Planie kierunków rozwoju i projektowanych przedsięwzięć (zadań i inwestycji ponadlokalnych) jest konsekwentna realizacja ustaleń z zakresu rozwoju infrastruktury

- technicznej, a zwłaszcza ustaleń dotyczących realizacji przedsięwzięć służących ochronie środowiska oraz ustaleń z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska,
- mając na uwadze zdecydowany postęp technologiczny w zakresie proekologicznych technik inwestycyjnych można stwierdzić, iż określone w Planie kierunki rozwoju i zadania ponadlokalne na obszarach aktywizacji gospodarczej rolniczej, pozarolniczej i obszarach chronionych stwarzają szanse minimalizowania niekorzystnego oddziaływania planowanych, czy już istniejących przedsięwzięć na środowisko,
  - ustalenia Planu dotyczące funkcjonowania obszarów chronionych (istniejących i projektowanych) w znacznym stopniu ograniczają negatywny wpływ realizacji zadań, inwestycji ponadlokalnych na tych obszarach i są zasadne. Są jednak przedsięwzięcia, których skutki realizacji są trudne do zminimalizowania w Planie. Do takich przedsięwzięć należą m.in.: autostrady, drogi szybkiego ruchu.

W prognozie w celu ograniczenia, zminimalizowania negatywnego wpływu przedsięwzięć na środowisko zaproponowano wprowadzenie do ustaleń Planu zapisów dotyczących:

- konieczności wytyczania tras dróg, po dokładnym zbadaniu ich przebiegu w skali planu miejscowego oraz wykorzystaniu materiałów zawartych w studiach architektoniczno – krajobrazowym; dokładne zbadanie przebiegu tras komunikacyjnych może wykazać, że istnieje potrzeba przeprowadzenia uzupełniających badań powierzchniowych, czy sondażowych,
- przeprowadzenia szczegółowych analiz mających na celu określenie celowości prowadzenia dróg w miejscach przewidzianych w Planie, a zwłaszcza przecinających tereny Jaślickiego Parku Krajobrazowego,
- prowadzenia linii elektroenergetycznych przez tereny parków krajobrazowych, a zwłaszcza przeprowadzenia szczegółowych analiz dotyczących możliwości skablowania linii napowietrznych,
- stosowania, w nowopowstających elektrociepłowniach, ciepłowniach, kotłowniach komunalnych, przemysłowych, osiedlowych, lokalnych do celów grzewczych paliw o dobrej jakości – wysoka wartość opałowa, mała zawartość siarki i popiołu (najkorzystniejszym rozwiązaniem dla funkcjonowania obszarów chronionych byłoby powszechne stosowanie do celów grzewczych takich paliw jak np. gaz, energia elektryczna – wadą tych mediów grzewczych jest wysoka cena), co pozwoliłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska),
- potrzeby opracowania programów, studiów, strategii rozwoju turystyki na terenach stref predysponowanych do rozwoju takich funkcji (wyszczególnionych w Planie),
- konieczności wyznaczania przez gminę obszarów przewidzianych pod lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- konieczności opracowanie katalogów zawierających propozycje obiektów architektonicznych dopuszczalnych do realizacji na terenach poszczególnych parków krajobrazowych; realizacja obiektów zawartych w katalogach będzie miała na celu zachowanie tożsamości poszczególnych parków poprzez niedopuszczenie do realizacji obiektów obcych kulturowo czy agresywnych krajobrazowo.

W prognozie zaproponowano też m.in.:

- opracowanie programów dotyczących zabezpieczenia rozwoju rolnictwa przy jednoczesnym, maksymalnym zabezpieczeniu wartości środowiska, zwłaszcza w części środkowej województwa – intensyfikacja rolnictwa koliduje z istniejącymi i mającymi powstać obszarami chronionymi,

- opracowywanie planów i programów zalesień dla całych gmin, przy czym opracowania takie powinny zawierać szczegółowe zapisy dotyczące składu gatunkowego nowych nasadzeń. W programach tych należy wykluczyć tereny nie podlegające zalesieniu (zalesieniu nie powinny podlegać tereny żerowania ptactwa oraz innych zwierząt),
- opracowanie studium określającego granice obszarów bezpośredniego i pośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z przepisami szczególnymi,
- wszystkie parki krajobrazowe powinny mieć opracowane plany ochrony, w których szczególnie miejsce powinno być poświęcone zasadom turystycznego udostępniania terenów parków.

Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 (RPOWP) jest dokumentem nawiązującym bezpośrednio do celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań zidentyfikowanych w Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020 i koncentruje się na wybranej grupie działań uzgodnionych z podmiotami i środowiskami zaangażowanymi w rozwój regionu oraz jest spójny z priorytetami i działaniami określonymi w Narodowej Strategii Spójności 2007–2013, Strategii Rozwoju Kraju oraz Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty. Jako cel główny przyjęto wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawę dostępności przestrzennej województwa podkarpackiego.

W wyniku przeprowadzonych w prognozie analiz i ocen stwierdzono, że istotne niekorzystne oddziaływania na środowisko, zabytki, zdrowie ludzi będą związane głównie z realizacją działań w ramach priorytetów:

- Infrastruktura techniczna (priorytet 2),
- Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom (priorytet 3),
- Infrastruktura społeczna (priorytet 4),
- Spójność wewnątrzregionalna (priorytet 5).

W prognozie stwierdzono, że realizacja niektórych działań w obrębie obszarów szczególnie chronionych (głównie w ramach priorytetów 2, 3, 4, 5) zawartych w RPOWP będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko, ale brak realizacji tych działań może także powodować negatywne oddziaływanie na środowisko. Ponadto zaniechanie realizacji może mieć negatywne konsekwencje gospodarcze (stagnacja, brak perspektyw rozwoju, a nawet zastój gospodarczy) oraz społeczne (utrata miejsc pracy, a co za tym idzie źródeł dochodu, co może doprowadzić do wzrostu zachowań patologicznych, a także powodować migrację ludzi młodych i wykształconych w poszukiwaniu lepszych warunków życia). Może wystąpić także taka sytuacja, że realizacja działań mogących powodować znaczące niekorzystne oddziaływanie na środowisko w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody będzie uzyskiwała społeczną aprobatę, zwłaszcza, gdy będzie to związane z tworzeniem nowych miejsc pracy (nawet tylko na czas realizacji przedsięwzięcia np. gdy będą realizowane nowe odcinki dróg, elektrownie wiatrowe, zbiorniki retencyjne).

Pozytywne oddziaływanie na zdrowie ludzi będzie miała przede wszystkim realizacja działań w ramach priorytetu 6 tj. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej, a także realizacja działań z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, infrastruktury przeciwpowodziowej.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko bardzo istotne miejsce będą zajmować:

- działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich korytarzy komunikacyjnych i transportowych;
- działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej, wymiana doświadczeń),
- wspólne działania związane z zapobieganiem zagrożeniom środowiska i ochronie walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów przygranicznych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015 wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019

Z przeprowadzonych w prognozie analiz wynika, że najbardziej korzystne dla środowiska będą działania realizowane w ramach priorytetów:

- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów,
- Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej,
- Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.

Najwięcej potencjalnie niekorzystnych oddziaływań na środowisko będzie wiązać się z realizacją działań w ramach priorytetów:

- Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska,
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

W wyniku przeprowadzonych w prognozie analiz nie stwierdzono przedsięwzięć, których realizacja mogłaby powodować oddziaływania transgraniczne. Wszystkie, zarówno istniejące, jak i projektowane instalacje są położone w znacznej odległości od granicy z Ukrainą i Słowacją i nie będą miały negatywnego wpływu na środowisko w strefach przygranicznych.

W zapobieganiu ewentualnym transgranicznym oddziaływaniom na środowisko istotne miejsce będą zajmować wspólne działania państw na rzecz zachowania obszarów cennych krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego m.in. poprzez:

- opracowywanie ujednoliconych planów zarządzania i udostępniania obszarów o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych,
- doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych,
- badania monitoringowe środowiska oparte na wieloletnich, obustronnych obserwacjach itp.

Szczególnie ważne będą działania związane z monitorowaniem zmian środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie pod kątem potencjalnych zagrożeń. Ważną i niezbędną będzie współpraca transgraniczna odpowiednich służb ochrony środowiska i jednostek ratowniczych.

3. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu Strategii

3.1. Istniejący stan środowiska

3.1.1. Położenie, rzeźba terenu, klimat

Województwo podkarpackie położone jest w południowo-wschodniej części Polski, zajmuje powierzchnię 17846km², co stanowi 5,7% powierzchni kraju.

Południowa i wschodnia granica województwa podkarpackiego pokrywa się z granicą państwową. Od zachodu sąsiaduje z województwem małopolskim, od północnego-zachodu z świętokrzyskim, a od północy z lubelskim. Według J.Kondrackiego położone jest w obrębie następujących makroregionów: Rostocze, Wyżyna Lubelska, Kotlina Sandomierska, Pogórze Środkowobeskidzkie, Beskidy Środkowe, Płaskowyż Sańsko-Dniestrzański, Beskidy Lesiste.

Rzeźba terenu jest znacznie urozmaicona, zwłaszcza w południowej części województwa oraz w obrębie Pogórzy. Regiony fizjograficzne układają się w dość wyraźne pasma, o ogólnym przebiegu z północnego-zachodu na południowy-wschód z wyróżniającymi się granicami.

Warunki klimatyczne województwa są dość silnie zróżnicowane. Wynika to z położenia geograficznego oraz rzeźby terenu.

W obrębie województwa podkarpackiego wyróżnione zostały trzy zasadnicze rejony klimatyczne:

- nizinny (północna część województwa – Kotlina Sandomierska) – charakteryzuje się długim upalnym latem, ciepłą zimą i stosunkowo niedużą roczną sumą opadów – od 565 mm w okolicach Tarnobrzega do 700 mm na Płaskowyżu Kolbuszowskim,
- podgórski (środkowa część województwa – Pogórze Karpackie) – ma charakter przejściowy między nizinym, a górskim (podgórski). Średnia opadów wynosi w części zachodniej 700–750 mm, w części wschodniej 750–800 mm,
- górski (południowa część województwa – Beskid Niski oraz Bieszczady) – cechuje duża ilość opadów wynosząca 800–1000 mm w ciągu roku, w niektórych partiach Bieszczadów suma ta wzrasta nawet do 1150–1200 mm.

Na obszarze województwa występują głównie wiatry południowe, nawiązujące do układu dolin głównych rzek województwa.

3.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Województwo podkarpackie zaliczane jest do regionów posiadających stosunkowo duże zasoby wód powierzchniowych. Rzeki wypływające z obszaru województwa (bez Wisły) prowadzą 8% zasobów krajowych (według szacunków w roku średnim).

Rzeki województwa podkarpackiego należą głównie do zlewni rzek będących dopływami Wisły: Sanu z Wisłokiem, Wisłoki, Bugu. Zlewnia Wisły obejmuje łącznie ponad 90% powierzchni województwa. Niewielki obszar znajdujący się we wschodniej części województwa należy do zlewni Dniestru i jest odwadniany m.in. przez Strwiąż, Mszankę, Lechnawę.

Zasoby wód powierzchniowych województwa są nierównomiernie rozmieszczone, a ich wielkość jest zmienna. Wielkość zasobów waha się od 3,9 mld m³ w latach suchych do 5,0 mld m³ w latach mokrych. W północno-zachodniej części województwa zasoby wód są większe niż w części

południowej. Wynika to m.in. ze zróżnicowania warunków hydrologicznych w poszczególnych latach oraz górskiego charakteru większości rzek województwa podkarpackiego.

Znaczna część zasobów wodnych jest niewykorzystana ze względu na brak dostatecznej zabudowy hydrotechnicznej.

Na terenie województwa znajdują się 3 duże zbiorniki wodne:

- zbiornik zaporowy Solina na Sanie,
- zbiornik zaporowy Myczkowce na Sanie,
- zbiornik zaporowy Besko na Wisłoku.

Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878) na terenie województwa podkarpackiego występuje w całości lub w części 10 zbiorników wód podziemnych (tabela 2).

Tabela 2. Podstawowe dane Głównych Zbiorników Wód Podziemnych województwa podkarpackiego (wg Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych)

Numer zbiornika	Nazwa zbiornika	Powierzchnia [km ²]	Szacunkowe zasoby dysp. [tys. m ³ /d]
425	Zbiornik Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów	2194,0	576.00
426	Dolina kopalna Kolbuszowa	60,0	16.80
429	Dolina Przemyśl	137,0	38.60
430	Dolina rzeki San	83,2	5.50
431	Zbiornik warstw Krosno (Bieszczady)	1220,0	25.00
432	Dolina rzeki Wisłok	172,0	22.00
433	Dolina rzeki Wisłoka	200,0	26.00
406	Zbiornik Niecka lubelska (Lublin)	7492,5	1330
407	Niecka lubelska (Chełm-Zamość)	9015.00	1127.50
428	Dolina kopalna Biłgoraj-Lubaczów	290.00	76.20

W obrębie województwa podkarpackiego znajduje się tylko część powierzchni zbiorników nr 406, 407 i 428.

W ww. rozporządzeniu nie został ujęty **GZWP Nr 424 „Dolina Borowej”**. Jest on uwzględniany na mapach Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie.

Zasoby wód podziemnych rozmieszczone są na terenie województwa podkarpackiego nierównomiernie. W porównaniu z zasobami innych regionów kraju są niewielkie. Występowanie wód podziemnych oraz ich zasoby są ściśle związane z budową geologiczną.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych możliwe do wykorzystania dla celów gospodarczych szacowane są na 503,9 hm³, co stanowi 3% zasobów krajowych (wg rocznika „Ochrona środowiska” GUS, 2011r.), z czego:

- w utworach czwartorzędowych 451,6 hm³,
- w utworach trzeciorzędowych 39 hm³,
- w utworach kredowych 13 hm³,
- w utworach starszych 0,3 hm³.

3.1.3. Gleby

W województwie podkarpackim występują gleby obszarów równinnych i górskich. W rejonie Kotliny Sandomierskiej dominują gleby rdzawe bielcowane. W tym rejonie wykształciły się także gleby płowe bielcowe i płowe odgórnie oglejone. W dolinach rzek i potoków występują urodzajne mady.

Na południu województwa dominują gleby brunatne kwaśne, a na jego południowych i południowo – wschodnich krańcach występują gleby słabo wykształcone kwarcowo – krzemianowe skaliste.

W części centralnej Podkarpacia dominującymi glebami są wietrzliny skał osadowych fliszu karpackiego. Na Pogórzach dominują gleby płowe odgórnie oglejone. Gleby brunatne kwaśne występują w pasie Rzeszów – Łańcut – Przeworsk, a w okolicy Przemyśla, Przeworska i Jarosławia wykształciły się czarnoziemy leśno – łąkowe i gleby brunatne właściwe wylugowane. Powyższe gleby są najlepszymi w całym województwie.

Na północnych, nizinnych terenach województwa występują głównie gleby rdzawe bielcowane. Oprócz nich, w okolicach Mielca, Kolbuszowej i Sokołowa Małopolskiego, wykształciły się również gleby płowe bielcowe. Przy granicy w województwie lubelskim występują bielice i gleby bielcowe.

W województwie podkarpackim 43% wszystkich gleb stanowią gleby klasy IV, a 30% to gleby klas I – III, czyli dobre i bardzo dobre.

Większość gleb w województwie zaliczana jest do kompleksów żytnych z dużym udziałem kompleksu żytniego bardzo dobrego. W południowej części przeważają gleby kompleksu zbożowego górskiego, gleby kompleksu owsiano – ziemniaczanego i owsiano – pastewnego górskiego. Północną część województwa i pasma Pogórzy zajmują gleby zaliczane do kompleksu pszennego bardzo dobrego i dobrego.

3.1.4. Surowce mineralne

Województwo podkarpackie zalicza się do średnio zasobnych w kopaliny. Ich występowanie wiąże się bezpośrednio z budową geologiczną danego rejonu. Na terenie województwa (stan na koniec 2010 roku) znajduje się 986 udokumentowanych złóż różnych kopaliny, o zróżnicowanej wielkości zasobów i zasięgu przestrzennym. Złóża kopaliny występujących na terenie województwa obejmują cztery zasadnicze grupy surowców, wydzielane w zależności od głównego przeznaczenia i możliwości zastosowania, tj.:

- **surowce energetyczne** – gaz ziemny występuje głównie na terenie powiatów: rzeszowskiego, leżajskiego, przemyskiego, przeworskiego, łańcuckiego, jarosławskiego, lubaczowskiego i dębickiego. Złóża ropy naftowej koncentrują się w rejonie Jasła, Krosna, Sanoka oraz Dębicy i Rzeszowa,
- **surowce chemiczne** – rozpoznane są złoża siarka rodzimej – zlokalizowane są w rejonie Tarnobrzega i Lubaczowa oraz diatomity (skała diatomitowa) na terenie gminy Bircza,
- **surowce skalne:**
  - ✓ **kamienie łamane i bloczne** – reprezentowane przez piaskowce, wapienie i łupki menilitowe występują na terenie powiatów: bieszczadzkiego, krośnieńskiego, sanockiego i przemyskiego,
  - ✓ **wapienie i margle dla przemysłu wapiennego i cementowego** – występują w powiatach: lubaczowskim i stalowowolskim,

- ✓ **piaski i żwiry** – największe zasoby niezagospodarowane oraz podlegające eksploatacji znajdują się głównie w powiatach: dębickim, mieleckim, przemyskim, przeworskim i stalowowolskim,
  - ✓ **piaski szklarskie** – występują w rejonie Lubaczowa,
  - ✓ **surowce ilaste ceramiki budowlanej** – największe zasoby występują w powiatach: kolbuszowskim, mieleckim, przeworskim, rzeszowskim, stalowowolskim i jasielskim,
  - ✓ **gipsy** – udokumentowane złoża znajdują się na terenie gminy Kańczuga i gminy Lubenia. Złoża gipsów rozpoznano również na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie w rejonie Broniszowa,
  - ✓ **torfy** – występują praktycznie na terenie całego województwa. Torfy lecznicze (borowiny) udokumentowano w powiecie lubaczowskim,
- **wody lecznicze** – rozpoznano, a częściowo udokumentowano zasoby wód mineralnych, wód zmineralizowanych oraz solanek w następujących powiatach: leskim, brzozowskim, dębickim, krośnieńskim, lubaczowskim, sanockim, stalowowolskim, rzeszowskim, jasielskim. Tylko część tych zasobów została dobrze rozpoznana i udokumentowana. Wody mineralne lecznicze udokumentowane zostały w rejonie Iwonicza-Zdroju, Lubatówki (gm. Iwonicz-Zdrój), Rymanowa Zdroju (gm. Rymanów), Polańczyka (gm. Solina), Horyńca-Zdroju (gm. Horyniec-Zdrój) oraz w Latoszynie (gm. Dębica).

3.1.5. Powietrze

Zanieczyszczenie powietrza w województwie podkarpackim powodowane jest głównie przez emisję antropogeniczną. Najpowszechniej występujące w powietrzu atmosferycznym zanieczyszczenia to gazy i pyły pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw.

Podstawowymi źródłami emisji są: przemysł i energetyka, transport na drogach krajowych i wojewódzkich oraz sektor komunalno - bytowy. Emisja ze źródeł punktowych (przemysłowych) systematycznie ulega zmniejszaniu, co jest efektem wprowadzania nowoczesnych technologii w procesach produkcji i w procesach energetycznego spalania paliw oraz stosowania skutecznych urządzeń redukcyjnych. Wg danych GUS województwo podkarpackie pod względem emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych zajmuje stale jedno z ostatnich miejsc w kraju (w roku 2011 zajmowało 13 miejsce w emisji pyłów i 14 miejsce w emisji gazów).

Najwięcej zanieczyszczeń gazowych w 2010r. wprowadzonych zostało do powietrza na terenie powiatu stalowowolskiego, mieleckiego, jasielskiego oraz w obrębie Rzeszowa. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych wyemitowano w powiecie mieleckim, powiecie stalowowolskim, sanockim, ropczycko-sędziszowskim i jasielskim oraz w Rzeszowie.

Natomiast w roku 2011 najwięcej zanieczyszczeń gazowych wprowadzonych zostało do powietrza na terenie powiatu stalowowolskiego, mieleckiego oraz miasta Rzeszów, zaś zanieczyszczeń pyłowych w powiecie mieleckim, mieście Rzeszowie oraz powiecie stalowowolskim.

Zjawiskiem niekorzystnym jest wzrastająca ilość zanieczyszczeń z emisji niskiej. Pyły i gazy są emitowane przede wszystkim w sezonie zimowym i pochodzą głównie z indywidualnych systemów grzewczych, w których stosowane są najczęściej paliwa stałe.

W zakresie jakości powietrza problem stanowi ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłami: PM10 i PM2,5 oraz bardzo wysoki stopień zanieczyszczenia benzo(a)pirenem. Przekroczenia wartości kryterialnych, określonych dla pyłów i benzo(a)pirenu zdiagnozowano na obszarach intensywnej urbanizacji, gdzie występuje kumulacja źródeł zanieczyszczeń.

3.1.6. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podkarpackiego kształtowany jest głównie przez hałas komunikacyjny (lotniczy, drogowy czy kolejowy) oraz hałas przemysłowy. Wzrastająca z roku na rok liczba samochodów, zwłaszcza ciężarowych, poruszających się po drogach województwa dodatkowo potęguje negatywne zjawisko związane z emisją nadmiernego hałasu. Największe zagrożenie hałasem komunikacyjnym występuje wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu (drogi krajowe, wojewódzkie).

Wykonane w 2010r. przez WIOŚ w Rzeszowie, w ramach Państwowego monitoringu środowiska, pomiary poziomu hałasu drogowego w miastach: Przemyśl, Krosno oraz Strzyżów dowiodły, że w każdym z wytypowanych w tych miastach punktach pomiarowo – kontrolnych, przekroczone zostały dopuszczalne standardy akustyczne, w stosunku do funkcji spełnianych przez dany teren.

W 2011 roku badania hałasu komunikacyjnego prowadzone były w Nisku, Łańcucie, Ustrzykach Dolnych. Badanie te wykazały, że we wszystkich punktach pomiarowo-kontrolnych wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych, w stosunku do funkcji spełnianej przez teren.

Województwo podkarpackie na tle kraju należy do województw średnio zagrożonych hałasem.

3.1.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

W latach 2005–2007 monitoring poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, ukierunkowany był na badanie potencjalnych oddziaływań źródeł promieniowania na środowisko i miał na celu potwierdzenie, lub wykluczenie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na badanych obszarach. Najwyższe wartości zostały zanotowane w Przemyślu.

Z przeprowadzonych w 2011 roku badań poziomu pól elektromagnetycznych wynika, że poziomy promieniowania elektromagnetycznego w środowisku na obszarze województwa są bardzo niskie, a średni poziom promieniowania elektromagnetycznego nie przekracza 3% wartości dopuszczalnej. Największy średnie poziomy pól elektromagnetycznych odnotowane zostały w dużych miastach, gdzie występuje wiele źródeł promieniowania.

Z przeprowadzonych badań wynika, że poziom pól elektromagnetycznych w województwie jest bardzo niski i nie zagraża zdrowiu mieszkańców.

3.1.8. Zasoby przyrodnicze

Województwo podkarpackie charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem siedlisk przyrodniczych. Występują tu gatunki roślin rzadkich i chronionych. Stwierdzono występowanie co najmniej 60 gatunków roślin ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, z czego 12 gatunków mających naturalne stanowiska. Należą do nich m.in.: szachownica kostkowata, chaber Kotschyego, ostrożeń siedmiogrodzki, różanecznik żółty, turzyca dacka, turzyca skalna, tojad wiechowaty.

Bogactwo przyrodnicze województwa to także bardzo zróżnicowana gatunkowo fauna. Największą różnorodnością gatunków charakteryzują się Bieszczady, Beskid Niski oraz rejony pogórzy. Stwierdzono występowanie gatunków puszczańskich i drapieżników. Do najbardziej cennych należą: żbik, żubr, niedźwiedź, ryś, wilk. Stwierdzono, że w obrębie województwa rozmnaża

się co najmniej 57 gatunków kręgowców ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Najliczniej występującymi populacjami bezkręgowców są m.in.: niepylak mnemozyna, nadobnica alpejska, modliszka zwyczajna. Wśród bezkręgowców co najmniej 80 to endemity wschodniokarpackie.

Z gatunków chronionych występują tu rzadkie gatunki nietoperzy. Należą do nich m.in.: nocek duży, podkowiec mały, nocek orzęsiony, mopek, mroczek pozłocisty.

Na terenie województwa występują populacje chronionych gatunków ptaków takich jak: orzeł przedni, bocian czarny, orlik krzykliwy, derkacz, dzięcioł białoszyi, pliszka górską, muchołówka białoszyja, dzięcioł trójpalczasty, puszczyk uralski, puchacz, sóweczka, włochatka.

Bardzo cennymi, chronionymi gatunkami gadów i płazów są m.in.: wąż eskulapa, gniewosz plamisty, salamandra plamista, żaba dalmatyńska, traszka karpacka.

Najbardziej cenne pod względem przyrodniczym tereny zostały objęte różnymi formami ochrony przyrody. Większość najcenniejszych i najlepiej zachowanych zbiorowisk roślinnych i stanowisk roślin chronionych znalazła się w obrębie parków narodowych oraz rezerwatów przyrody.

W ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w obrębie województwa wyznaczono 8 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków i projektuje się wyznaczenie 55 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk.

3.1.9. Krajobraz, zabytki i dobra kultury współczesnej

Położenie województwa podkarpackiego przy granicy z Ukrainą i Słowacją, walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, czynią go jednym z najpopularniejszych regionów turystycznych w Polsce. Szczególny urok mają Bieszczady, które nazywane są europejską oazą dzikiej przyrody. Obszary prawnie chronione zajmują prawie 45% powierzchni województwa. Dzięki dużej różnorodności wód mineralnych, województwo może pochwalić się bogactwem licznych uzdrowisk, takich jak Iwonicz-Zdrój, Rymanów Zdrój, Polańczyk czy Horyniec-Zdrój. Jezioro Solińskie jest największym sztucznym zbiornik w Polsce i jednocześnie miejscem do uprawiania sportów wodnych.

Województwo podkarpackie jest również regionem pogranicza etnicznego, religijnego, jak również politycznego. Jest bardzo zróżnicowane pod względem kulturowym i historycznym. Odzwierciedla się to w mnogości zabytków, szczególnie budowli sakralnych reprezentujących wszystkie historyczne epoki naszego państwa. Jest to znak wielokulturowości i wielowyznaniowych tradycji mieszkańców tego regionu.

Fenomenem na skalę kraju jest liczba zabytkowych kościołów drewnianych i cerkwi. Dwa obiekty (kościół w Bliznem i Haczowie) zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO, a dla czterech cerkwi znajdujących się w Chotyńcu, Radrużu, Smolniku i Turzańsku, trwa procedura wpisu. Charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego województwa są licznie występujące drewniane i murowane cerkwie. Najstarsze zachowane cerkwie drewniane, pochodzące z końca XVI i początku XVII w., znajdują się w Radrużu, Gorajcu, Chotyńcu i Uluczu.

Na terenie województwa znajdują się także dwa zespoły zabytków uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii (zespół klasztoru OO. Bernardynów w Leżajsku i zespół zamkowo-parkowy w Łąncucie). W roku 2009r. jako pierwszy w regionie został utworzony Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego i Zespołu Klasztoru OO. Dominikanów w Jarosławiu. W rejestrze zabytków województwa podkarpackiego prowadzonym przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajduje się 3 849 zabytków nieruchomych (stan na dzień 31.12.2011r.) oraz 48 539 zabytków ruchomych (stan na 31.12.2011r.).

W zasobie obiektów zabytkowych województwa główne miejsce zajmują budowle sakralne. Ważną grupę obiektów w krajobrazie kulturowym stanowią zespoły i założenia rezydencjonalne (zamkowe, pałacowe) i dworskie, znajdujące się m.in. w Baranowie Sandomierskim, Krasieczynie, Łańcucie, Narolu czy Dzikowie.

Wśród założeń architektury obronnej wymienić należy unikalny kompleks Twierdzy Przemyśl, jak również kompleks schronów kolejowych niemieckiego stanowiska dowodzenia z II Wojny Światowej w Stępinie – Cieszynie i Strzyżowie, zespół obiektów Przemyskiego Rejonu Umocnionego, tzw. „Linii Mołotowa”, oraz sąsiadujących z nimi niemieckich umocnień granicznych, tzw. Pozycji Granicznej „Galicja”.

Istotnym elementem dziedzictwa kulturowego jest tradycyjne wiejskie budownictwo drewniane. Jego wartościowe przykłady zgromadzono w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku oraz Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, a także w mniejszych ośrodkach takich jak m.in. Zagroda Gancarska w Medyni Głogowskiej, Skansen – muzeum wsi Markowa czy Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej.

Wśród zabytków przemysłu i techniki wymienić należy pierwszą na świecie kopalnię ropy naftowej w Bóbrce w którym funkcjonuje Muzeum Przemysłu Naftowego im. I. Łukasiewicza w Bóbrce, a także kolejki wąskotorowe: tzw. „Bieszczadzką Kolejkę Leśną” z Wetliny do Komańczy, kolejkę Przeworsk – Dynów, jak również obiekty infrastruktury kolejowej oraz budownictwa przemysłowego.

Do zasobów kulturowych regionu zaliczyć należy również tzw. dobra kultury współczesnej, a więc niebędące zabytkami obiekty, ich detale, zespoły bądź założenia przestrzenne charakteryzujące się wysoką wartością artystyczną lub historyczną. Jako przykłady należy wskazać m. in. obiekty architektury sakralnej (kościół pw. Matki Bożej Saletyńskiej w Rzeszowie, kościół pw. św. Józefa Robotnika w Ustrzykach Dolnych), obiekty użyteczności publicznej (gmach Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej, Hala Widowiskowo – Sportowa im. Jana Strzelczyka w Rzeszowie), pomniki i obiekty małej architektury (fontanna z postacią niedźwiedźicy w Przemyśle, rzeźba Józefa Szajny „Przejście 2001” w Rzeszowie), obiekty techniki (elektrownia z zaporą wodną w Solinie), cmentarze (żołnierzy Wehrmachtu w Przemyśle, żołnierzy poległych podczas II Wojny Światowej w Dukli) czy osiedla mieszkaniowe („Przywiśle” w Tarnobrzegu, dawne osiedle WSK w Mielcu).

3.1.10. Tereny zdewastowane

Problem obecności terenów zdewastowanych i zdegradowanych na skutek działalności przemysłu w województwie podkarpackim, odnosić należy do kilku, relatywnie niewielkich obszarów. Według danych GUS, w 2010 roku w województwie znajdowało się 1809 ha gruntów wymagających rekultywacji. Największe powierzchnie gruntów zdewastowanych i zdegradowanych powstały w wyniku intensywnej działalności eksploatacyjnej surowców mineralnych, zwłaszcza kruszyw i siarki (90%). Głównie są to tereny poeksploatacyjne górnictwa siarkowego w rejonie tarnobrzeskim. Na terenie powiatu tarnobrzeskiego grodzkiego i ziemskiego znajduje się ponad 50% wszystkich gruntów zdewastowanych w województwie. W województwie zrehabilitowano i zagospodarowano w 2010 roku 100 ha gruntu.

W układzie przestrzennym problematyka rekultywacji gruntów zdegradowanych obejmuje głównie tereny powiatów: tarnobrzeskiego, stalowowolskiego oraz w niewielkim stopniu pow. lubaczowskiego (zamknięta kopalnia siarki „Basznia”). Jednak w przypadku kopalni „Basznia”, zarysowała się perspektywa powrotu do wydobycia siarki.

Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych sukcesywnie ulega zmniejszeniu. W wyniku prowadzonej rekultywacji tereny przekazywane są ponownie na cele rolnicze i leśne oraz usługowe, w tym głównie rekreacyjne.

3.2. Ocena stanu środowiska

3.2.1. Stan czystości jednolitych części wód powierzchniowych

Ocena jakości jednolitych części wód powierzchniowych (JCW) została przeprowadzona na podstawie badań przeprowadzonych w 2011 roku. W odniesieniu do obszarów chronionych **stan ekologiczny rzek** został określony w 16 naturalnych JCW, a **potencjał ekologiczny** w 15 silnie zmienionych JCW. W żadnej z JCW nie odnotowano złego stanu lub potencjału odpowiadającego najniższej, V klasie jakości wód. W 4 JCW stwierdzono bardzo dobry stan ekologiczny (I klasa), w 8 JCW – dobry stan (II klasa), a w 4 odnoszących się do JCW silnie zmienionych – dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny (I i II klasa). W 13 JCW odnotowano umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny (III klasa), natomiast w pozostałych 6 – słaby stan lub potencjał ekologiczny – IV klasa (tabela 3.). W 2011 roku 45,7% JCW charakteryzował się stanem lub potencjałem ekologicznym na poziomie dobrym i wyższym niż dobry, pozostałe 54,3% stanem lub potencjałem ekologicznym poniżej dobrego.

Tabela 3. Stan lub potencjał ekologiczny rzek w jednolitych częściach wód powierzchniowych monitoringu obszarów chronionych województwa podkarpackiego w 2011r.

Lp.	Ocena	Nazwa jednolitej części wód powierzchniowych (JCW)
1.	Bardzo dobry stan ekologiczny	Kłopotnica, Solinka od Wietliny do ujścia, Hoczewka, Sanoczek,
2.	Dobry stan ekologiczny	Wisłoka do Rzeszówki, Wisłoka od Ryja do Dębownicy, Wisłoka od Rzeszówki do Ropy, Ostra, Wiar od Sopotnika do granicy państwa, Wyrwa, Łukawica, Jodłówka
3.	Dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny	Wisłoka od Rzeki do Pot. Kielkowskiego, Tyrawka, Wisłok do zbiornika Besko, Wisłok od zbiornika Besko do Czarnego Potoku
4.	Umiarkowany stan ekologiczny	Szkoło od granicy państwa do ujścia, Lubaczówka od Łukawca do ujścia, Strwiąż do granicy państwa
5.	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Zgórska Rzeka, Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego, Brzeźnica od dopł. z Łączek Kucharskich do ujścia, Wisłoka od potoku Kielkowskiego do ujścia, Babulówka, Wiar od granicy państwa do Ujścia, Lubaczówka od granicy państwa z Sołotwą od Glinianki do Łukawca, Morwawa, Wisłok od zbiornika Rzeszów do Starego Wisłoka, Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia
6.	Słaby stan ekologiczny	Dopływ z Wiktora,
7.	Słaby potencjał ekologiczny	Ropa od Sitniczanki do ujścia Przyrywa do Dąbrówki, Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy, Stobnica od Łądzierza do ujścia, Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów

Źródło: na podstawie danych WIOŚ: www.wios.rzeszow.pl/pl/14,54,84,472/2/w_2011_roku.html

Badania jakości jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wykazały, że w 76,8% klasyfikowanych JCW spełnione są wymagania. Nie zostały spełnione wymagania w następujących JCW: Wisłoka od Potoku Chotowskiego do Rzeki, gdzie w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wisłoka – Podgrodzie oznaczono kategorię A3 ze względu na wskaźnik „indeks fenolowy” oraz w Wisłocie od potoku Kielkowskiego do ujścia (ppk. Wisłoka – Wojsław), na Sanie od Olszanki do Wiaru (ppk. San – Ostrów) i na Sanie od Huczek do Wisłoka bez Wisłoka (ppk. San – Radymno) ze względu na przekroczenie kategorii A3.

Przeprowadzona w 2011r. ocena stanu wód w zbiornikach zaporowych (mających status silnie zmienionych części wód) obejmowała dwa zbiorniki: Solina i Besko. Wg programu monitoringowego są to obszary chronione ze względu na jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W obydwu zbiornikach zostały spełnione wymagania dla obszarów chronionych. Badania wykazały w nich kategorię A2 (wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji dekantacji, filtracji oraz dezynfekcji).

W 2011r. przeprowadzono ocenę dotyczącą spełniania wymagań dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków oraz gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie. Analiza wyników wykazała, że spełnione są wymagania w 69,8% ocenianych JCW. Nie zostały spełnione warunki w następujących JCW: Ropa od Sitniczki do ujścia, Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy, Stobnica od Łądzierza do ujścia, Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów oraz Strwiąż do granicy państwa.

Badania dotyczące oceny jakości wód obszarów chronionych będących jednolitymi częściami wód przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, były przeprowadzone tylko dla jednej JCW tj. dla Wisłoki od Rzeki do Potoku Kielkowskiego w ppk. Wisłoka – Przecław. Wody te spełniają warunki określone dla wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych.

W przeprowadzonej ocenie stwierdzono, że na terenie województwa nie występuje niebezpieczeństwo zagrożenia eutrofizacją, związaną z zanieczyszczeniami związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, w związku z tym, nie ma potrzeby wyznaczania obszarów zagrożenia.

W 2011 r. odnotowano w 84,2 % JCW dobry stan chemiczny rzek, w pozostałych 15,8 % stan chemiczny został oceniony poniżej dobrego (Jasiołka od Panny do Chlebianki, Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów oraz Strwiąż do granicy państwa). Zdecydowały o tym przede wszystkim stężenia wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych: benzo(g,h,i)-perylen i indeno(1,2,3-cd)pirenu.

Ogólna ocena stanu wód przeprowadzona dla 32 JCW w 2011r. wykazała w 7 z nich (21,9 %) stan dobry, w pozostałych 25 (78,1 %) – stan zły. W 12 JCW ocena była sporządzona na podstawie jednego warunku.

3.2.2. Stan czystości jednolitych części wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych w województwie podkarpackim obejmuje 7 obszarów jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)¹.

W 2010r. monitoring jakości wód obejmował 25 punktów pomiarowych (studnie wiercone, piezometry), w większości badaniami objęte były wody czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Na podstawie wyników badań stwierdzono w 64% punktach dobry stan chemiczny wód podziemnych. Uzyskano w nich II i III klasę jakości wód (odpowiednio 36% i 28%), w żadnym z punktów nie stwierdzono I klasy. W pozostałych punktach odnotowano słaby stan chemiczny wód podziemnych, charakterystyczny dla IV i V klasy czystości (łącznie 36% badanych punktów).

Do wskaźników, które najczęściej obniżały jakość wód podziemnych zaliczono: żelazo, ogólny węgiel organiczny, wodorowęglany, azotany, chlorki, bor, arsen, wapń, odczyn pH.

Wody charakteryzujące się lepszą jakością występują na obszarach o mniejszym stopniu urbanizacji i większym zalesieniu. Natomiast wody gorszej jakości, stwierdzono głównie na terenach zabudowanych i w punktach pomiarowych ujmujących wody gruntowe.

---

¹ Jednolite części wód podziemnych – określona objętość wód podziemnych występująca w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych (na podstawie ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U.2005.239.2019 z późn. zm.)

Oprócz klasyfikacji wód podziemnych w 2010 roku przeprowadzono również ocenę jakości wód podziemnych pod kątem zanieczyszczeń związkami azotu. W jednym punkcie pomiarowym zlokalizowanym na terenie miasta Krosno, odnotowywano wysokie stężenie azotanów, przekraczające wartość graniczną (50 mg NO₃/l). Wysokie stężenia azotanów, ale mieszczące się w granicach stężenia dopuszczalnego, stwierdzono w punkcie obserwacyjnym w Leżajsku (40,9 mg NO₃/l). Wody te zostały zaliczone do zagrożonych zanieczyszczeniem. Otwory pomiarowe Krosno i Leżajsk zlokalizowane są w obrębie terenów zabudowanych, ujmują wody gruntowe pozbawione odpowiedniej izolacji.

Przeprowadzone przez RZGW w Krakowie w 2004r. i w 2008r. na terenie województwa badania wód podziemnych nie wykazały konieczności wyznaczania stref wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Przeprowadzony został także test, dotyczący ochrony ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych. Badania wykazały słaby stan jednolitej części wód podziemnych o numerze 126. Dla tego obszaru w 2011r. zostały przeprowadzone badania jakości wód w ramach monitoringu operacyjnego. Na obszarze JCWPd 126 odnotowano zagrożenie występowania ekosystemów lądowych spowodowane lejami depresyjnymi i obniżeniami zwierciadła wód podziemnych w wyniku działalności eksploatacyjnej i odwodnień kopalń. Badania były prowadzone w 6 punktach pomiarowych (Mielec, Nowa Dęba, Kolbuszowa, Cmolas, Turza, Przyszów) pod kątem wskaźników fizykochemicznych, a w trzech punktach (Nowa Dęba, Cmolas, Przyszów) również w zakresie wskaźników organicznych. Stwierdzono III i IV klasę jakości, a wskaźnikami decydującymi były: żelazo, tlen rozpuszczony, pH, potas, mangan, arsen, azotany, azotyny, wodorowęglany, wapń, molibden. III klasa jakości wód została stwierdzona w punktach pomiarowych Nowa Dęba i Turza, a w pozostałych punktach klasa IV.

3.2.3. Stan gleb

Przeprowadzona w 2011r. w województwie podkarpackim analiza odczynu i zasobności gleby wykazała, że przeważają gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym (64 %). W 2011r. bardzo duże potrzeby wapnowania stwierdzono w powiatach bieszczadzkim, brzozowskim, jasielskim, leskim, kolbuszowskim, krośnieńskim, mieleckim i strzyżowskim.

Największy niedobór przyswajalnego fosforu dotyczy gleb południowej części województwa, a przyswajalnego potasu powiatów: bieszczadzkiego, kolbuszowskiego, leżajskiego, niżańskiego. Odnotowuje się coraz niższe stężenia tych pierwiastków w glebach województwa. Badania dotyczące obecności azotu mineralnego w glebach nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych norm tego pierwiastka na terenie województwa. Również obecność metali ciężkich w glebach oscyluje w granicach wartości naturalnych. W 2011r. stwierdzono tylko jeden przypadek przekroczenia wartości dopuszczalnej rtęci (teren gminy Świlcza).

Można stwierdzić, iż tereny rolne i leśne województwa nie wykazują skażenia ekologicznego, co stwarza korzystne warunki do produkcji żywności ekologicznej.

W województwie podkarpackim, podobnie jak na terenie kraju, występują dwa rodzaje erozji: wodna (deszczowa i rzeczna) oraz eoliczna (wietrzna). Na terenie województwa erozją wodną powierzchnią zagrożonych jest 36,3% gruntów rolnych i leśnych.

Pilnej ochrony przed erozją wymagają tereny w powiatach: bieszczadzkim, brzozowskim, dębickim, jasielskim, krośnieńskim, przemyskim, ropczycko - sędziszowskim, rzeszowskim, sanockim i strzyżowskim. Na terenie województwa występuje także wysokie zagrożenie erozją wąwozową,

która ma miejsce przy silnych opadach atmosferycznych głównie w południowej części regionu na obszarach pogórzy i gór. Tym rodzajem erozji zagrożonych jest 24,6% powierzchni województwa.

Erozja rzeczna, związana z działalnością wód płynących, występuje na całej długości rzek. Ma ona jednak zazwyczaj charakter lokalny i w skali regionu nie stanowi istotnego problemu.

Erozja wietrzna ma miejsce w obrębie odsłoniętych stoków i wierzchowinach ekspozowanych na działanie wiatru, a także na rozległych terenach płaskich. Erozją wietrzną zagrożonych jest 12,5% gleb województwa użytkowanych rolniczo.

3.2.4. Stan czystości powietrza

Ocena stanu powietrza została przedstawiona w oparciu o dane opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Począwszy od roku 2010 oceny dokonuje się w układzie dwóch oddzielnych stref (rys. 12) tj. miasto Rzeszów oraz strefa podkarpacka, która obejmuje cały obszar województwa poza miastem Rzeszów.

W roku 2011 w województwie podkarpackim badania zostały przeprowadzone w 11 stacjach pomiarowych monitoringu jakości powietrza nadzorowanych przez WIOŚ w Rzeszowie. Jakość powietrza badana była w zakresie: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, ozonu, benzenu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2.5}, arsenu, kadmu, niklu, ołowiu i benzo(a)pirenu.

Wyniki badań przeprowadzonych w roku 2010 i 2011 wykazują brak przekroczeń wartości kryterialnych badanych zanieczyszczeń (w tym poziomu docelowego dla ozonu) w kryterium ochrony roślin. Strefy zostały zakwalifikowane do klasy A, co oznacza, iż obszar województwa w tym zakresie nie wymaga podejmowania działań naprawczych. Niedotrzymany został natomiast poziom celu długoterminowego dla ozonu.

Rysunek 12. Podział województwa podkarpackiego na strefy monitoringu jakości powietrza (wg WIOŚ)

Zanieczyszczenie powietrza w województwie podkarpackim powodowane jest głównie przez emisję antropogeniczną. Znaczącym źródłem tzw. niskiej emisji jest ogrzewanie obiektów (indywidualne i komunalne), a najpowszechniej występującymi w powietrzu zanieczyszczeniami są gazy i pyły pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw.

Z analizy wyników pomiarów **zanieczyszczeń gazowych** tj. dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu i ozonu (w kryterium ochrony zdrowia) oraz dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu (w kryterium ochrony roślin) przeprowadzonych w 2011r. w wojewódzkiej sieci monitoringu jakości powietrza wynika, że stężenia tych zanieczyszczeń na obszarze województwa podkarpackiego utrzymywały się na niskim poziomie. Strefa Rzeszów (obejmująca miasto Rzeszów) i strefa podkarpacka (obejmująca teren województwa podkarpackiego z wyłączeniem miasta Rzeszów) zakwalifikowane zostały do klasy A.

Zanieczyszczenie powietrza **pyłem PM10** stwarza w województwie podkarpackim duże problemy. Od kilku lat notowane są przekroczenia standardów imisyjnych. Źródłem zanieczyszczeń powietrza pyłem zawieszonym, oprócz energetyki, są procesy produkcyjne, ruch samochodowy, rozładunek materiałów sypkich oraz pylenie wtórne z podłoża.

W 2011r. na wszystkich stanowiskach pomiarowych notowane były przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniodobowego pyłu PM10.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 w strefie podkarpackiej i strefie miasto Rzeszów wzrastał w miesiącach zimowych, a w miesiącach letnich był znacząco niższy, niemniej jednak w zakresie zanieczyszczenia pyłem PM10 obydwie strefy zakwalifikowane zostały do klasy C.

Poziom zanieczyszczenia metalami zawartymi w pyłe PM10 (**arsen, kadm, ołów oraz nikiel**) w 2011 roku utrzymywał się na niskim poziomie i nie przekroczył dopuszczalnych norm. Cały teren województwa podkarpackiego w zakresie zawartości metali w pyłe zawieszonym został zakwalifikowany do klasy A.

Badania jakości powietrza w zakresie **benzo(a)pirenu** w pyłe zawieszonym PM10 wykazały, że stężenia przekroczyły wartość docelową we wszystkich punktach pomiarowych. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych stężenia benzo(a)pirenu osiągały bardzo wysokie wartości, szczególnie w sezonie grzewczym. Strefy Rzeszów i podkarpacka zakwalifikowane zostały do klasy C.

Poziom zanieczyszczenia **pyłem zawieszonym PM2,5**. We wszystkich punktach pomiarowych stężenie średnioroczne pyłu PM2.5 przekroczyło poziom stężenia dopuszczalnego, powiększonego o margines tolerancji. W zakresie zanieczyszczenia pyłem PM2,5 obydwie strefy zakwalifikowano do klasy C. Zgodnie z dyrektywą Unii Europejskiej Nr 2008/50/UE, poziom pyłu PM 2,5 powinien zostać obniżony do roku 2015.

Reasumując, należy stwierdzić, iż województwo charakteryzuje się występowaniem znacznych obszarów o dobrej jakości powietrza. Lokalne problemy stwarza ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłem zawieszonym oraz benzo(a)pirenem, które dotyczyły obszarów zurbanizowanych, w tym kilku największych miast województwa, gdzie na oddziaływanie zanieczyszczeń narażona jest duża liczba mieszkańców.

3.2.5. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podkarpackiego kształtowany jest głównie przez hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz hałas przemysłowy. Najwyższe poziomy hałasu komunikacyjnego notowane są w sąsiedztwie dróg o znaczeniu transeuropejskim i krajowym: trasa E–40 (Europa Zachodnia – Ukraina), trasa E–371 (prowadząca na Słowację), droga krajowa Nr 19 i Nr

28, drogi o znaczeniu regionalnym oraz lokalnym, magistrała kolejowa Nr E30/C-E30, a także lotnisko Rzeszów-Jasionka.

W 2010r. zostały przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie badania w ramach państwowego monitoringu środowiska na terenie miast: Przemyśl, Krosno i Strzyżów. Uzyskane wyniki potwierdzają znaczne przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez dany teren. Natomiast w 2011r. badania hałasu komunikacyjnego prowadzono w: Nisku, Łąncucie i Ustrzykach Dolnych. Z analizy przeprowadzonych pomiarów hałasu wynika, że prawie we wszystkich punktach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren.

Badania emisji hałasu przemysłowego wykazały, że wartości ponadnormatywne notowane były w sąsiedztwie niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych, w tym prowadzących działalność rozrywkową. Najczęściej hałas emitują źródła punktowe (np. maszyny, urządzenia chłodnicze, wentylacyjne i klimatyzacyjne) oraz liniowe (np. taśmociągi, hale produkcyjne). Należy podkreślić, że znacznie mniej uciążliwy dla środowiska jest hałas przemysłowy, niż hałas komunikacyjny.

3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

W 2010 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadził badania poziomu pól elektromagnetycznych. Badania te przeprowadzono w 45 punktach pomiarowych. Zostały one usytuowane w centralnych dzielnicach miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, w mniejszych miastach oraz na obszarach wiejskich.

Pomimo wielu źródeł promieniowania elektromagnetycznego, w tym rozrastającej się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej oraz wzrastającej liczby abonentów sieci, przeprowadzone badania wykazały bardzo niskie wartości promieniowania elektromagnetycznego.

W 2011r. najwyższe poziomy pól elektromagnetycznych zarejestrowano w:

- Rzeszowie, osiedle Śródmieście, rejon ul. Przesmyk (0,65 V/m +/- 0,13 V/m),
- Rzeszowie, osiedle Gen. Andersa, rejon ul. Rudnickiego (0,41 V/m +/- 0,08 V/m),
- Krośnie, osiedle Śródmieście, rejon ul. Rynek (0,65 V/m +/- 0,13 V/m),
- Tarnobrzegu, osiedle Serbinów, rejon ul. M. Dąbrowskiej (0,56 V/m +/- 0,11 V/m),
- Tarnobrzegu, osiedle Piastów, rejon ul. Dąbrówki (0,42 V/m +/- 0,08 V/m),
- Lubaczowie, osiedle Jagiellonów, rejon ul. Jagiellonów (0,51 V/m +/- 0,1 V/m),
- Mielcu, osiedle Niepodległości, rejon ul. Solskiego (0,5 V/m +/- 0,1 V/m),
- Przemyślu, osiedle Bakończyce, rejon ul. Bakończyckiej (0,49 V/m +/- 0,1 V/m).

W latach 2010–2011 najwyższe poziomy pól elektromagnetycznych zanotowano w dużych aglomeracjach. Na pozostałych obszarach województwa poziomy pól elektromagnetycznych nie przekraczały wartości 0,4 V/m.

Badania poziomu pól elektromagnetycznych wykazały, że poziomy promieniowania elektromagnetycznego w środowisku na obszarze województwa są bardzo niskie, a średni poziom promieniowania elektromagnetycznego nie przekracza 3% wartości dopuszczalnej.

3.3. Analizy specyficzne

3.3.1. Ludzie (warunki życia, zachowania społeczne)

Województwo podkarpackie należy do województw o najwyższym stopniu zagrożenia ubóstwem. Odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa wynosi ok. 22 – 23%. W ujęciu ogólnym, w 2011r. mieszkańcy województwa podkarpackiego byli najbardziej wykluczeni (2 pozycja w kraju), lub zagrożeni wykluczeniem strukturalnym (4 pozycja). Ponadto wysoki był również udział osób wykluczonych materialnie (6 miejsce w skali kraju). Na podstawie dostępnych danych urzędowych można stwierdzić, że w przypadku województwa podkarpackiego głównymi przyczynami wykluczenia społecznego są: ubóstwo, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym głównie wielodzietność) oraz niepełnosprawność. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest jednym z najwyższych w kraju. Województwo znajduje się jednocześnie na 7 pozycji w kraju pod względem życia poniżej minimum egzystencji, co warunkuje duże zapotrzebowanie na wsparcie tej grupy. Przeprowadzone w 2003r. badanie socjologów Instytutu Socjologii Uniwersytetu Rzeszowskiego dało powód do sformułowania tezy o fenomenie tzw. podkarpackiej „biedy zaradnej” charakteryzującej się szeroką gamą działań zmierzających do poprawy (często skutecznej) indywidualnej, jak i rodzinnej sytuacji osób dotkniętych deprivacją materialną.

Frekwencja wyborcza w latach 2005–2010 była w województwie podkarpackim wyższa niż ogółem w Polsce, zarówno w wyborach samorządowych, prezydenckich jak i parlamentarnych (z wyjątkiem wyborów parlamentarnych w 2007r.). Świadczy to o zaangażowaniu mieszkańców województwa w sprawy społeczne, odpowiedzialności za sprawy publiczne oraz chęci wpływania na procesy zachodzące w regionie.

Aktywność społeczną mieszkańców województwa w aspekcie działalności w organizacjach pozarządowych można ocenić wysoko, gdyż liczba tych organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców od 2006r. przewyższa poziom ogólnopolski. O zaangażowaniu mieszkańców województwa w sprawy społeczne, świadczy również wzrastająca liczba osób przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego.

3.3.2. Edukacja

Analizując wskaźniki dotyczące edukacji należy stwierdzić, że w województwie podkarpackim, oprócz wysokiego udziału uczniów i studentów w liczbie ludności (23,2%, przy najwyższym w skali UE udziale wynoszącym 33,3%), pozostałe wskaźniki są bardzo niskie. Odnosi się to zwłaszcza do udziału dzieci w edukacji przedszkolnej (37,3%). Na Podkarpaciu występują znaczące dysproporcje w dostępie do edukacji przedszkolnej. Widoczne są one w podziale na miasto (odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola sięga 86%) i wieś (ok. 30%). Różnice widoczne są również w podziale na wschód (gdzie mniej niż jedna trzecia dzieci uczęszcza do przedszkola) i zachód województwa (o zauważalnie wyższym wskaźniku).

Dostęp do edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym nie jest problemem. Współczynnik skolaryzacji, z wyłączeniem edukacji wyższej, w województwie podkarpackim jest porównywalny do średniego poziomu w Polsce.

Na poziomie nauczania ponadgimnazjalnego najczęściej wybieranymi przez młodzież szkołami są szkoły ogólnokształcące oraz zawodowe. W województwie znajduje się 18 samodzielnych uczelni

wyższych, spośród których 11, to uczelnie niepaństwowe. Ponadto istnieje możliwość studiowania w 12 ośrodkach lub wydziałach zamiejscowych uczelni wyższych, które mają siedziby poza województwem. W układzie przestrzennym najczęściej samodzielnych uczelni ma siedzibę w Rzeszowie – 6, Przemyślu – 5 oraz po 1 w Stalowej Woli, Jasle, Krośnie, Tarnobrzegu, Jarosławiu, Przeworsku i Sanoku. Do cech wyróżniających uczelnie regionu na tle kraju, należy wysoki odsetek studentów zagranicznych, wśród których najliczniej reprezentowani są Ukraińcy. Do najpopularniejszych kierunków należą: ekonomiczno-administracyjne (około 23% ogółu studentów), społeczne (13%), pedagogiczne (12%) oraz humanistyczne (8%). Bezpośrednio za nimi znajdują się kierunki inżyniersko-techniczne (7%) oraz medyczne (7%) i informatyczne (5%).

Interesującym zjawiskiem jest działalność „uniwersytetów trzeciego wieku” prowadzona przy 5 uczelniach województwa, co dowodzi aktywności intelektualnej osób starszych.

3.3.3. Ochrona zdrowia

Stan zdrowia mieszkańców województwa podkarpackiego jest na poziomie przeciętnym, choć znacząco lepszy od stanu zdrowia ogółu Polaków. Wskazuje na to współczynnik umieralności ogółem, utrzymujący się od lat znacznie poniżej średniej dla Polski (UE27 i UE15). Fakt ten jest pozytywnym aspektem społecznym, mimo, że opieka zdrowotna w regionie pozostaje na poziomie wysoce niezadowolającym. Jednym z jej przejawów jest niewielka liczba personelu medycznego przypadającego na 100 tys. mieszkańców. W województwie podkarpackim brakuje sprzętu potrzebnego do leczenia i monitorowania pacjentów na oddziałach intensywnej opieki neonatologicznej.

Najczęstszymi przyczynami zgonów w województwie podkarpackim, podobnie jak w całym kraju, pozostają choroby układu krążenia i nowotwory. Za korzystny należy uznać fakt, że w województwie śmiertelność z powodu chorób układu krążenia pozostaje poniżej poziomu ogólnopolskiego i obniża się, pomimo wzrostu w kraju. Stopniowo wzrasta natomiast wskaźnik śmiertelności z powodu chorób nowotworowych. Pod tym względem sytuacja w województwie pozostaje lepsza od przeciętnej w Polsce, ale jak w całym kraju – pogarsza się.

Na tle innych województw z regionu wschodniego, woj. podkarpackie plasuje się na drugim miejscu, pod względem ilości szpitali, zarówno publicznych jak i niepublicznych.

Niewątpliwym i cennym potencjałem województwa podkarpackiego są liczne zasoby wód mineralnych, których obecność stwierdzono w 150 miejscowościach, ale tylko w czterech z nich: Horyńcu – Zdroju, Iwoniczu – Zdroju, Polańczyku i Rymanowie Zdroju, są one wykorzystywane do celów leczniczych.

Analiza ostatnich kilku lat pokazuje niekorzystne tendencje, jeśli chodzi o aktywność fizyczną mieszkańców województwa. Mimo stale rosnącej liczby klubów sportowych, liczba ćwiczących w nich osób zmniejsza się, co wynika prawdopodobnie z braku świadomości dobra kultury fizycznej, a także z długoletnich zaniedbań na poziomie szkolnego wychowania fizycznego.

3.3.4. Gospodarka

Województwo podkarpackie charakteryzuje się dynamicznym, ale relatywnie niskim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wartość regionalnego PKB oraz wysokość dochodu przypadająca na jednego mieszkańca sytuują województwo na jednym z ostatnich miejsc w UE. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie podkarpackim wyniósł w 2009r. jedynie 68,5% średniej krajowej. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych ulega stopniowym przeobrażeniom. Rola rolnictwa, choć nadal istotna ze względu na duże obszary użytków rolnych, powoli zmniejsza się na rzecz innych dziedzin gospodarki, takich jak handel, usługi czy przemysł. W strukturze gałęziowej przemysłu dominują przemysł lotniczy, elektromaszynowy, chemiczny i spożywczy, które wytwarzają łącznie prawie 70% produkcji sprzedanej przemysłu.

Duże znaczenie dla regionu ma obecność kooperujących firm przemysłu lotniczego w ramach Doliny Lotniczej. Wśród atutów województwa podkarpackiego wymienia się także działalność parków przemysłowo-technologicznych i Specjalnych Stref Ekonomicznych. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis (PPNT) jest pierwszym w Polsce branżowym parkiem. Szczególne znaczenie w przyciąganiu kapitału zagranicznego mają dwie specjalne strefy ekonomiczne: SSE Euro-Park Mielec i Tarnobrzaska SSE Euro-Park Wisłosan, których tereny zlokalizowane są w różnych miejscach województwa.

Powierzchnia użytków rolnych stanowi 54% ogólnej powierzchni województwa. Rolnictwo posiada własną specyfikę, wyróżniającą się przede wszystkim nadmiarem zasobów siły roboczej, dużym rozdrobnieniem agrarnym oraz niską towarowością produkcji rolnej. Ponad jedna trzecia osób pracujących zatrudniona jest w sektorze rolniczym. Jest to jeden z najwyższych udziałów na tle kraju. Jednocześnie wskaźnik zatrudnienia na terenach wiejskich wskazuje, że jedynie połowa osób w wieku produkcyjnych pracuje zawodowo (52%). W świetle bardzo niskiej produktywności rolnictwa na jednego mieszkańca można przypuszczać, że w województwie podkarpackim, w rolnictwie występuje tzw. bezrobocie ukryte.

3.3.5. Transport

Na poziomie analiz europejskich województwo podkarpackie położone jest peryferyjnie, a jego dostępność komunikacyjna jest niska. Obszar lepszej dostępności obejmuje północno-zachodnią oraz centralną część regionu. W Bieszczadach notowane są najniższe poziomy wskaźnika dostępności potencjałowej w skali kraju. Polska Południowo-Wschodnia należy do regionów o złej dostępności do Warszawy.

Na obszarze województwa przecinają się korytarze transportowe o zasięgu transeuropejskim. Największe znaczenie dla transportu międzynarodowego i krajowego ma budowana autostrada A4, planowana droga ekspresowa S19 oraz sieć dróg krajowych, a także międzynarodowa linia kolejowa E30.

Województwo podkarpackie posiada powiązania komunikacyjne z Ukrainą poprzez przejścia drogowe (Korczowa – Krakowiec, Medyka – Szeginie, Krościenko – Stasiana) oraz kolejowe (Przemyśl – Mościska, Werchrata – Rawa Ruska i Krościenko – Chyrów). Leży również na trasie międzynarodowego szlaku drogowego „Via Carpatia” wiodącego od Morza Bałtyckiego do Morza Egejskiego oraz Morza Czarnego, łączącego 7 krajów UE od Litwy po Grecję.

W województwie funkcjonują dwa centra logistyczne realizujące przewozy intermodalne, tj. PKP CARGO Centrum Logistyczne Medyka – Żurawica oraz Stacja Kolejowa LHS w Woli Baranowskiej. Przez teren naszego województwa przebiega ważna z punktu widzenia strategicznego linia szerokotorowa – LHS, która jest najdalej wysuniętą na zachód linią szerokotorową w Europie. Generalnie można stwierdzić, że sieć linii kolejowych w województwie, oprócz jego południowo – wschodnich części tj. Beskidu Niskiego i Bieszczad, jest wystarczająca dla obsługi jego obszaru.

Na terenie województwa znajduje się sześć lotnisk wpisanych do rejestru lotnisk cywilnych prowadzonego przez Urząd Lotnisk Cywilnych. Największe z nich Rzeszów – Jasionka znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy regionu i pełni bardzo istotną rolę komunikacyjną dla mieszkańców Polski południowo – wschodniej oraz jest wpisane do europejskiej sieci transportowej TEN-T. W województwie funkcjonują także lądowiska wielofunkcyjne ujęte w ewidencji lotnisk Urzędu Lotnictwa Cywilnego oraz lądowiska sanitarne z możliwością lądowania śmigłowców ratowniczych.

3.3.6. Energetyka

Teren województwa podkarpackiego zasilany jest energią elektryczną z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego liniami o napięciu 400 kV i 220 kV zarządzanymi przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator S.A. Wykorzystywana w województwie konwencjonalna energia elektryczna jest wytwarzana w elektrociepłowniach Rzeszów i Stalowa Wola oraz pochodzi z poza województwa, przesyłana poprzez zespół stacji redukcyjnych w Tarnowie. W skład systemu elektroenergetycznego województwa podkarpackiego wchodzi również jedyna w Polsce linia o napięciu 750 kV o długości 114 km, relacji Rzeszów – Ukraina, Elektrownia Jądrowa „Chmielnicka”. Jest to linia, która umożliwiałaby przesył energii elektrycznej z Ukrainy.

Teren województwa podkarpackiego obejmuje blisko 40% ogólnokrajowych złóż gazu ziemnego. W regionie Karpat oraz Przedgórze znajduje się największe polskie złożo gazu ziemnego „Przemysł”. Złoża gazu ziemnego na terenie województwa są intensywnie eksploatowane. Aktualnie, PGNiG Oddział w Sanoku, wydobywa gaz z około 700 odwiertów. Województwo podkarpackie jest również obszarem, przez który przesyłany jest do pozostałych regionów Polski gaz ziemny importowany z Federacji Rosyjskiej oraz Ukrainy. Gęstość sieci gazowej województwa jest jedną z najwyższych w Polsce. Większą gęstością sieci gazowej charakteryzują się jedynie województwa małopolskie i śląskie.

Województwo podkarpackie posiada dobre warunki naturalne do rozwoju infrastruktury odnawialnych źródeł energii. Potencjał ten jest w największym stopniu wykorzystywany przez elektrownię szczytowo – pompową w Solinie.

Na terenie województwa ze wszystkich źródeł biomasy w największym stopniu wykorzystywane jest drewno oraz rzepak. Województwo posiada znaczne zasoby biomasy stałej, lecz nie są one wykorzystywane w pełni. Najistotniejszym ograniczeniem rozwoju biogazowni rolniczych w województwie, są niewystarczające możliwości przyłączenia źródeł wytwórczych energii do sieci elektroenergetycznej i ciepłowniczej.

Na koniec 2011r. w województwie istniało 18 elektrowni wiatrowych oraz 18 funkcjonujących elektrowni wodnych, z których największa to Zespół Elektrowni Wodnych Solina – Myczkowce na rzece San.

Obecnie brak jest instalacji, które wykorzystują potencjał wód geotermalnych. Istnieją jednak odwierty wykonane w celu poszukiwania ropy naftowej i gazu ziemnego, które mogą być zaadaptowane do celów geotermalnych.

3.4. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu Strategii

Obligatoryjnym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest analiza i ocena zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń projektu dokumentu, jakim jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020, Aktualizacja 2013–2020. Sprowadza się to do rozważenia skutków środowiskowych sytuacji braku sporządzenia i realizacji projektu Strategii.

Oceny potencjalnych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji projektu Strategii, dokonano analizując podstawowe cele strategiczne dokumentu, przy uwzględnieniu aktualnego stanu środowiska na terenie województwa, tendencji jego zmian oraz występujących problemów środowiskowych. W toku analiz skupiono się przede wszystkim na tych celach i kierunkach działań, których realizacja może w sposób bezpośredni lub pośredni oddziaływać na środowisko.

Celem głównym projektu Strategii jest: Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców. W projekcie Strategii przyjęto założenie, iż cel główny będzie osiągnięty poprzez cele strategiczne określone dla czterech dziedzin działań strategicznych:

- Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka,
- Kapitał ludzki i społeczny,
- Sieć osadnicza,
- Środowisko i energetyka.

W poszczególnych dziedzinach strategicznych określono priorytety i przypisano im cele oraz kierunki działań.

Sprecyzowanie ogólnej wizji rozwoju województwa w określonym horyzoncie czasowym, poprzedziła wieloaspektowa diagnoza stanu obecnego, w tym uwzględniająca wymagające rozwiązania problemy środowiskowe oraz wymogi obowiązującego prawa z zakresu ochrony środowiska.

Z powyższego wynika, iż przy rezygnacji z realizacji zamierzeń określonych w projekcie Strategii należy liczyć się z brakiem koordynacji i stymulacji działań w zakresie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego województwa, w tym w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi i przestrzenią, budowania potencjału rozwojowego regionu oraz konkurencyjności krajowej i międzynarodowej, a także wspierania innowacyjności. Mogłoby to spowodować negatywne skutki zarówno dla rozwoju społeczno – gospodarczego, jak i dla środowiska, w efekcie skutkowałoby brakiem poprawy jakości życia mieszkańców.

W głównym celu projektu Strategii przyjęto, iż planowany rozwój społeczno – gospodarczy będzie rozwojem zrównoważonym, realizowanym z poszanowaniem zasad ochrony środowiska. Zatem można przyjąć, iż przy braku realizacji projektu Strategii mogą wystąpić przede wszystkim

zmiany negatywne, nie należy liczyć się z prawdopodobieństwem wystąpienia pozytywnych zmian w odniesieniu do środowiska i do kwestii poprawy warunków życia mieszkańców.

Szczególnie niekorzystne zmiany w aspekcie skutków środowiskowych przewiduje się w przypadku odstąpienia od realizacji celu sformułowanego dla dziedziny strategicznej (4.) Środowisko i energetyka – Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

Odstąpienie od realizacji celów określonych dla wyodrębnionych tu priorytetów oraz przypisanych im kierunków działań oznaczałoby zaniechanie obowiązku realizacji globalnej, wspólnotowej i krajowej polityki ekologicznej oraz prowadziłoby do braku poprawy stanu obecnego i powstania tendencji zmian negatywnych w odniesieniu do całokształtu środowiska obszaru województwa oraz zdrowia jego mieszkańców, zwłaszcza w zakresie:

- zagrożenia powodzią i powierzchniowymi ruchami masowymi;
- zagrożenia katastrofami wynikającymi z działalności człowieka;
- osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód;
- poprawy jakości powietrza i zagrożeń związanych z emisją ponadnormatywnego hałasu na terenach zurbanizowanych;
- zanieczyszczenia gleb i powierzchni ziemi;
- ochrony lasów, ochrony bioróżnorodności i krajobrazu oraz obszarów przyrodniczo cennych.

Wymienione, negatywne skutki środowiskowe mogą wystąpić przy braku realizacji celów, określonych w ramach dziedziny strategicznej Środowisko i energetyka, w szczególności dotyczących:

- zapewnienia i przeciwdziałania zagrożeniom wywołanym czynnikami naturalnymi (powódzie, osuwiska) oraz wynikającymi z działalności człowieka;
- zapewnienia dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i ochrony przed hałasem;
- zapewnienia właściwej gospodarki wodno – ściekowej;
- zapewnienia właściwej gospodarki odpadami;
- zachowania i ochrony różnorodności biologicznej;
- wsparcia rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE);
- współpracy sektora B+R z przedsiębiorcami i jednostkami samorządów terytorialnych na rzecz innowacyjności w zakresie OZE;
- działań edukacyjnych na rzecz poprawy świadomości ekologicznej mieszkańców.

Negatywnych skutków środowiskowych można spodziewać się przy braku realizacji celu strategicznego określonego w ramach dziedziny działań strategicznych (1.) Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka – Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej oraz celu dziedziny działań strategicznych (2.) Kapitał ludzki i społeczny – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców.

Kierunki działań określone dla tych dziedzin strategicznych dotyczą w szczególności ukierunkowania na:

- nowoczesność i innowacyjność w gospodarce i w przemyśle,
- rozwój sfery badawczo – rozwojowej,
- dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.

Realizacja przyjętych kierunków działań zapewnia unowocześnianie i wdrażanie innowacyjności w gospodarce, w tym wdrażanie innowacyjnych technologii w przemyśle. Nowoczesność i innowacyjność sektora przemysłu jest tożsama ze stosowaniem rozwiązań pro – środowiskowych. Również wspieranie rozwoju edukacji z dostosowaniem do wyzwań przyszłości, pozwoli na wykształcenie lokalnych kadr stanowiących bazę (kapitał ludzki) dla rozwoju sektora badań na rzecz innowacyjności w gospodarce.

Odstąpienie od realizacji projektu Strategii w tym zakresie skutkowałoby zaniechaniem wdrażania nowoczesności i innowacyjnych technologii w gospodarce, czego wynikiem byłoby utrzymywanie się funkcjonowania technologii przestarzałych, często wywierających dużą presję na środowisko. W efekcie nie następowałaby poprawa zagrożonych komponentów środowiska, a pośrednio poprawa warunków życia mieszkańców.

Negatywne skutki środowiskowe (choć budzi to pewne kontrowersje) mogą również wystąpić w efekcie zaniechania celu strategicznego określonego dla dziedziny działań strategicznych (3.) Sieć osadnicza – Podniesienie dostępności oraz spójności funkcjonalno – przestrzennej jako elementu budowania potencjału rozwojowego regionu. W projekcie Strategii przewidziano rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną oraz usprawnienie systemu drogowego województwa poprzez rozbudowę i modernizację istniejących dróg, w tym podniesienie klasy dróg i zmiany kategorii dróg oraz budowę nowych odcinków, w tym budowę obwodnic ośrodków miejskich. Infrastruktura drogowa jest jednym z najsłabszych elementów gospodarki województwa i kraju, stąd wynika aktualna intensyfikacja jej rozwoju mająca na celu osiągnięcie standardów europejskich. Rezygnacja z realizacji tych zamierzeń z jednej strony pozwoliłaby na uniknięcie konfliktów przestrzennych z obszarami cennymi przyrodniczo, w przypadku nowych inwestycji liniowych, a z drugiej strony nie nastąpiłaby poprawa płynności ruchu, natomiast postępowałaby dalsza dekapitalizacja istniejącej infrastruktury drogowej, co wynika z intensywnego rozwoju motoryzacji. Poprawa płynności ruchu, dobry stan techniczny dróg, budowa obwodnic wyprowadzających ruch tranzytowy poza tereny zurbanizowane, skutkuje zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń motoryzacyjnych i emisji hałasu komunikacyjnego oraz poprawą bezpieczeństwa ruchu. Niezrealizowanie projektu Strategii w zakresie inwestycji komunikacyjnych nie spowoduje poprawy klimatu akustycznego i poprawy jakości powietrza w terenach zurbanizowanych obszaru województwa. Tym samym nie uniknie się negatywnego wpływu na zdrowie i życie mieszkańców. Prawdopodobne natomiast będzie potęgowanie obciążeń środowiska w obszarach zagrożonych poprzez stale rosnący ruch komunikacyjny.

W aktualizowanej Strategii w odróżnieniu od Strategii obowiązującej, zgodnie z nowym modelem zarządzania rozwojem kraju wprowadzono terytorialne ukierunkowanie interwencji. Terytorialny wymiar celów strategicznych i kierunków działań dotyczy zarówno efektywnego wykorzystania potencjałów rozwojowych, jak i rozwiązywania problemów, w tym problemów środowiskowych. Zapewnia racjonalne gospodarowanie przestrzenią, uwzględniające uwarunkowania społeczno – gospodarcze i środowiskowe. Brak realizacji projektu Strategii wprowadzającej obszary strategicznej interwencji (OSI), spowoduje brak wsparcia dla konkretnych kierunków działań, odnoszących się do wyodrębnionych obszarów. Może skutkować brakiem rozwiązania faktycznych problemów środowiskowych występujących w określonej przestrzeni, powstawaniem kolizji na styku rozwój gospodarczy a ochrona przyrody, może pogłębiać i stwarzać nowe zagrożenia środowiskowe.

Przewiduje się, iż brak realizacji projektu Strategii przyniesie przede wszystkim negatywne zmiany w odniesieniu do aktualnego stanu środowiska. Natomiast potencjalne negatywne oddziaływania, jakie mogą wynikać z realizacji zamierzeń inwestycyjnych zidentyfikowanych w ramach kierunków działań, określonych w projekcie Strategii, mogą zostać wyeliminowane na etapie ich realizacji, poprzez zastosowanie rozwiązań minimalizujących i ograniczających negatywny wpływ na środowisko.

4. Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektu Strategii, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

4.1. Obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień.

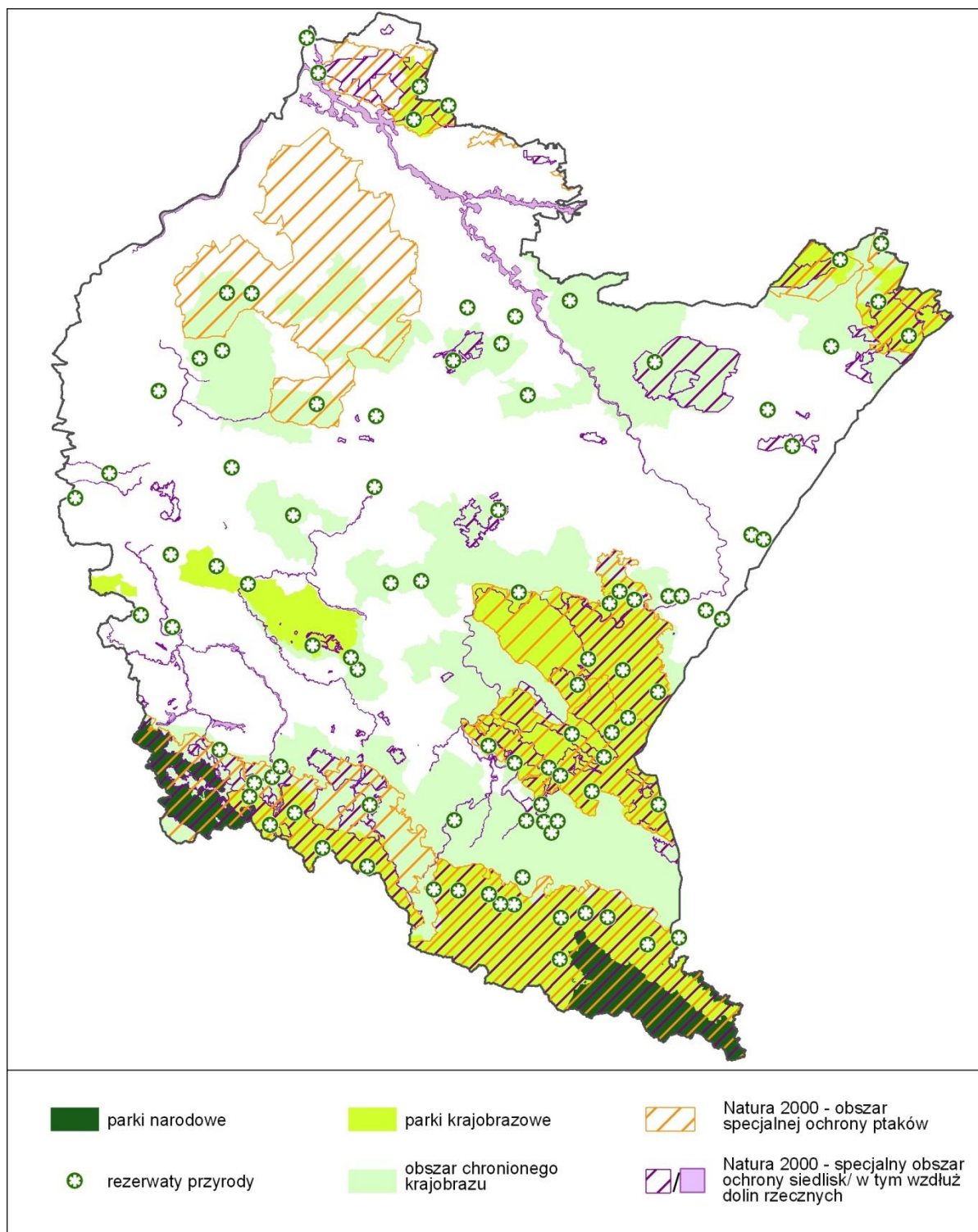
Województwo podkarpackie jest jednym z najcenniejszych przyrodniczo terenów Polski oraz Europy. Urokliwe krajobrazy i niezwykle bogactwo świata roślin, zwierząt oraz przyrody nieożywionej sprawiły, że na terenie województwa krajowymi formami ochrony przyrody objęto obszar o powierzchni około 797 648,3 ha, co stanowi 44,7 % powierzchni województwa (w kraju wskaźnik ten wynosi 32,5 %). Plasuje to województwo na 4 miejscu w kraju pod względem powierzchni objętej ochroną przyrody, jak również odsetka powierzchni województwa objętej taką ochroną. Występujące formy ochrony przyrody to: parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary Natura 2000 (rysunek 13).

Poniżej wymieniono funkcjonujące i przewidziane do zachowania formy ochrony przyrody:

- 2 parki narodowe: Bieszczadzki, Magurski,
- 94 rezerваты przyrody, można wśród nich wskazać: 4 rezerваты faunistyczne, 40 leśnych, 26 florystycznych, 6 geologicznych, 12 krajobrazowych i 6 torfowiskowych,
- 10 parków krajobrazowych (z czego 6 położonych jest w całości na terenie województwa podkarpackiego, a 4 w części),
- 13 obszarów chronionego krajobrazu obejmujących ochroną tereny o wyróżniającym się krajobrazie, zróżnicowanych ekosystemach oraz wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych,
- 8 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (z czego 4 obszary znajdują się tylko częściowo w obrębie województwa podkarpackiego),
- 55² specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, projektowanych, mających znaczenie dla Wspólnoty;

---

² Granica specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 Bieszczady pokrywa się z granicą obszaru specjalnej ochrony ptaków Bieszczady,

Rysunek 13. Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

- 1411 pomników przyrody³, wśród pomników przyrody znajdują się pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje, głązy narzutowe, skałki i inne,
- 427 użytków ekologicznych³,

³ Na podstawie opracowania „Ochrona środowiska 2012” – strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego (dane z dnia 06.02.2012.),

- 27 stanowisk dokumentacyjnych³,
- 10 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych³ obejmujących fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

4.2. Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu Strategii

Środowisko, to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności: powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.

W projekcie Strategii założono, iż w 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Jednym z fundamentów, na których należy budować przewagi konkurencyjne regionu jest wysoka jakość środowiska. Dla zachowania walorów środowiska, ważne jest identyfikowanie problemów środowiskowych i podejmowanie skutecznych działań na rzecz ich poprawy. W projekcie Strategii dokonano identyfikacji problemów występujących na terenie województwa, w tym problemów środowiskowych (tabela 4).

Tabela 4. Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu Strategii

Lp.	Komponent środowiska	Zidentyfikowane problemy środowiskowe
1.	Ludność	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne tendencje demograficzne i migracyjne – niski przyrost naturalny, odpływ ludzi aktywnych (młodych, wykształconych) ze wsi do miast oraz poza granice województwa i państwa; – jedna z najwyższych w kraju liczba osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; – wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne; – postrzeganie przez dużą część mieszkańców województwa podkarpackiego zagadnień ochrony środowiska jako mało istotnych; – nie wiązanie kwestii środowiskowych z występującymi zagrożeniami naturalnymi oraz zdrowotnymi;
2.	Różnorodność biologiczna/ zwierzęta/ rośliny/ obszary chronione	<ul style="list-style-type: none"> – pogodzenie przebiegu sieci infrastrukturalnych (np. drogi, kolej, linie elektroenergetyczne) czy lokalizacji m.in. polderów, zbiorników retencyjnych z siecią obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody; – niewystarczająca współpraca województw oraz regionów państw sąsiednich z województwem podkarpackim w zakresie ochrony przed zagrożeniami, ochrony środowiska, a także niewystarczająca spójność ich działań; – znaczna część województwa słabo rozpoznana pod względem zasobów przyrodniczych (najlepiej rozpoznane są tereny parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych). Obecnie trwa proces dokładnego rozpoznania terenów obszarów Natura 2000 i opracowania planów zadań ochronnych; – słabo rozpoznane korytarze migracyjne poszczególnych gatunków zwierząt; – intensywnie postępująca antropogenizacja środowiska naturalnego, szczególnie dotyczy to postępującej zabudowy na terenach zalewowych i osuwiskowych,
3.	Powietrze	<ul style="list-style-type: none"> – przekroczenia standardów imisyjnych pyłów PM10 i PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10; – narastający ruch samochodowy, intensyfikujący liniową emisję zanieczyszczeń do powietrza, a także powierzchnię w rejonie większych miast; – wyższa emisja pochodząca ze spalania paliw w gospodarstwach domowych;
4.	Woda	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom retencji wód powierzchniowych, brak dużych i małych zbiorników retencyjnych oraz polderów, zły stan zabudowy regulacyjnej rzek; – niekorzystny układ w gospodarce wodno-ściekowej, polegający na znacznym dostępie ludności do systemu wodociągowego, przy słabym rozwoju sieci kanalizacyjnej; – zły stan infrastruktury melioracyjnej w gospodarstwach rolnych; – niezadowalający stan techniczny infrastruktury przeciwpowodziowej;

		<ul style="list-style-type: none"> – presja osadnicza i turystyczno – rekreacyjna – pomimo stwierdzonego zagrożenia powodziowego, w dalszym ciągu zabudowywane są tereny w najbliższym sąsiedztwie cieków; – niewielkie zasoby wód podziemnych;
5.	Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – brak uregulowań prawnych na szczeblu krajowym mówiących o obowiązku sporządzania mpzp; – dysproporcja systemu osadniczego, skoncentrowanie osadnictwa w Aglomeracji Rzeszowskiej; – zjawisko niekontrolowanej, chaotycznej suburbanizacji wokół ośrodków miejskich blokujące naturalny rozwój struktur miejskich, stwarzające utrudnienia komunikacyjne, powodujące nieład przestrzenny; – niekontrolowany proces urbanizacyjny;
6.	Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> – warunki geograficzno – hydrologiczne regionu – stosunkowo duży procent powierzchni województwa narażony na występowanie powodzi oraz osuwisk; – zbyt mały obszar województwa objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co uniemożliwia właściwe zarządzanie przestrzenią, jej funkcjonalnością, jakością środowiska; – niewłaściwie planowany proces urbanizacyjny; – brak sprawnego układu komunikacyjnego rzeszowskiego obszaru funkcjonalnego oraz ośrodków subregionalnych z ich obszarami funkcjonalnymi; – brak sprawnie działających systemów gospodarki odpadami; – brak wystarczającej ilości instalacji o odpowiednim poziomie technologicznym do zagospodarowania odpadów biodegradowalnych, niektórych surowców wtórnych, energetycznego wykorzystania odpadów w kogeneracji;
7.	Klimat	<ul style="list-style-type: none"> – nasilanie się ekstremalnych zjawisk pogodowych (huragany, grad, susze oraz pożary);
8.	Zasoby naturalne	<ul style="list-style-type: none"> – planowane zwiększenie wydobycia gazu ziemnego; – niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii we wszystkich sektorach (publicznym, gospodarce, komunalnym i transporcie); – znaczny potencjał do wytwarzania energii źródeł odnawialnych źródeł energii (energetyka wodna, wiatrowa, wykorzystująca biomasę, przetwarzanie odpadów, biogazownie, energię słoneczną i geotermalną), ale też duża ilość obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody –możliwe konflikty interesów ;
9.	Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> – pogłębiający się zanik tradycyjnych krajobrazów kulturowych; różnorodności kulturowej, w tym etnograficznej i architektonicznej; – wymagające rewitalizacji obszary miast;
10.	Hałas	<ul style="list-style-type: none"> – hałas generowany wskutek niezadowolającego stanu technicznego dróg i linii kolejowych, w tym w obszarach funkcjonalnych; – możliwość wzrostu hałasu generowanego przez lotnictwo wobec planów rozwoju Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka (prognozowany dalszy wzrost ilości operacji lotniczych) oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.

Problemy ochrony środowiska i sytuacje konfliktowe związane są przede wszystkim z presją zagospodarowania przestrzennego, oraz różnych form działalności antropogenicznej na obszary chronione i obszary ważne ekologicznie, nie objęte ochroną prawną.

5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu Strategii oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentów

Analizę spójności projektu Strategii z celami ochrony środowiska przeprowadzono głównie w odniesieniu do dokumentów ustanowionych na szczeblu krajowym zakładając, że są one spójne z dokumentami ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym. Wyniki analizy przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Spójność celów projektu Strategii z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu i krajowym

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015	Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	<p>Priorytet 1.1. Przemysł Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki.</p> <p>Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu.</p> <p>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.</p>
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej	<p>Priorytet 1.3. Turystyka Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu.</p> <p>Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.</p> <p>Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu.</p> <p>Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.</p> <p>Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.</p> <p>Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.</p> <p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.</p> <p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości	<p>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych.</p>
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa	<p>Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.</p>
5. Rozwój obszarów wiejskich	<p>Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego.</p> <p>Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.</p>
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej	<p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa.</p> <p>Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego	
Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020	
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel operacyjny 1: Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji	Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.
Cel operacyjny 2: Poprawa mechanizmów partycypacji Społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne	Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne. Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.
Cel operacyjny 3: Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy	Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu. Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych.
Cel operacyjny 4: Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego	Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu. Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Strategia Rozwoju Kraju 2020	
Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020	
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem	Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu.
Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne. Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.
Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej	Priorytet 1.1. Przemysł Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	<p>przyszłości.</p> <p>Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu.</p> <p>Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.</p>
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	<p>Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego – spożywczego.</p> <p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.</p> <p>Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.</p>
Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki	<p>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu.</p>
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	<p>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.</p> <p>Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.</p> <p>Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.</p>
Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych	<p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.</p>
Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	<p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.</p> <p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa</p> <p>Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.</p>
Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu	<p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p>
Cel III.1. Integracja społeczna	<p>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu.</p> <p>Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	<p>Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.</p> <p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.</p>
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	<p>Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa .</p>
Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	<p>Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego.</p> <p>Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu .</p> <p>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.</p> <p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.</p> <p>Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa.</p> <p>Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p> <p>Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.</p>
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030	Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki	<p>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu.</p> <p>Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu.</p> <p>Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.</p> <p>Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa.</p> <p>Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu.</p> <p>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.</p> <p>Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.</p>
Cel 4 Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	<p>Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

Cel 5 Stworzenie Polski Cyfrowej	Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.
Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate”	Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.
Cel 7 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa. Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.
Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Priorytet 1.1. Przemysł Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki. Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu. Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu. Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa. Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu. Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa. Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Cel 9 Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego	Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	ponadregionalnego ośrodka wzrostu.
Cel 10 Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej	Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.
Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju	Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu. Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Strategia rozwoju województwa na lata 2007 - 2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.	Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa. Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu. Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu. Priorytet 1.3. Turystyka Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego. Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu. Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa. Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	<p>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.</p> <p>Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.</p> <p>Priorytet 3.5. Spójność przestrzenne i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.</p>
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski	<p>Priorytet 1.3. Turystyka Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu.</p> <p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.</p> <p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p> <p>Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.</p>
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa	<p>Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.</p>
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego	<p>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.</p>
Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016	Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Zarządzanie środowiskowe Cel. Najszerze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie	<p>Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.</p> <p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.</p>
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska Cel. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”	<p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.</p> <p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>

<p>Rozwój badań i postęp techniczny Cel. Zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska</p>	<p>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu. Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.</p>
<p>Odpowiedzialność za szkody w środowisku Cel. Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody</p>	<p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
<p>Ochrona przyrody Cel. Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną</p>	<p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
<p>Racjonalne gospodarowanie zasobami wody Cel. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej</p>	<p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
<p>Ochrona powierzchni ziemi Cel. Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, Cel. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenezy, Cel. Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą</p>	<p>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
<p>Gospodarowanie zasobami geologicznymi. Cel. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją</p>	<p>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.</p>
<p>Środowisko a zdrowie Cel. Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.</p>	<p>Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa. Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Jakość powietrza Cel. Dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.
Ochrona wód Cel. Utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.
Gospodarka odpadami Cel. Utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.), Cel. Znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska, Cel. zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja, Cel. Sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865), Cel. Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów, Cel. Pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji, Cel. Takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych Cel. W zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe, Cel. Zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Substancje chemiczne w środowisku Cel. Stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię	Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.
Cel 3. Poprawa stanu środowiska	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	Strategia rozwoju województwa na lata 2007 – 2020 Aktualizacja 2013-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Cel. Spójność gospodarcza	Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej, dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Cel. Spójność społeczna	
Cel. Spójność terytorialna	
Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego (na lata 2008–2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012–2015)	Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 Aktualizacja 2013-2020
Cele/priorytety	Cele/priorytety
Priorytet 1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.
Priorytet 3. Gospodarka odpadami	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych	Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.
Priorytet 5. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz równoważony rozwój lasów	Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. Priorytet 1.3. Turystyka Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie

	bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 6. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 7. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 8. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka. Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.
Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że projekt Strategii jest spójny z analizowanymi dokumentami.

6. Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych

6.1. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko

Podczas analiz i ocen przyjęto, że wszystkie działania realizowane w ramach projektu Strategii będą spełniały wymagania określone w obowiązujących przepisach prawnych, oraz że będą stosowane najlepsze i najnowocześniejsze techniki i technologie sprzyjające ochronie środowiska.

Należy zaznaczyć, że na tym etapie nie jest możliwe dokonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ nie jest znana dokładna lokalizacja przedsięwzięć ani powierzchnia jaka będzie przeznaczona pod zainwestowanie. W projekcie Strategii nie opisuje się szczegółowo przedsięwzięć jakie należy zrealizować, aby uzyskać zakładane efekty, tylko określa kierunki działań. Na tej podstawie można jedynie określić potencjalne oddziaływania, bez szczegółowego określania poziomów oddziaływań, t.j.: wielkości emisji zanieczyszczeń, wielkości emitowanego hałasu. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii nie zastępuje oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Podkreślenia wymaga fakt, że każde przedsięwzięcie będzie poddane ocenie oddziaływania na środowisko na etapie realizacji – wtedy znana będzie dokładna charakterystyka przedsięwzięcia oraz dokładne miejsce jego realizacji. W zależności od rodzaju przedsięwzięcia będzie też wykonywany raport o oddziaływaniu na środowisko.

Analizę i ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzono dla kierunków działań i określono, jaki wpływ będzie miała ich realizacja na elementy środowiska, takie jak: różnorodność biologiczna, powietrze, wody powierzchniowe i podziemne, klimat akustyczny, powierzchnia ziemi łącznie z glebą, krajobraz, zabytki, zdrowie ludzi oraz na obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Wyniki analiz przedstawiono w tabelach 6 – 16.

Tabela 6. Prognozowane oddziaływanie na jakość powietrza

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie			
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania	
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka					
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N		
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-		
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe	
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-		
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-		
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	-	-		
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej	
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-		
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-		
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-		
2.	Kapitał ludzki i społeczny					
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe	
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-		
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-		
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-		
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu	P	-		

Proгноza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.			
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
2.3.	Spółeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, długoterminowe, mieszane
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	-	-	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.			
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P		Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	-	-	
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	-	-	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P		Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	-	-	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	-	-	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-	
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	

Z przeprowadzonych analiz wynika, że negatywne oddziaływanie na jakość powietrza będzie występować w przypadku realizacji nowych przedsięwzięć na etapie ich budowy oraz funkcjonowania (np. przemysł, drogi). W przypadku realizacji nowych dróg (np. działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3) wzrost zanieczyszczeń będzie występował w miejscach, w których takiej emisji nie było, a może się zmniejszyć w okolicach dróg, na których zmniejszy się ruch pojazdów. W przypadku przemysłu (np. działania 1.1.1., 1.1.2., 1.4.3., 3.4.2.) może wystąpić wzrost zanieczyszczeń do powietrza, ale gdy zostaną zastosowane najnowocześniejsze technologie i techniki redukcji zanieczyszczeń, może okazać się, że wzrost zanieczyszczeń jest minimalny. W przypadku rozwoju turystyki, zwłaszcza całorocznej także może wystąpić wzrost zanieczyszczeń do powietrza, szczególnie w okresie grzewczym (działanie 1.3.1). Należy zaznaczyć, że pozytywny wpływ na jakość powietrza będą miały prace naukowo – badawcze, wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii,

a także podnoszenie świadomości społeczeństwa. Prognozowane oddziaływania będą o różnym zasięgu i intensywności i o różnej skali czasowej, pośrednie (np. w przypadku prac naukowo – badawczych, podnoszenia świadomości społeczeństwa), bezpośrednie (np. w przypadku realizacji dróg, obiektów przemysłowych, obiektów związanych z turystyką).

Tabela 7. Prognozowane oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód)

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	N	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	-	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	-	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie jak i bezpośrednie.
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	-	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

					długoterminowe
2.3.	Spółeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	-	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie, długoterminowe
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	-	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne, możliwe oddziaływania skumulowane
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.		N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	N	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmocnienie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.			i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	N	
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	N	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	N	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	N	
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe,
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	

Przeprowadzone analizy wykazały, że oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód) związane będzie przede wszystkim ze zwiększonym poborem wody (np. działania 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 3.3.1., 3.4.1., 3.5.2.) oraz z możliwością wzrostu zanieczyszczeń wód. W przypadku zastosowania sprawnych i efektywnych metod oczyszczania ścieków, możliwe jest utrzymanie dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywne oddziaływanie na jakość wód związane będzie z realizacją i funkcjonowaniem nowych dróg (np. działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.). Także w tym przypadku możliwe jest zastosowanie środków minimalizujących negatywne oddziaływanie na jakość wód (np. podczyszczanie ścieków przed odprowadzeniem do odbiornika). Pozytywny wpływ na jakość wód będą miały, m.in. działania związane z badaniami naukowymi (np. działania: 1.2.1, 1.2.2., 1.1.3.), wsparciem rozwoju energii odnawialnej (działanie 4.3.3), edukacją (np. działania: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3.). Oddziaływania negatywne związane będą przede wszystkim z etapem realizacji poszczególnych przedsięwzięć, a pozytywne oddziaływanie na środowisko będzie na etapie funkcjonowania lub bezpośrednio po wykonanych działaniach (np. działanie 4.1.3. – w czasie usuwania skutków katastrof mogą wystąpić oddziaływania negatywne, ale gdy już skutki katastrof zostaną usunięte, to oddziaływania na wody będą pozytywne). Prognozowane oddziaływania będą o różnym zasięgu i intensywności i o różnej skali czasowej, pośrednie (np. w przypadku prac naukowo – badawczych, działań związanych z edukacją), bezpośrednie (np. w przypadku realizacji dróg, usuwania skutków katastrof).

Tabela 8. Prognozowane oddziaływanie na jakość klimatu akustycznego

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.		-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	-	-	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	-	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.		-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	-	-	
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	-	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	-		
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	-	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	-	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, pośrednie, długoterminowe
2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	-	-	
2.4.	Włączenie	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia	-	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	społeczne	społecznego w województwie.			
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	-	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	-	-	
		2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.2. Promocja zdrowia.	-	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
		2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, bezpośrednie, odwracalne, okresowe
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	N	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.		N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	N	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	N	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	N	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.		N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	N	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

4. Środowisko i energetyka				
4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	-	N	Oddziaływania bezpośrednie odwracalne, krótkoterminowe
	4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	-	N	
	4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.		N	
	4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	-	N	
	4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2. Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
	4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
	4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, krótkoterminowe
	4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania lokalne, bezpośrednie, odwracalne
	4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.		-	
	4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	Oddziaływania, pośrednie, odwracalne, długoterminowe
	4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe

Emisja hałasu występować będzie zwłaszcza w fazie realizacji przedsięwzięć, rozbudowy już istniejących, budowy i remontów dróg (np. działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3.), rozbudowy i funkcjonowania lotnisk (działanie 3.1.4.), podczas prowadzenia ewentualnych prac rewitalizacyjnych (np. działanie 3.5.4.) modernizacyjnych (np. działanie 3.4.4.) czy podczas trwania różnego rodzaju imprez sportowych (działanie 2.6.3.). Zwiększona emisja hałasu komunikacyjnego będzie obserwowana w okolicach nowo wybudowanych dróg. W przypadku emisji hałasu należy stosować środki ograniczające, minimalizujące. Po ich zastosowaniu emisja hałasu do środowiska może zostać znacząco zmniejszona. Pozytywne oddziaływanie wystąpi głównie na etapie funkcjonowania już zrealizowanych przedsięwzięć. Prognozowane pozytywne oddziaływania będą pośrednie (np. w przypadku prac naukowo – badawczych), a bezpośrednie w wyniku stosowania środków ograniczających emisję hałasu.

Tabela 9. Prognozowane oddziaływanie na zasoby surowców mineralnych

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	-	-	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	-	-	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	-	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	-	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	-	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	-	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	-	-	
2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora	-	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		w życiu publicznym.			
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	-	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	-	
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	N	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, bezpośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	-	-	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	-	-	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		na otaczające je obszary funkcjonalne.			i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie, o różnej skali czasowej, lokalne, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P		Oddziaływania o zasięgu lokalnym bezpośrednie i pośrednie, odwracalne
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	-	-	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczne – ekologiczne oraz pożary.	P		Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	-	-	
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	-	Oddziaływania bezpośrednie odwracalne, długoterminowe
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	-	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P		
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	

Z przeprowadzonej analizy wynika, że oddziaływanie na zasoby surowców mineralnych będzie miało generalnie wpływ pozytywny (np. działania 4.4.2., 4.3.3.), wpływ negatywny będzie związany głównie z wykorzystywaniem do budowy dróg kruszyw naturalnych (głównie działania: 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3.). Oddziaływania pozytywne i negatywne związane będą głównie z rozwojem atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej, rozwojem przemysłu rolno – spożywczego, a generalnie z rozwojem miast i wsi (nastąpi wzrost zapotrzebowania na wodę). Przewiduje się, że będą to głównie oddziaływania negatywne, bezpośrednie związane z poborem wody i kruszyw naturalnych, ale też pozytywne, bezpośrednie związane z racjonalnym wykorzystaniem energii i zwiększeniem efektywności energetycznej oraz wsparciem rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii.

Tabela 10. Prognozowane oddziaływanie na powierzchnię ziemi łącznie z glebą

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	-	N	i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	wyższe	kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.			pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizację regionalną.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	N	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	-	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	-	-	
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	-	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	-	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	-	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	-	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	Oddziaływania o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, pośrednie, długoterminowe
2.3.	Spółeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	-	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	-	-	
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	-	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	-	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	-	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne, długookresowe
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	N	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	N	Oddziaływanie pośrednie, lokalne, długoterminowe, odwracalne
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, bezpośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.		N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	N	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	N	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	N	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.		N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P		
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.		-	
4.2. Ochrona środowiska		4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie odwracalne, długoterminowe
4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii		4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi łącznie z glebą będzie dotyczyło realizacji nowych przedsięwzięć w miejscach jeszcze niezainwestowanych. Takimi przedsięwzięciami będą głównie drogi (np. działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3.), przemysł (np. działania 1.1.1., 1.1.2.), rozwój infrastruktury turystycznej (np. działanie 1.3.1), rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający rozwój obszarów wiejskich (np. działania 3.4.1., 3.4.4.) czy rozwój infrastruktury sportowej (działanie 2.6.3.). W takich przypadkach oddziaływanie będzie bezpośrednie i negatywne, ale też pozytywne w przypadku uporządkowania terenów wokół zrealizowanych przedsięwzięć. Oddziaływania bezpośrednio pozytywne związane są z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i usuwaniem skutków osuwisk, powodzi, katastrof naturalnych i spowodowanych działalnością człowieka (np. działania 4.1.1, 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4.).

Tabela 11. Prognozowane oddziaływanie na różnorodność biologiczną

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływani			
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania	
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka					
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N		
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.		-		
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe	
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-		
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-		
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	N		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa	P	N		

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		służącego turystyce przyjazdowej do województwa.			
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	-	-	
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	-	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	N	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	
2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.		-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno	-	N	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.			
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	N	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, długoterminowe, odwracalne, ponadlokalne
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne, ponadlokalne
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	P	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	N	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	N	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	N	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.		-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	N	
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	N	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.		-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P		Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	skali czasowej
	4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
	4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
	4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane

Z analiz przeprowadzonych w tabeli 11 wynika, że oddziaływania na różnorodność biologiczną będą zarówno pozytywne jak i negatywne. Niekorzystne oddziaływanie na bioróżnorodność może wystąpić głównie na etapie realizacji nowych przedsięwzięć oraz rozbudowy już istniejących. Negatywne oddziaływania mogą być związane z likwidacją siedlisk przyrodniczych, ważnych także dla bytowania zwierząt (np. działania 2.6.3., 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3., 1.3.1., 3.4.1., 3.4.4., 1.1.1., 1.1.2., 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4.). Może dojść do takiej sytuacji, że zwierzęta zmuszone będą do zmiany miejsca przebywania. W takich przypadkach należy mówić o oddziaływaniach negatywnych, bezpośrednich. W przypadku realizacji przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii może się tak zdarzyć, że oddziaływania negatywne, bezpośrednie wystąpią na etapie budowy i funkcjonowania przedsięwzięć. Mogą także wystąpić oddziaływania bezpośrednie, pozytywne związane z zachowaniem różnorodności biologicznej (np. działanie 4.2.4.), odtworzeniem siedlisk po zakończonym procesie budowy przedsięwzięć.

Tabela 12. Prognozowane oddziaływanie na obszary prawnie chronione, w tym na obszary Natura 2000

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.		-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	N	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	P	N	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz	P	N	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.			i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
1.5.	Institucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
2.3.	Spółeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	-	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, możliwe oddziaływania skumulowane
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	-	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	N	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	N	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmocnienie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	N	
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	N	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	N	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	N	
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
--	--	----------	---	--

Przeprowadzona analiza wykazała, że prawdopodobne oddziaływania na obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym obszary Natura 2000, będą należały zarówno do negatywnych, jak i pozytywnych (np. działania: 1.1.1., 1.1.2., 1.4.1., 3.3.1., 3.3.1., 3.4.1., 1.3.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.5.4. 4.1.1., 4.1.2., 4.3.3.). Oddziaływanie negatywne, bezpośrednie będzie związane głównie z budową nowych szlaków komunikacyjnych oraz innych przedsięwzięć (np. infrastruktury sportowej), które lokalizowane będą w obrębie obszarów chronionych, w tym w obrębie obszarów Natura 2000. Pozytywne oddziaływanie związane będzie przede wszystkim z zachowaniem różnorodności biologicznej (działanie 4.2.4.), zapewnieniem dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu (działanie 4.2.1.) oraz działaniami z zakresu nauki, badań naukowych, podnoszenia kwalifikacji (np. działania 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.5.1., 1.5.3., 2.1.2., 2.2.3, 2.4.1., 2.4.3.). Działania z zakresu nauki i włączenia społecznego będą miały charakter pośredni, a z zakresu ochrony środowiska bezpośredni i pośredni.

Tabela 13. Prognozowane oddziaływanie na rośliny i zwierzęta

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie			
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania	
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka					
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N		
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.		-		
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe	
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-		
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-		
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	P	-		
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane	
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.		-		
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N		Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe	
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-		

Proгноza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1. Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
	2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-		
	2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-		
2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-		
	2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-		
	2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
2.3. Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
	2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-		
2.4. Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-		
	2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-		
	2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-		
2.5. Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-		
	2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-		Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
	2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-		
2.6. Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-		
	2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-		
	2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	N		Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
3.	Sieć osadnicza				
3.1. Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N		Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
	3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N		
	3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N		
	3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	P	N		Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne
3.2. Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-		
	3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-		
	3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-		
3.3. Funkcje	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego	P	N		Oddziaływania o różnym zasięgu

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	metropolitalne Rzeszowa	wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.			i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmocnienie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	N	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	N	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	N	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-	
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe

Negatywne oddziaływanie na rośliny i zwierzęta może wystąpić głównie na etapie realizacji nowych przedsięwzięć oraz rozbudowy już istniejących (np. działania 2.6.3., 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3., 1.3.1., 3.4.1., 3.4.4., 1.1.1., 1.1.2., 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4.) i wiązać się może z likwidacją siedlisk ważnych dla przebywania zwierząt. Mogą zostać także uszczuplone, bądź w skrajnych przypadkach przerwane korytarze ekologiczne. W przypadku realizacji przedsięwzięć drogowych, ważne jest wykonanie przejść dla zwierząt w takich miejscach, gdzie one faktycznie się przemieszczają. W przypadku lokalizowania innych przedsięwzięć, należy zwracać uwagę, aby były one lokalizowane poza siedliskami chronionymi. W przypadku lokalizowania nowych przedsięwzięć prognozowane oddziaływanie będzie bezpośrednie. Oddziaływanie pośrednie pozytywne związane jest z podnoszeniem kwalifikacji, badaniami naukowymi, podnoszeniem jakości kształcenia (np. działania 1.2.1., 1.2.2., 1.5.3., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.).

Tabela 14. Prognozowane oddziaływanie na krajobraz

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	N	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	P	N	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	N	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	-	-	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym,, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	-	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie	P	-	

Proгноza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	dziedzictwo kulturowe	równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.			
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	
2.3.	Spółeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	P	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	P	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, bezpośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie, odwracalne
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	-	-	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, lokalne i ponadlokalne, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	wiejskich	wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.			i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	N	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane odwracalne
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, lokalne, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, nieodwracalne lokalne, długoterminowe
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	N	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	-	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	-	-	
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	-	-	
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami..	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	-	-	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	-	-	
		4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	

Przewidywane negatywne oddziaływanie na krajobraz związane będzie z zainwestowaniem terenów, które są wolne od jakiejkolwiek zabudowy. Należy zaznaczyć, że zainwestowanie terenów jest kształtowaniem krajobrazu, a więc zostanie wykształcony nowy krajobraz kulturowy. W przypadku realizacji przedsięwzięć na niewielkich powierzchniach i o niewielkich rozmiarach nie przewiduje się znaczących zmian w krajobrazie (np. działania 1.1.1., 1.1.2, 1.4.3., 3.1.4., 3.3.1., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.5.2.), w przypadku przedsięwzięć liniowych (np. działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.)

zmianie ulegnie obecny krajobraz (mogą pojawić się ekrany akustyczne wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu). Negatywne oddziaływanie na krajobraz może wystąpić w przypadku lokalizowania obiektów wysokich (np. przemysł, elektrownie wiatrowe). Pozytywne, bezpośrednie oddziaływanie na krajobraz wystąpi w przypadku modernizacji przestrzeni wiejskiej (działanie 3.4.4.), usuwania skutków katastrof (np. działania 4.1.3, 4.1.4.).

Tabela 15. Prognozowane oddziaływanie na zabytki

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	-	-	
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	-	-	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	-	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służące turystyce przyjazdowej do województwa.	P	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, bezpośrednie jak i pośrednie, odwracalne, długoterminowe
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	-	-	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	-	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	-	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	-	-	
		2.5.2. Promocja zdrowia.	-	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	-	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	-	-	
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, o różnej intensywności, bezpośrednie, odwracalne jak i nieodwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasienka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	-	-	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie jak i bezpośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, o różnej intensywności, bezpośrednie, odwracalne jak i nieodwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie jak i pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie jak i bezpośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	N	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	-	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie jak i pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.5.	Spójność przestrzenna	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	i wzmocnianie funkcji biegunów wzrostu	wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.			
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	Oddziaływania o zasięgu lokalnym, o różnej intensywności, bezpośrednie, odwracalne jak i nieodwracalne, o różnej skali czasowej, możliwe oddziaływania skumulowane
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, długoterminowe, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie jak i pośrednie, odwracalne, długoterminowe, o zasięgu lokalnym
4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.		P	-		
4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.		P	-		
4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.		P	-		
4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.		P	-		
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe
4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.		P	-		
4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.		P	-		
4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.		P	-		
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P		Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, pośrednie, odwracalne,
4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.		P	-		
4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).		P	-		
		4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe, regionalne

Z przeprowadzonej analizy wynika, że realizacja kierunków działań w przeważającej ilości będzie miała pozytywny, bezpośredni wpływ na zabytki (np. działania 2.2.3., 3.4.4., 3.5.4., 4.1.1.). Potencjalnie negatywne skutki może przynieść realizacja inwestycji komunikacyjnych (działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3., 3.5.3.), ale tylko w przypadku, gdy niewłaściwie rozpoznane zasoby archeologiczne w obrębie nowoprojektowanych oraz rozbudowywanych tras. Oddziaływanie pozytywne, pośrednie, związane będą z podnoszeniem świadomości społeczeństwa, realizacją badań naukowych, rozwojem systemu kształcenia, wzmocnieniem wizerunku regionu (np. działania 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 2.2.2., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.).

Tabela 16. Prognozowane oddziaływanie na zdrowie ludzi

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływanie		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	-	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej.	P	-	
		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	-	
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	P	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	-	
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	-	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-	
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	-	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	
2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	-	-	
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	-	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją	P	-	

Proгноza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		i wykluczeniem społecznym.			
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej:	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	P	-	Oddziaływania o zasięgu regionalnym, bezpośrednie, długoterminowe
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, odwracalne, długookresowe, regionalne
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, długookresowe, odwracalne, regionalne
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	P	-	
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem.	-	N	
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	-	-	
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	-	-	
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	-	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, odwracalne
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	N	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	P	N	
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, odwracalne
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, odwracalne
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	-	
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	-	-	
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	-	-	
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	P	N	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie długoterminowe, odwracalne
4.	Środowisko i energetyka				
4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej	
	4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	-		
	4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczno – ekologiczne oraz pożary.	P	-		
	4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-		
	4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	P	-		
4.2. Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, długookresowe, regionalne	
	4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długookresowe, regionalne	
	4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	-		
	4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-		
4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	-	Oddziaływania o różnym zasięgu i intensywności, bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej	
	4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej.	P	-		
	4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe, regionalne	
	4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływania pośrednie, odwracalne, długoterminowe, regionalne	

Przeprowadzona analiza wykazała, że oddziaływanie na zdrowie ludzi będzie miało generalnie wpływ pozytywny. Oddziaływanie będzie mieć wpływ zarówno bezpośredni (np. działania 2.5.1., 2.5.3.), jak i pośredni (np. działania 2.5.2., 2.4.3., 2.2.1., 1.4.3., 1.3.1.). Prognozowane oddziaływania będą miały charakter zarówno bezpośredni, jak i pośredni (np. działania 2.6.2., 4.1.1., 4.1.2., 4.1.4. Negatywne oddziaływanie związane będzie z realizacją i funkcjonowaniem szlaków komunikacyjnych, zwłaszcza nowo wybudowanych dróg, chociaż w obrębie odciążonych odcinków dróg oddziaływanie komunikacji na środowisko, w tym na zdrowie ludzi, zmniejszy się.

Tabela 17. Kierunki działań zaproponowane w projekcie Strategii a zasada zrównoważonego rozwoju

Lp.	Priorytet	Kierunek działań	Prognozowane oddziaływani		
			Pozytywne	Negatywne	Charakterystyka oddziaływania
1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				
1.1.	Przemysł	1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu.	P	N	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie długoterminowe
		1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu.	P	N	
		1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.	-	-	
1.2.	Nauka, badania i szkolnictwo wyższe	1.2.1. Realizacja badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmacniania przewag konkurencyjnych województwa.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.2.2. Wzmacnianie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów.	P	-	
		1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmacniającego specjalizacje regionalne.	P	-	
1.3.	Turystyka	1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turstycznej.	P	N	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym pośrednie.

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa.	P	-	długoterminowe Oddziaływania o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.	P	-	
1.4.	Rolnictwo	1.4.1. Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.	P	N	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, o różnej skali czasowej
		1.4.2. Zwiększenie zorganizowanej obecności rolników na rynku produktów rolnych.	-	-	
		1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo – badawczymi.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, o różnej skali czasowej
1.5.	Instytucje otoczenia biznesu	1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości.	P	-	
		1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych.	P	-	
2.	Kapitał ludzki i społeczny				
2.1.	Edukacja	2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu.	P	-	
		2.1.3. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.	P	-	
2.2.	Kultura i dziedzictwo kulturowe	2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
		2.2.2. Wzmacnianie wizerunku regionu, w tym Rzeszowa, jako centrum kultury opartego m.in. na wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym, oraz budowanie marek m.in. instytucji i imprez kulturalnych.	P	-	
		2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu.	P	-	
2.3.	Społeczeństwo obywatelskie	2.3.1. Wzrost aktywności obywatelskiej i wzmocnienie trzeciego sektora.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.3.2. Zwiększenie udziału obywateli i trzeciego sektora w życiu publicznym.	P	-	
2.4.	Włączenie społeczne	2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie jak i bezpośrednie, długoterminowe
		2.4.2. Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.	P	-	
		2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.	P	-	
2.5.	Zdrowie publiczne	2.5.1. Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	P	-	Oddziaływanie o zasięgu regionalnym, pośrednie, długoterminowe
		2.5.2. Promocja zdrowia.	P	-	
		2.5.3. Profesjonalna kadra medyczna.	P	-	
2.6.	Sport powszechny	2.6.1. Upowszechnienie w społeczeństwie aktywności ruchowej jako składowej zdrowego stylu życia.	-	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, okresowe, odwracalne, o różnej skali czasowej
		2.6.2. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.	-	-	
		2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej.	P	N	
3.	Sieć osadnicza				
3.1.	Dostępność komunikacyjna	3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym.	-	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.	-	N	
		3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą	-	N	

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

		oraz z Rzeszowem.			
		3.1.4. Rozbudowa Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych.	P	N	
3.2.	Dostępność technologii informacyjnych	3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu.	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, długoterminowe, odwracalne, ponadlokalne
		3.2.2. Wspieranie digitalizacji i zwiększanie dostępności zasobów publicznych on-line.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, długoterminowe, regionalne
		3.2.3. Wsparcie wykorzystania technologii cyfrowych przez sektor publiczny i prywatny w świadczonych usługach.	P	-	
3.3.	Funkcje metropolitalne Rzeszowa	3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym.	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.	P	-	
		3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym.	-	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.3.4. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej Rzeszowa i integracja w ramach obszaru funkcjonalnego.	P	-	
3.4.	Funkcje obszarów wiejskich	3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.	P	-	
		3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej.	P	-	
		3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
3.5.	Spójność przestrzenna i wzmocnienie funkcji biegunów wzrostu	3.5.1. Wzmacnianie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.	-	N	
		3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich.	P	-	
4.	Środowisko i energetyka				
4.1.	Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków	4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, regionalne
		4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk.	P	-	
		4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), chemiczne – ekologiczne oraz pożary.	P	-	
		4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary.	P	-	
		4.1.5. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz likwidacja negatywnych skutków zagrożeń społecznych.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, odwracalne, długoterminowe, regionalne
4.2.	Ochrona środowiska	4.2.1. Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu.	P	-	Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, regionalne
		4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami.	P	-	
		4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej.	P	-	
		4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej.	P	-	
4.3.	Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii	4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych, konwencjonalnych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego.	P	-	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
		4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie	P	-	Oddziaływania bezpośrednie

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020
Aktualizacja 2013–2020

	efektywności energetycznej.			odwracalne, o różnej skali czasowej
	4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE).	P	N	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej
	4.3.4. Współpraca sektora B&R z przedsiębiorcami i j.s.t. na rzecz innowacyjnych rozwiązań w zakresie alternatywnych źródeł energii zwłaszcza OZE i ich wdrażania.	P	-	Oddziaływanie pośrednie, odwracalne, o różnej skali czasowej

Z przeprowadzonych analiz wynika, że projekt Strategii posiada znaczący potencjał wspierający zasadę zrównoważonego rozwoju. Należy zaznaczyć, że tylko kierunki działań związane z realizacją powiązań komunikacyjnych mogą mieć negatywny wpływ na wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju (działania 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.3.3., 3.5.3.). Niewielka ilość działań może zarówno pozytywnie jak i negatywnie wpływać na możliwość wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (np. działania 1.1.1., 1.1.2., 1.3.1., 1.4.1., 2.6.3., 3.3.1., 4.3.3., 4.3.3.).

Pomimo stwierdzonych potencjalnie negatywnych oddziaływań na środowisko realizacji niektórych działań (np. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.) należy zaznaczyć, że kierunki działania przewidziane w projekcie Strategii będą miały pozytywny wpływ na środowisko w dłuższej perspektywie czasowej. Należy zaznaczyć, że prognozowany negatywny wpływ na środowisko nie oznacza wpływu znaczącego.

W dokumencie o charakterze fakultatywnym, perspektywicznym, w którym określone są kierunki działań, nie są wyznaczane ramy dla realizacji przedsięwzięć. Według obowiązującego prawa, każde realizowane przedsięwzięcie będzie musiało być poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko, w której zostanie dokładnie przeanalizowany wpływ na środowisko. Nie jest wykluczone, że dla niektórych przedsięwzięć będą opracowywane raporty o oddziaływaniu na środowisko.

6.2. Analiza i ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów

Art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) mówi, że: „zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000 lub,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000, lub,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami”.

Art. 34 tejże ustawy mówi: jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 (mające znaczenie dla Wspólnoty – wyznaczane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej), zapewniając wykonanie kompensacji

przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie na realizację przedsięwzięcia może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi,
  - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
  - uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,
  - wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego,
- po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Przepis ten stosuje się do obszarów istniejących, mających znaczenie dla Wspólnoty oraz do projektowanych obszarów ochrony siedlisk.

Analizie poddano kierunki działań wyszczególnione w projekcie Strategii, a nie przedsięwzięcia, ponieważ w projekcie Strategii nie są wyszczególnione konkretne przedsięwzięcia ani nie są dokładnie wskazane lokalizacje przedsięwzięć (nie są także znane dokładne przebiegi projektowanych dróg, a te, które są znane zostały poddane procedurze ocen oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na obszary Natura 2000). W analizowanym dokumencie dla każdego kierunku działania zostały określone Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Analizując wpływ na obszary Natura 2000 posłużono się metodą graficzną w celu wyznaczenia obszarów konfliktowych, tzn. takich, gdzie realizacja ewentualnych działań może powodować potencjalne zagrożenia dla celów ochrony przyrody obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w szczególności obszarów Natura 2000. Obszary Strategicznej Interwencji zostały pokazane na tle obszarów objętych ochroną (łącznie z obszarami Natura 2000). Obszary wystąpienia potencjalnych konfliktów stanowią tę część, gdzie OSI pokrywa się z obszarami chronionymi, w tym z obszarami Natura 2000 (rysunki 14 – 29).

Należy podkreślić, że nie są jeszcze znane ostateczne trasy przebiegu wszystkich dróg projektowanych. Znane są trasy tych dróg, które już przechodzą procedurę ocen oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Nie są także znane lokalizacje innych przedsięwzięć. Poza tym projekt Strategii nie jest dokumentem decyzyjnym, tylko deklaratywnym o długim horyzoncie czasowym, w związku z czym nie jest możliwe już na tym etapie jednoznaczne wskazanie znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów. Możliwe jest wskazanie potencjalnych zagrożeń, jakie może powodować realizacja projektu Strategii.

Prawdopodobne zagrożenie negatywnym oddziaływaniem nie oznacza jednoznacznie stwierdzonych znaczących oddziaływań na obszar Natura 2000. Niemniej jednak, w obrębie obszarów Natura 2000 może dochodzić do:

- fragmentacji siedlisk przyrodniczych,
- zmniejszenia powierzchni siedlisk przyrodniczych,
- jakościowych zmian siedlisk,
- powstawania nowych barier dla funkcjonowania układów przyrodniczych,
- emisji hałasu,
- emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- zakłócenia funkcjonowania korytarzy ekologicznych na odcinkach przejść przez doliny cieków,
- wyłączenia z systemu przyrodniczego terenów rolnych, w niektórych przypadkach może zdarzyć się, że nastąpi wyłączenie terenów leśnych czy dolin rzecznych.

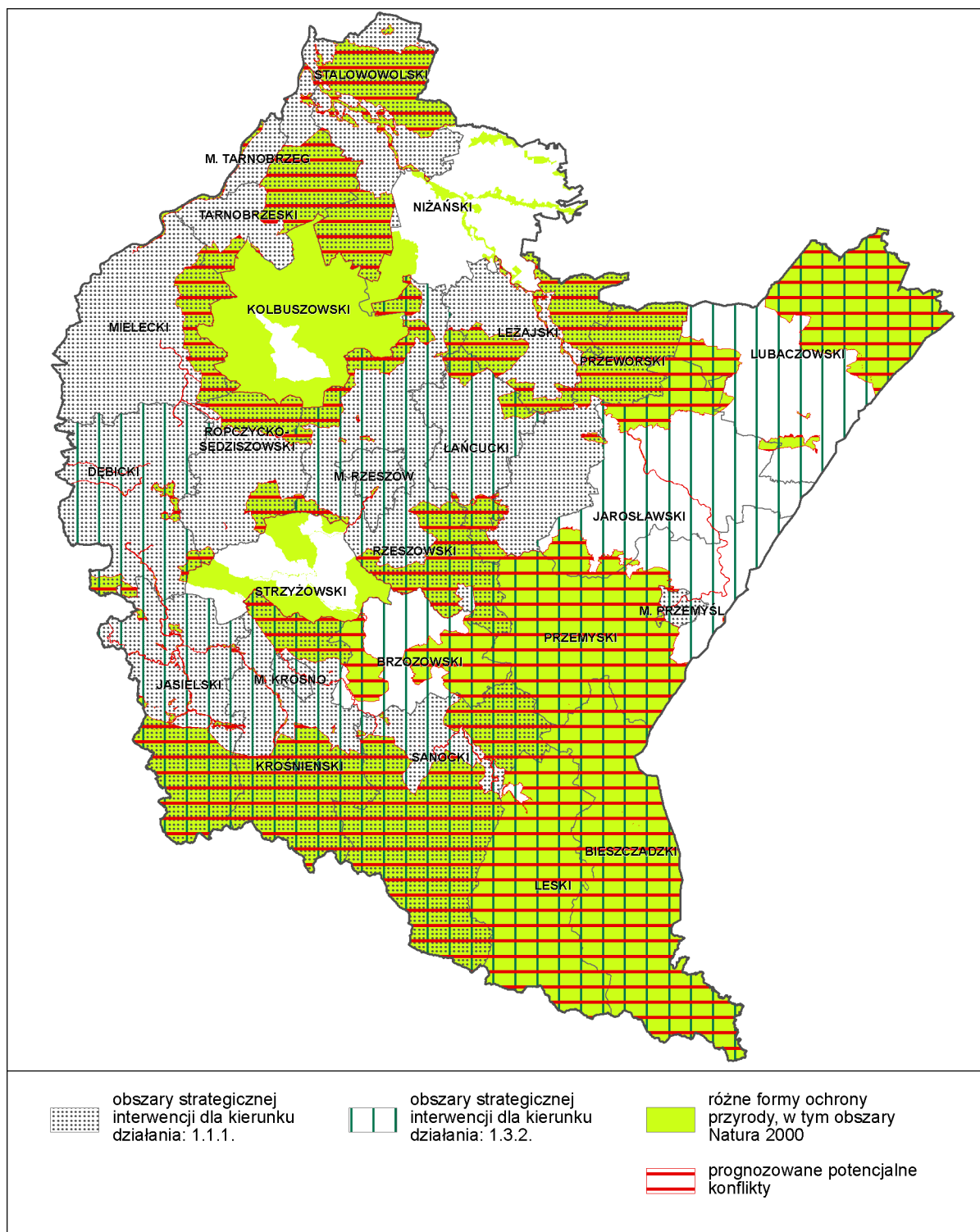

W takich przypadkach, na etapie rozwiązań planistycznych należy przedstawić alternatywne rozwiązania dotyczące przebiegu tras komunikacyjnych i do realizacji wybrać te, które są najbardziej korzystne dla środowiska. Należy zwracać uwagę na rozmieszczenie siedlisk naturalnych i tak prowadzić trasy przebiegu szlaków komunikacyjnych, aby nie dochodziło do ich fragmentacji, zniszczenia, zmian jakościowych siedlisk. Jeżeli okaże się niemożliwym ominięcie obszarów Natura 2000, należy przewidzieć działania ograniczające wpływ na obszar Natura 2000 np. zaprojektować bezkolizyjne przejścia dla zwierząt. W przypadku OZE należy przeprowadzać monitoringi przyrodnicze (energetyka wiatrowa), a w przypadku zbiorników należy rozpatrywać także rozwiązania alternatywne (np. poldery). Przedsięwzięcia będą mogły być zrealizowane tylko w przypadku, gdy na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, zostanie wykazany brak znaczących oddziaływań.

Prognozuje się, że oddziaływania na obszary Natura 2000 będą nasilone na etapie budowy konkretnych przedsięwzięć, ich działanie będzie bezpośrednie w przypadku, gdy przedsięwzięcie będzie realizowane na terenie obszaru Natura 2000. Na tym etapie nie można określić, jakie będą to oddziaływania, ponieważ nie są znane dokładne lokalizacje poszczególnych przedsięwzięć.

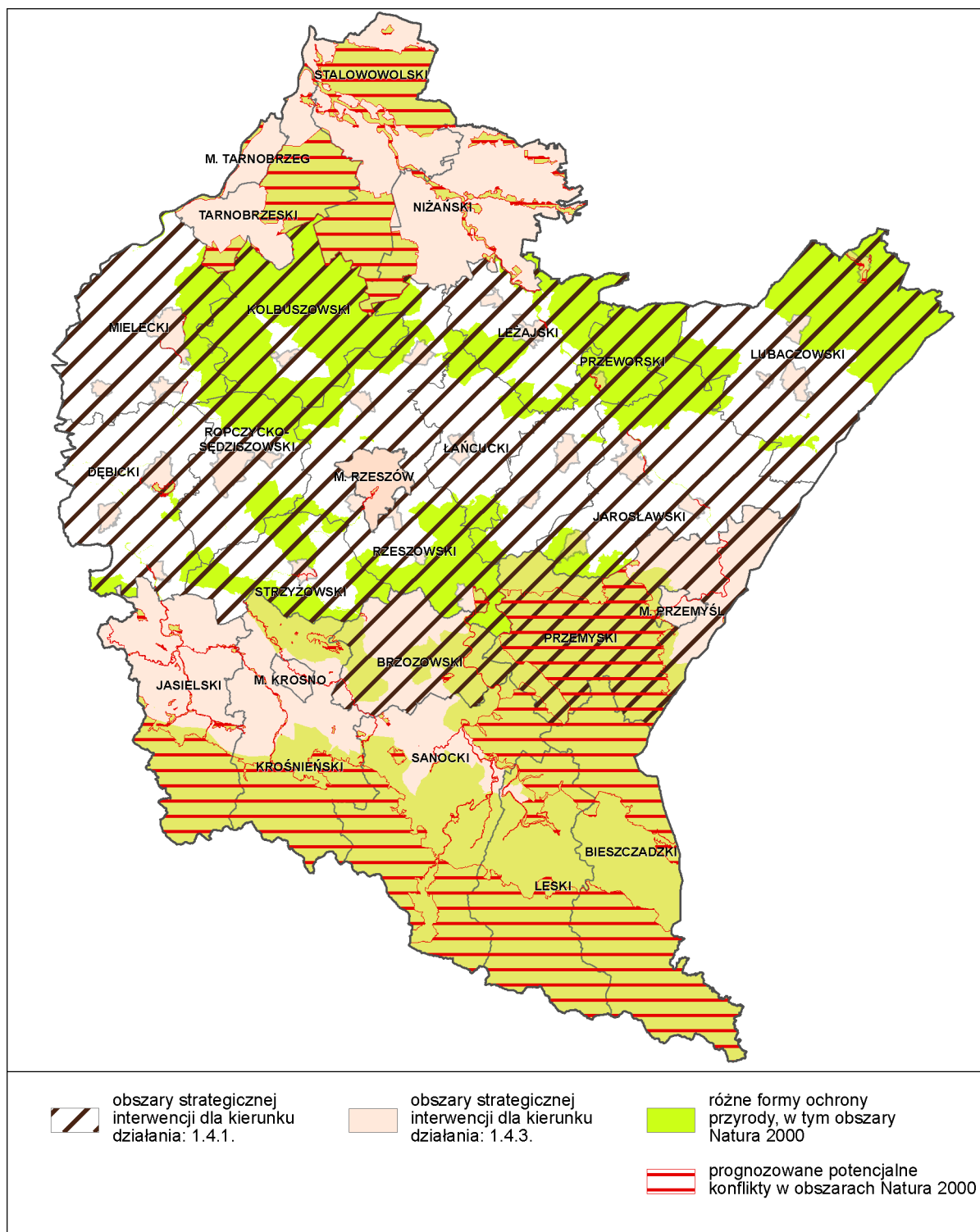
Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody (art. 5) „integralność obszaru Natura 2000 – spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszar Natura 2000”. Na tym etapie nie przewiduje się aby realizacja instalacji regionalnych przewidzianych w projekcie Strategii powodowała takie zmiany w środowisku, aby zagrożone było trwanie populacji gatunków i siedlisk, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszary Natura 2000 ponieważ:

- nie przewiduje się fragmentacji ani izolacji siedlisk,
- nie przewiduje się znaczącego wpływu na kluczowe procesy i związki kształtujące strukturę obszaru,
- nie przewiduje się zmniejszenia liczebności gatunków kluczowych powodowanych bezpośrednią śmiertelnością związaną z realizacją kierunków działań określonych w projekcie Strategii,
- nie przewiduje się takiego zagrożenia, spowodowanego realizacją kierunków działań wyszczególnionych w projekcie Strategii, aby nie był utrzymany właściwy stan ochrony gatunków i siedlisk w granicach obszarów Natura 2000.

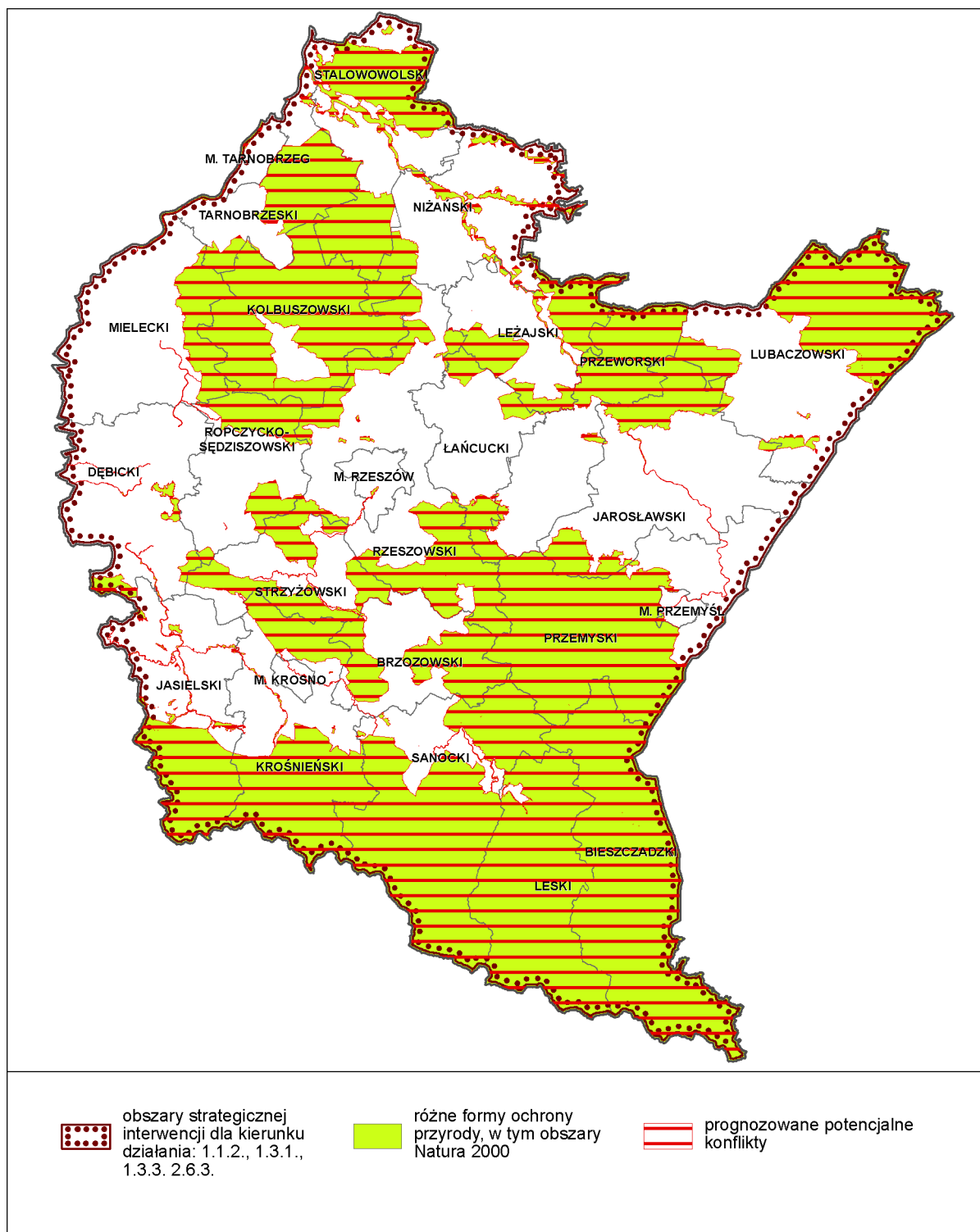

Rysunek 14. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.1.1 Wzmocnienie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu, 1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

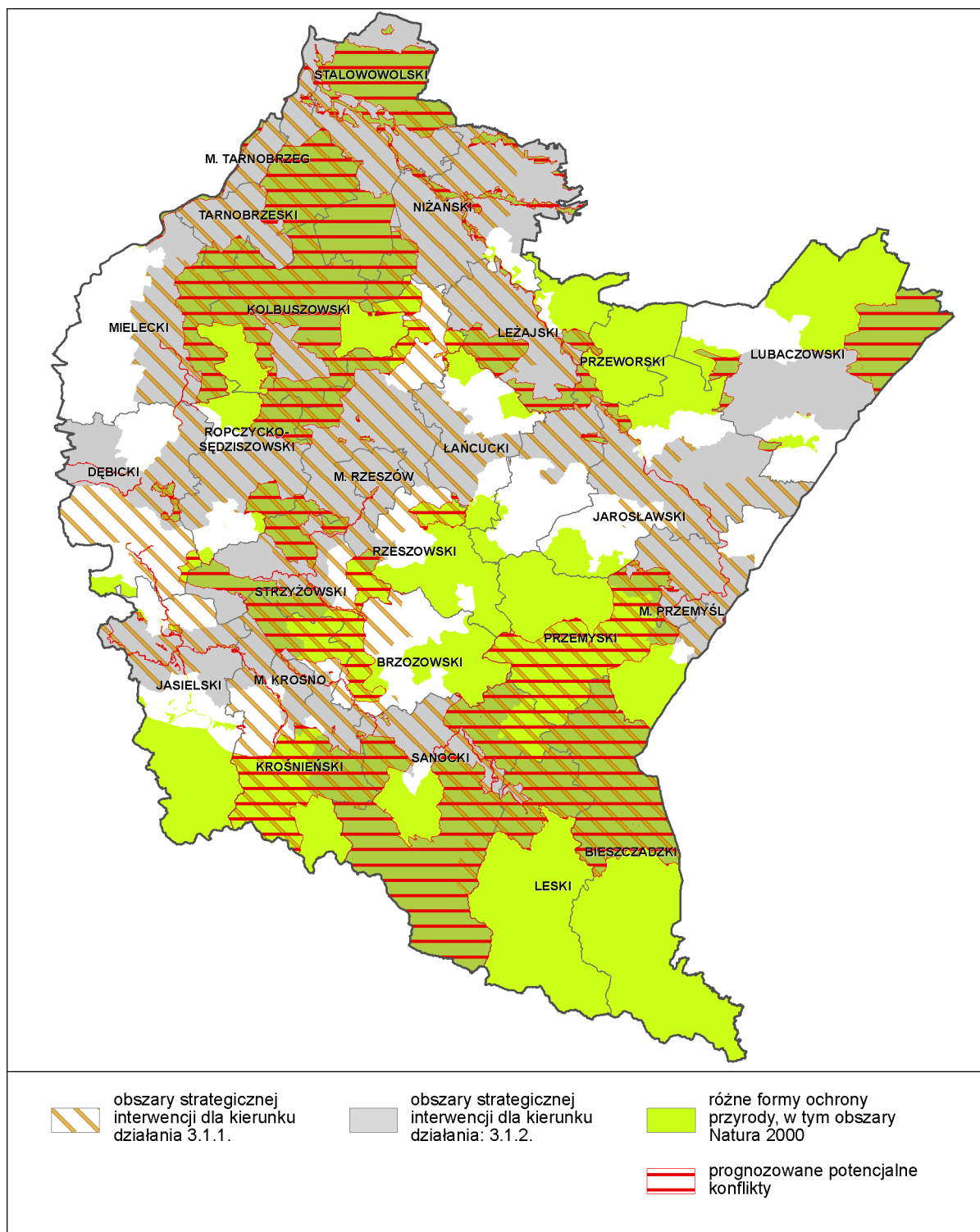

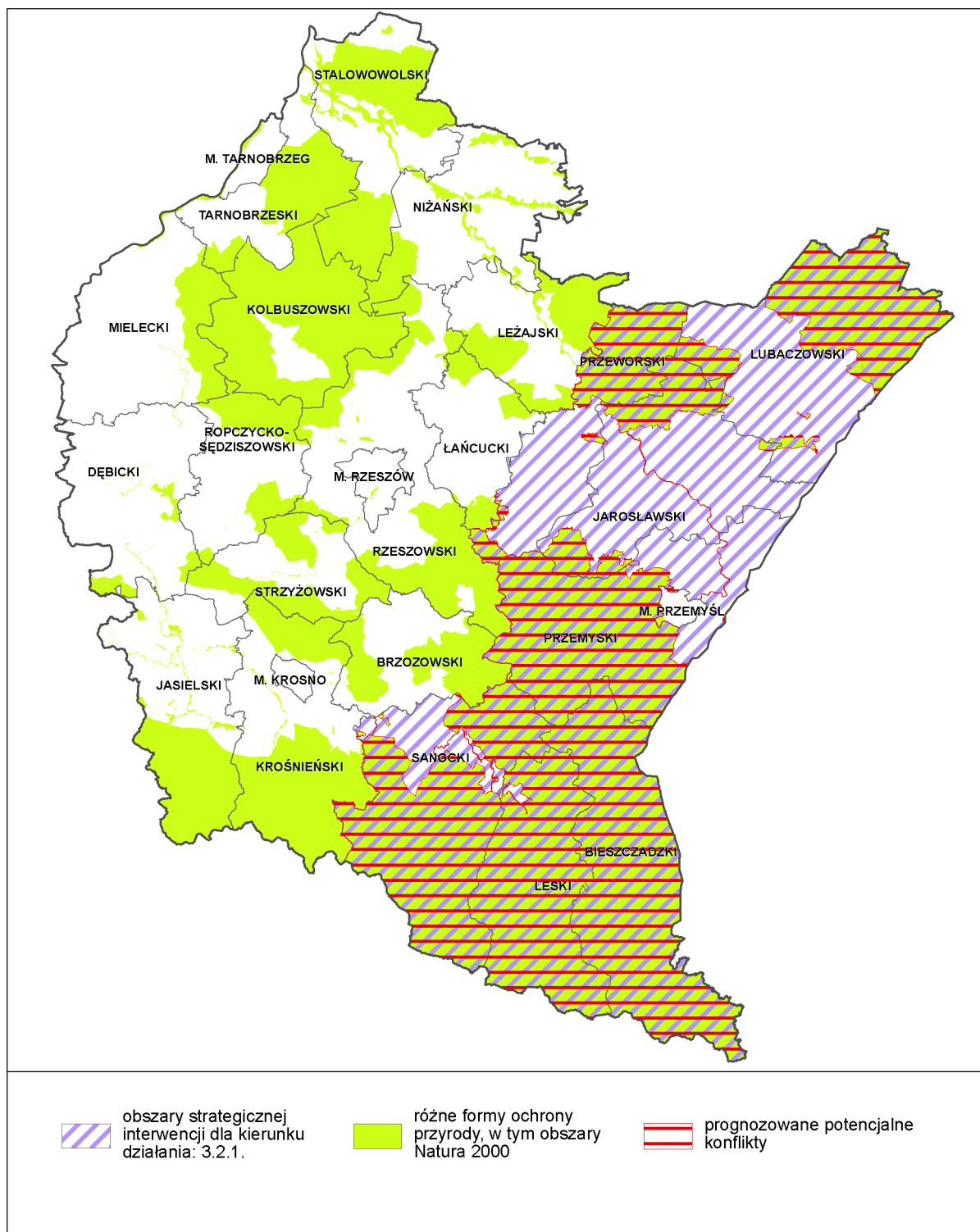
Rysunek 15. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.4.1 Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych, 1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

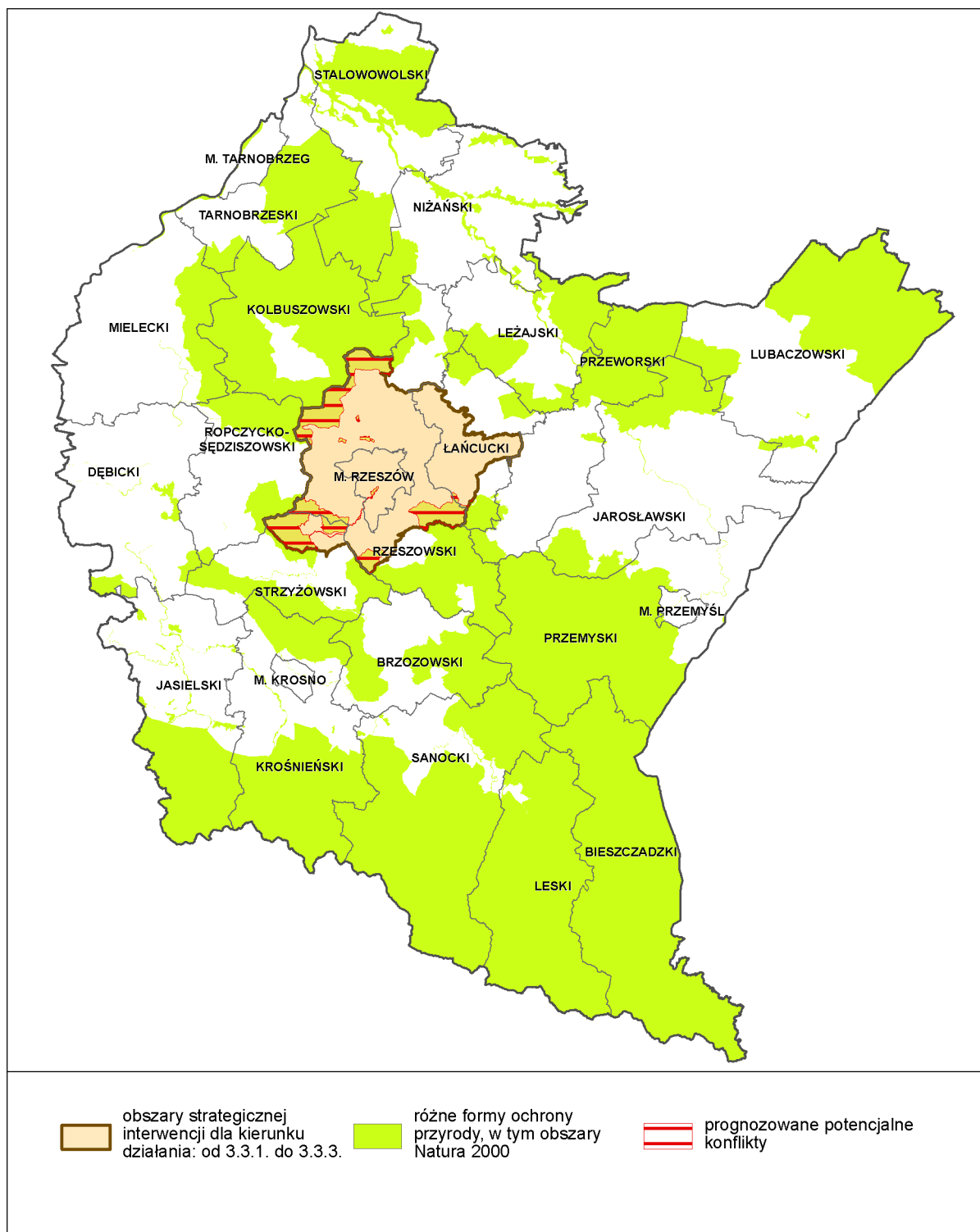
Rysunek 16. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu, 1.3.1. Rozwój atrakcji i infrastruktury turystycznej, 1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa, 2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

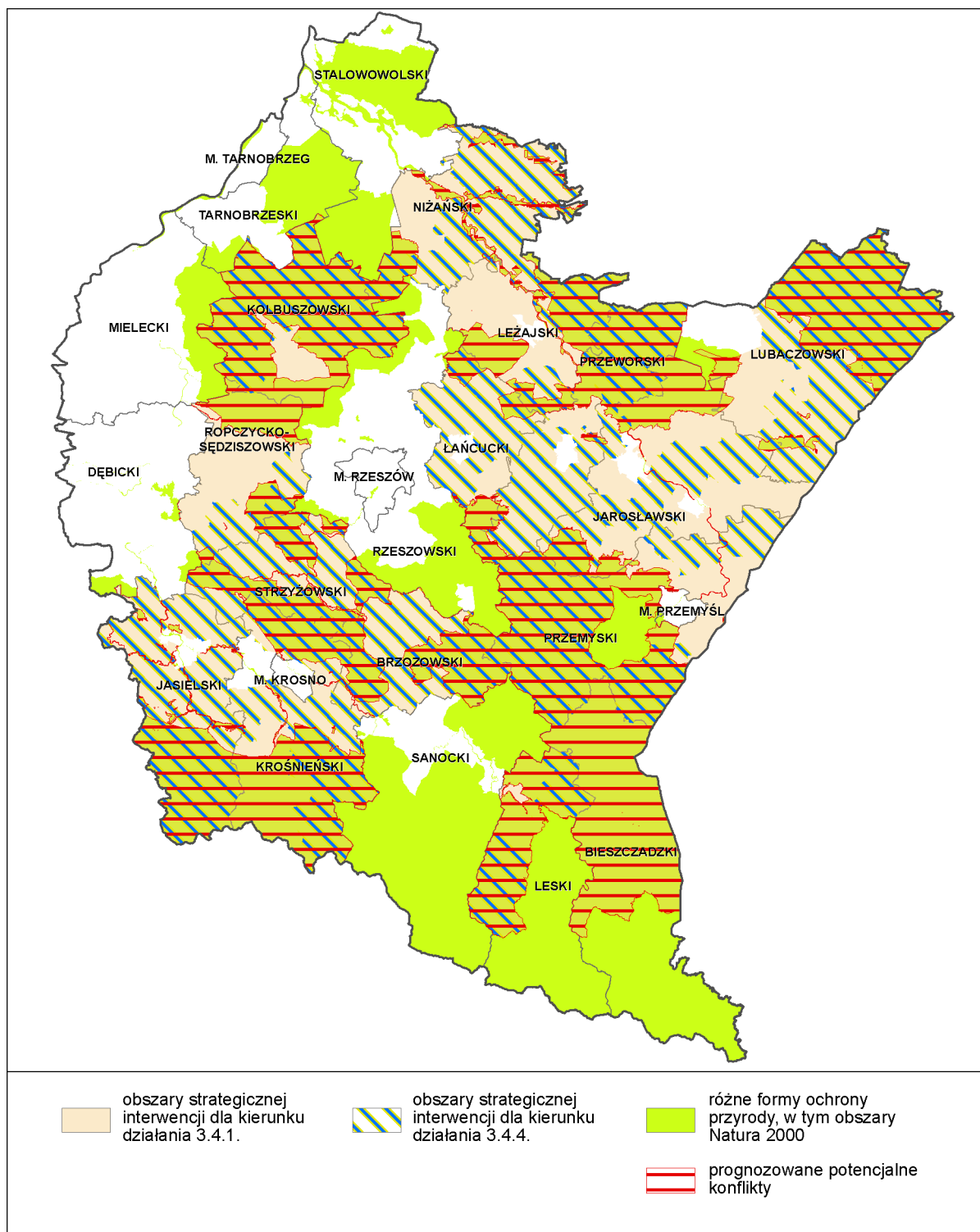
Rysunek 17. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym, 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Rysunek 18. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.2.1. Wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

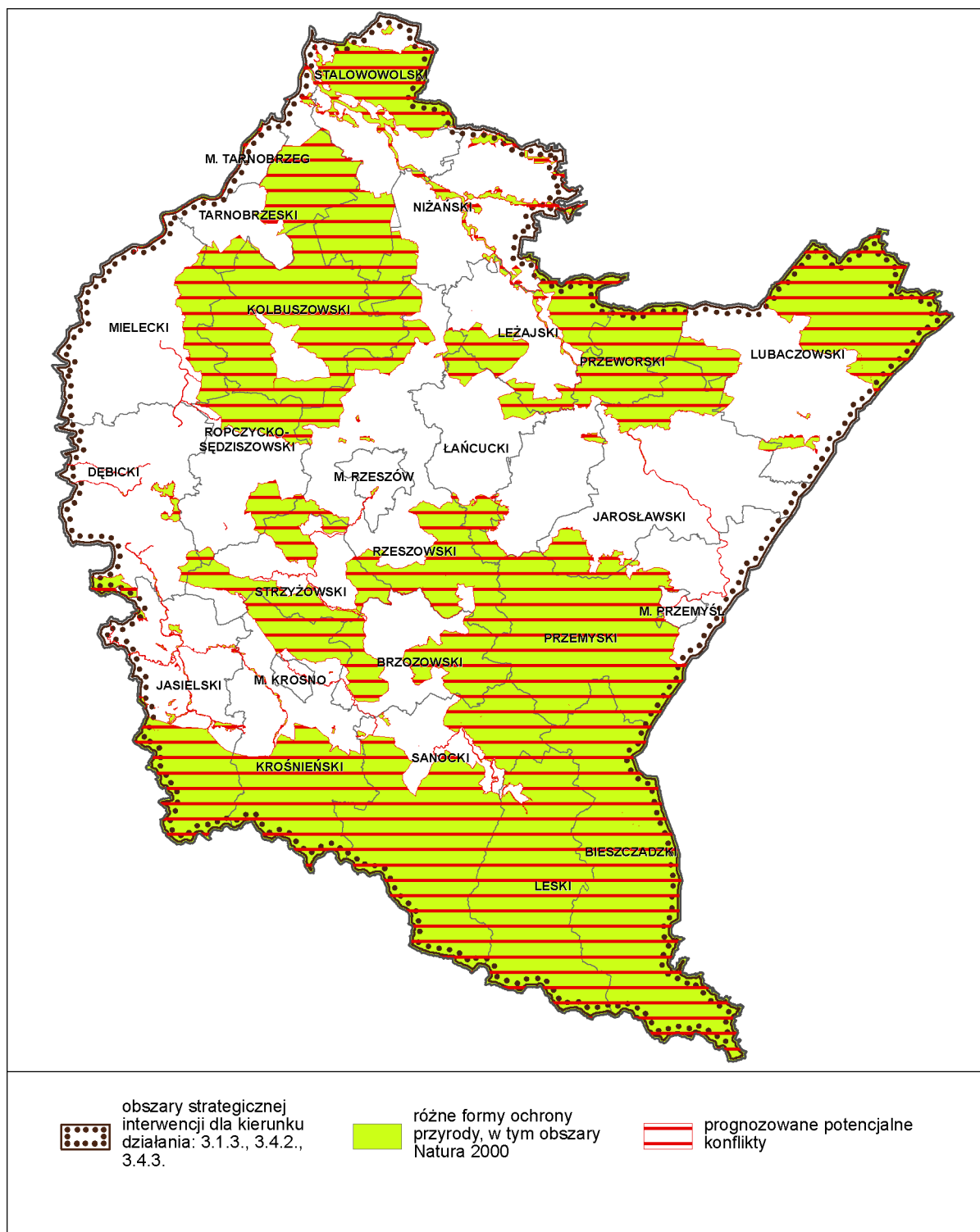

Rysunek 19. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego Rzeszowa i jego obszaru funkcjonalnym, 3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu, 3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

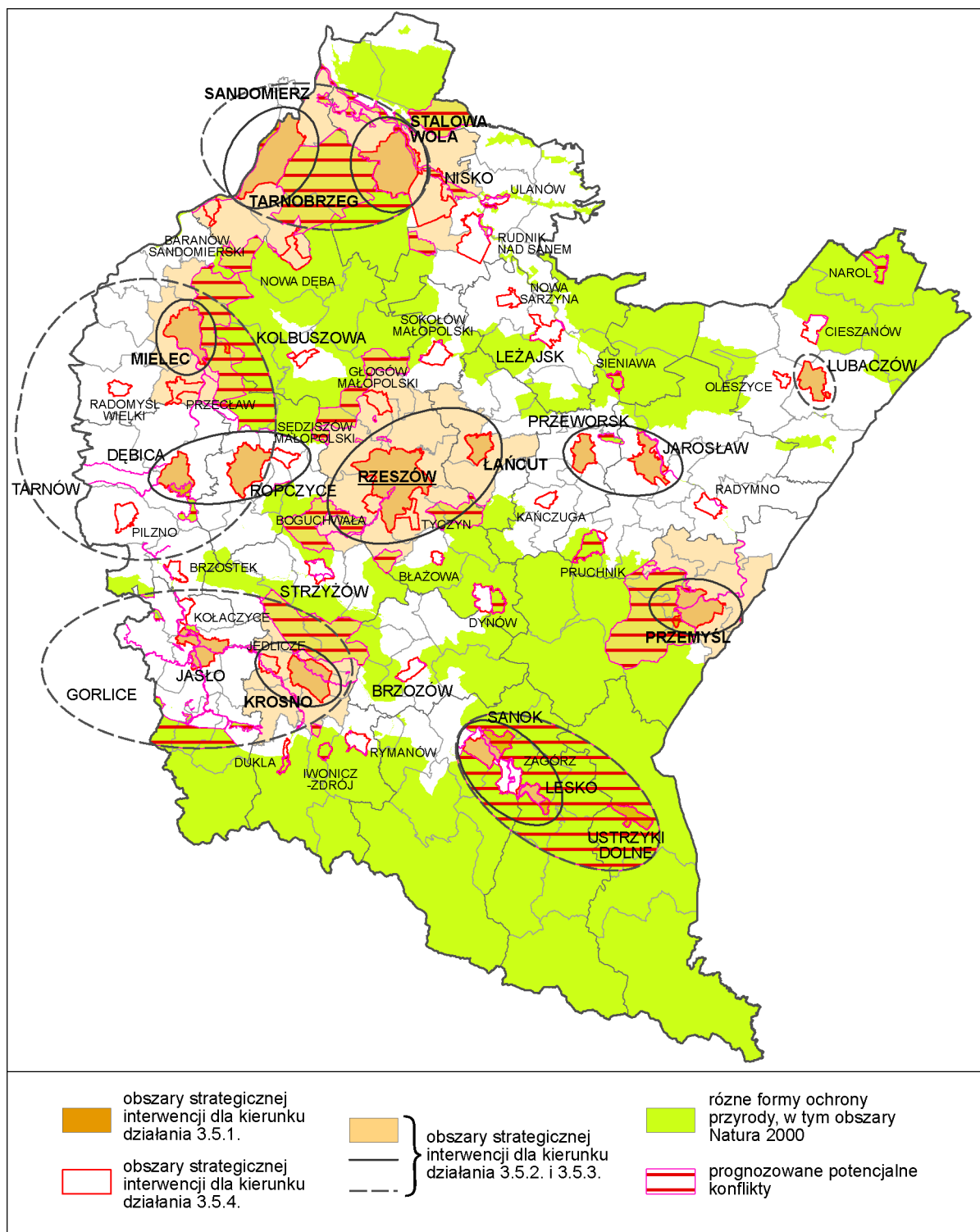

Rysunek 20. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, 3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

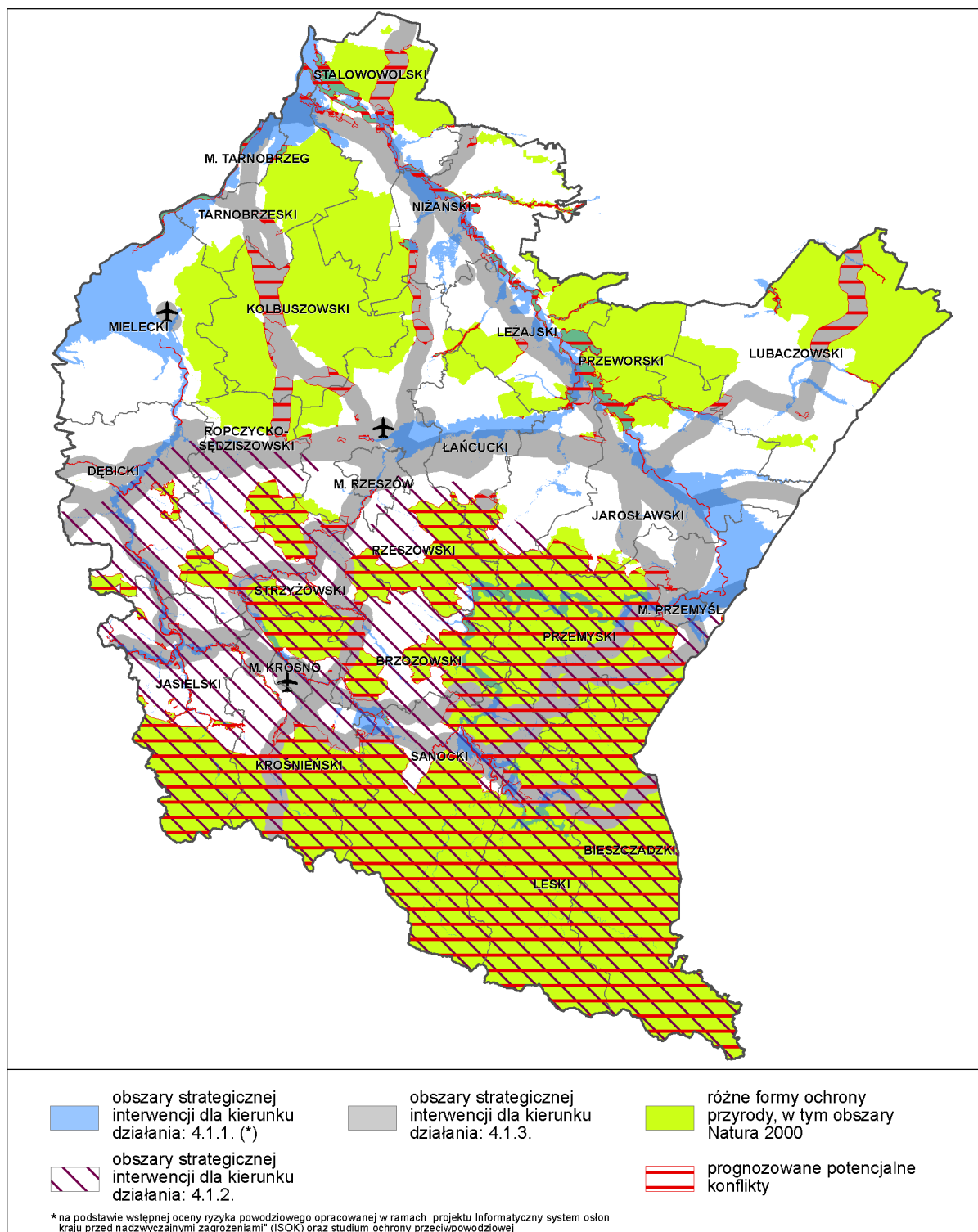

Rysunek 21. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem, 3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej, 3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskich służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

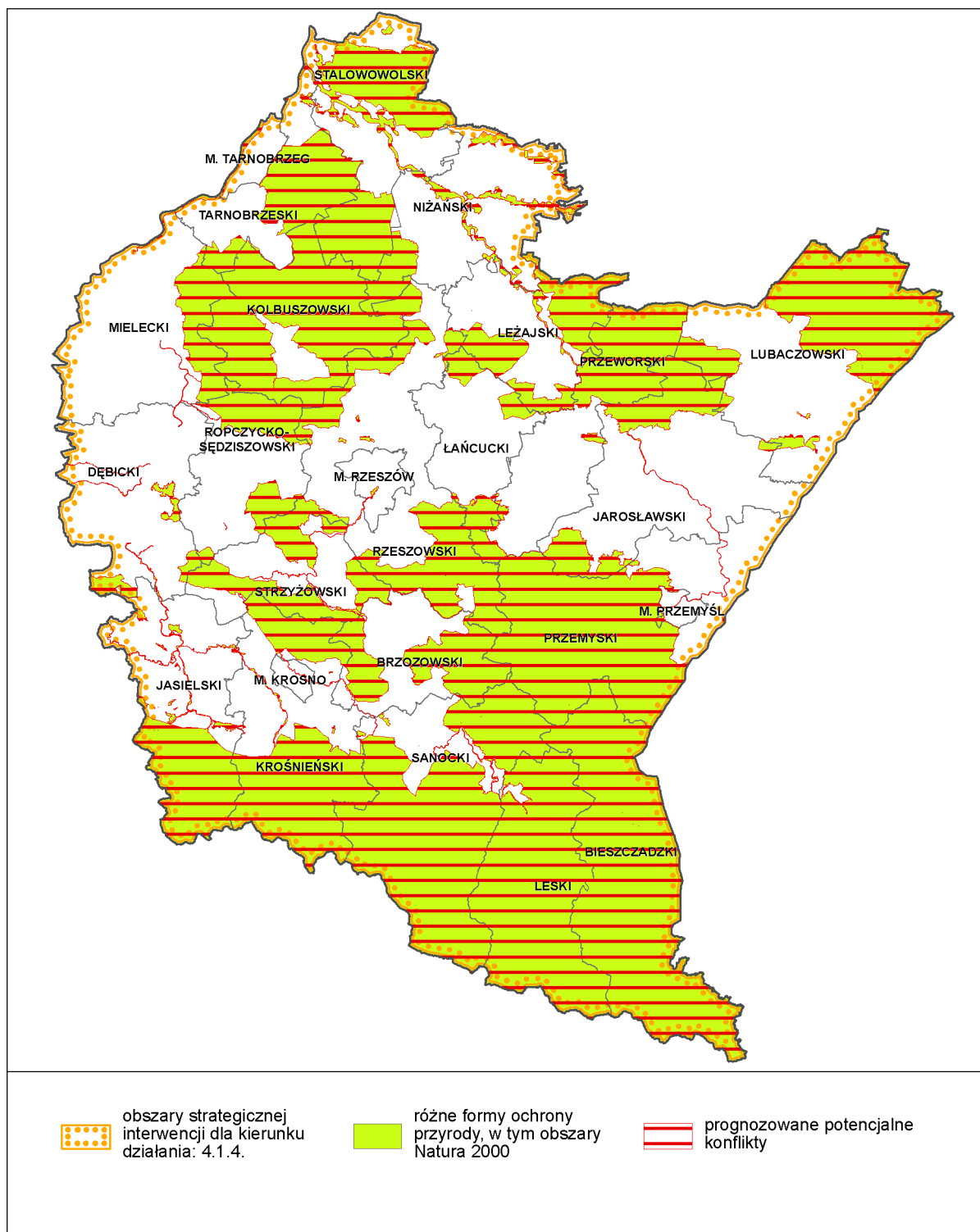

Rysunek 22. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.5.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnienie potencjałów wyróżniających je w skali regionu, 3.5.2 Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne, 3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych obszarów wzrostu, 3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzennego sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

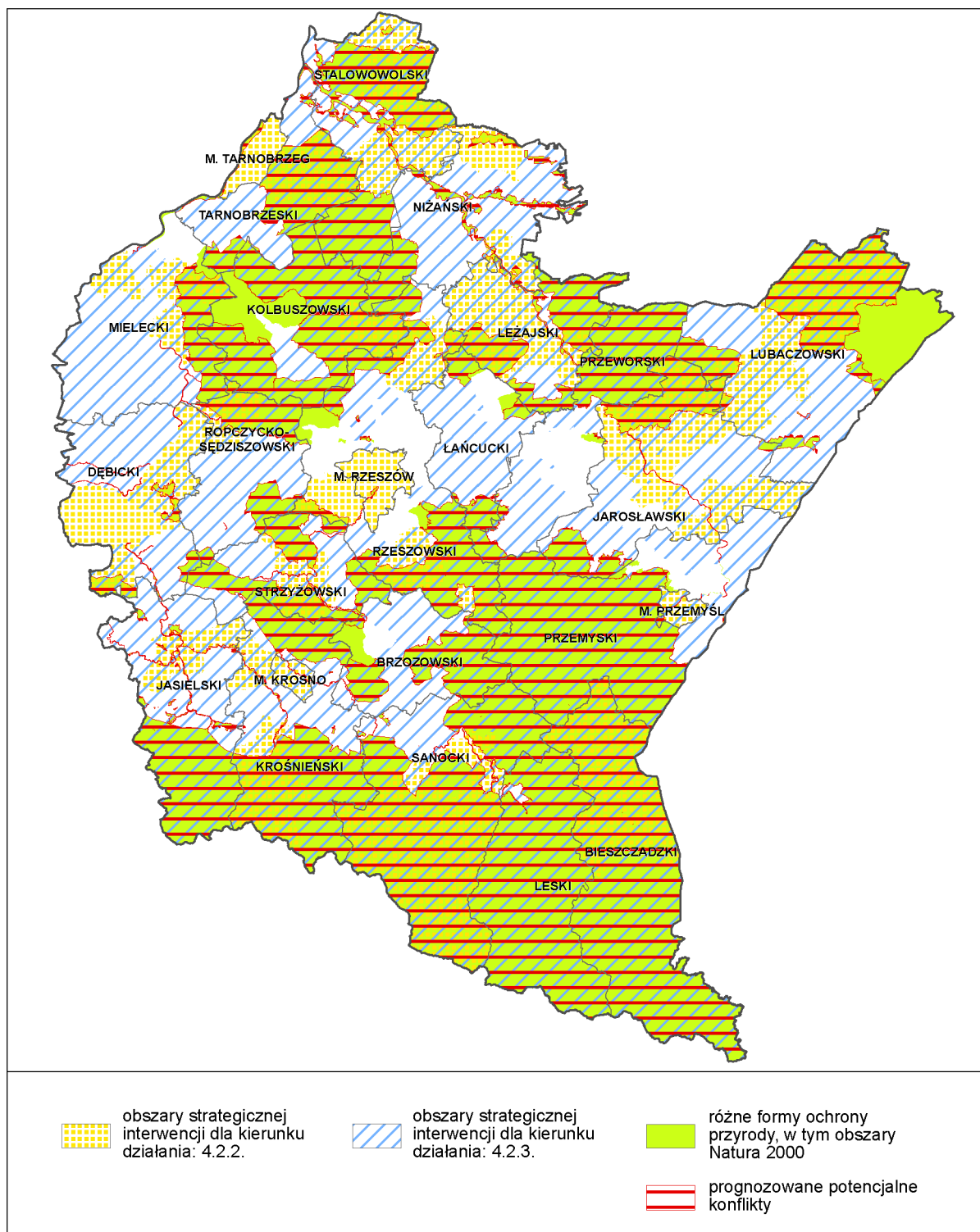

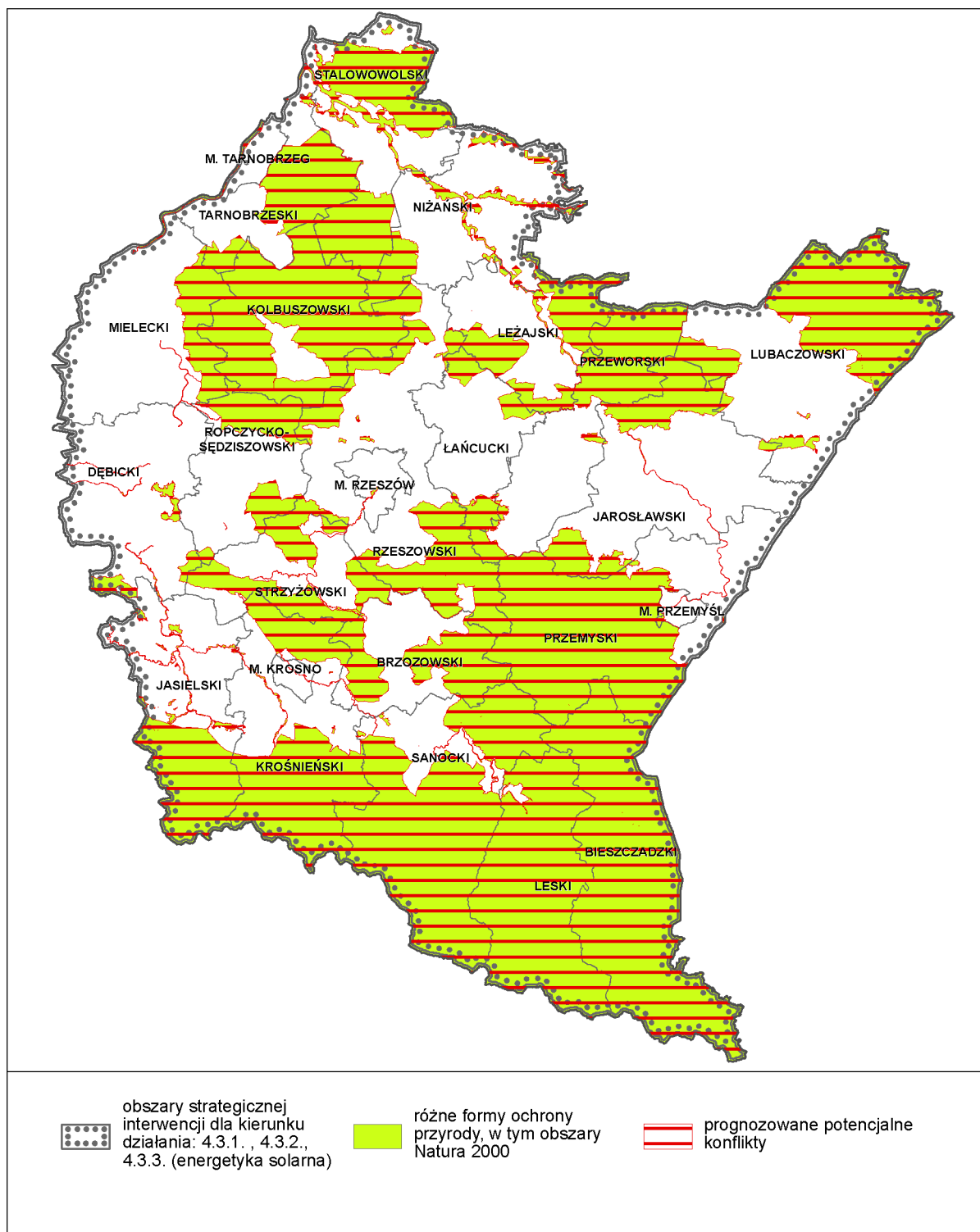
Rysunek 23. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi, 4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk oraz 4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), ekologiczne oraz pożary, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

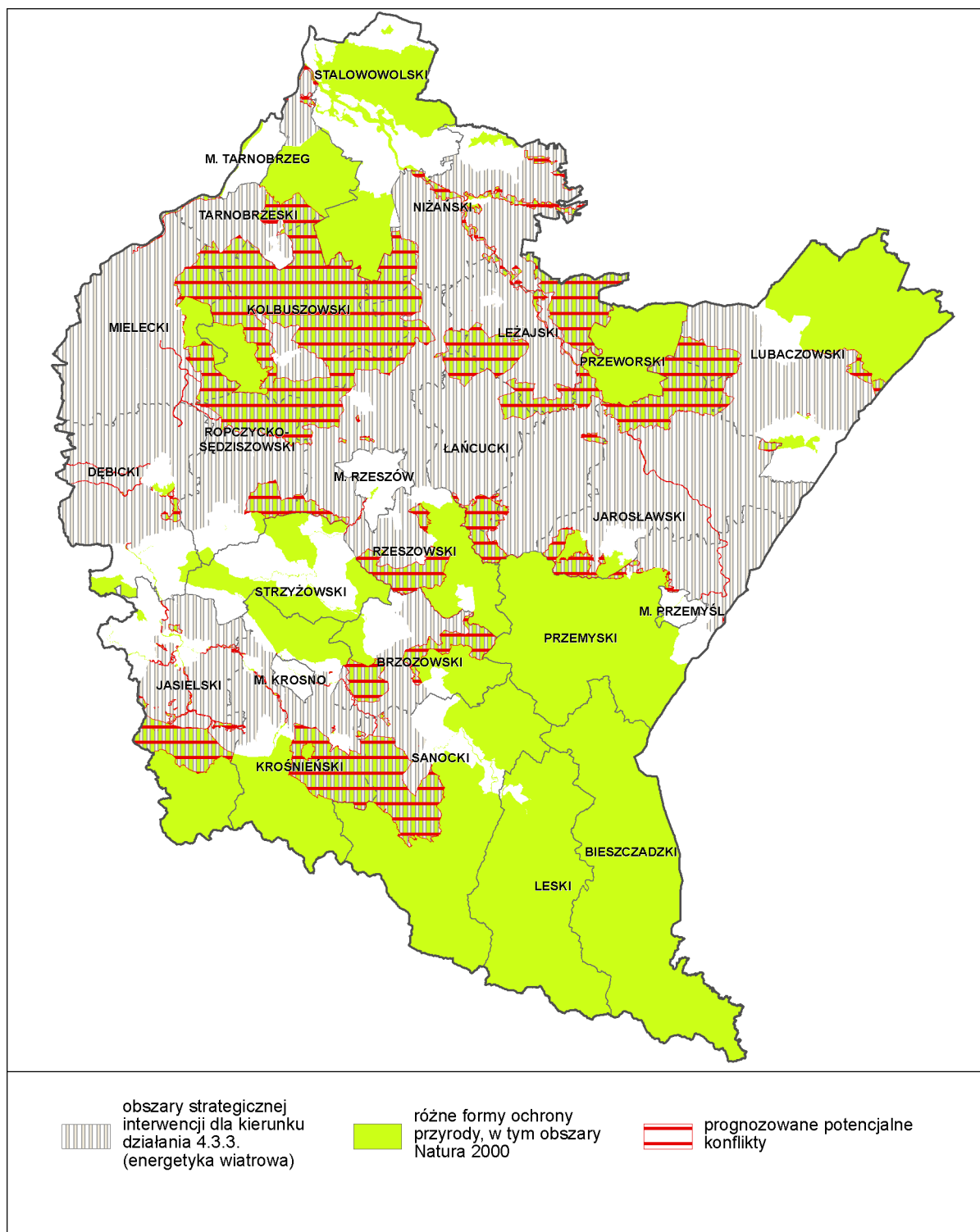
Rysunek 24. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań 4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Rysunek 25. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami i 4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

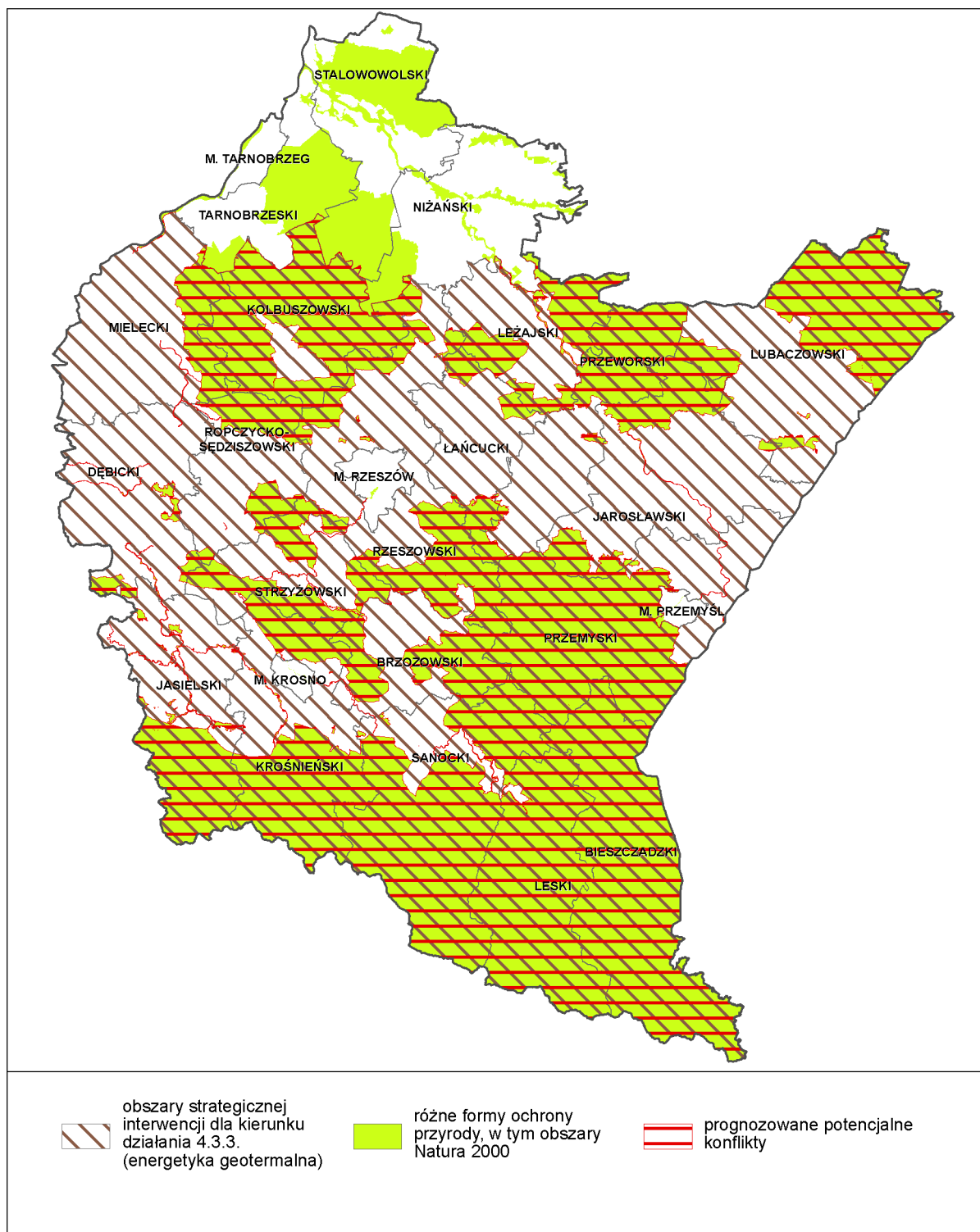

Rysunek 26. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego, 4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej, 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki solarnej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

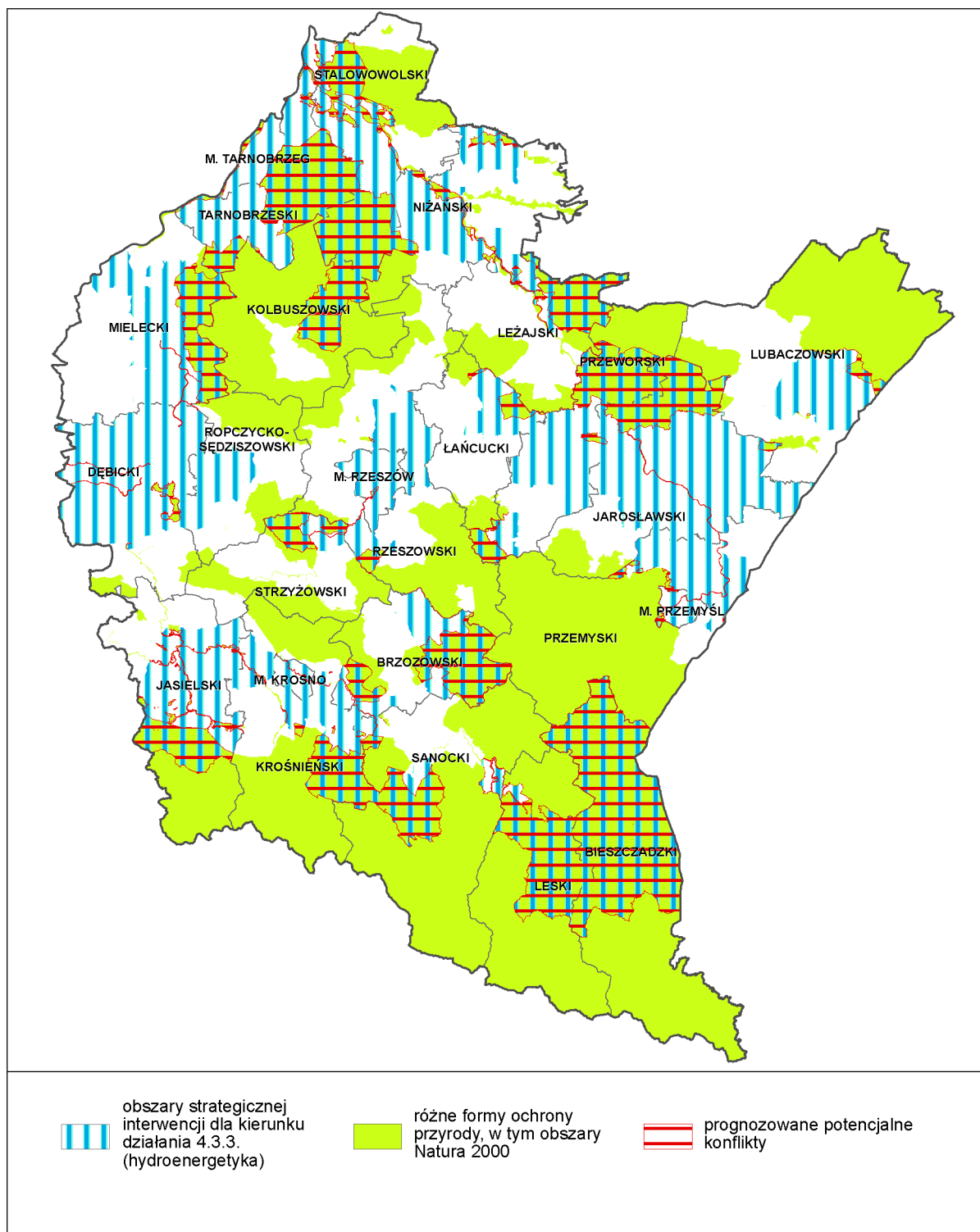

Rysunek 27. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki wiatrowej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Rysunek 28. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki geotermalnej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Rysunek 29. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu hydroenergetyki, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu Strategii, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów

Realizacja głównego celu projektu Strategii „Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”, a także podporządkowanych mu celów strategicznych i kierunków działań może powodować wiele zróżnicowanych oddziaływań w sferze gospodarczej, społecznej, a także oddziaływań na środowisko. Oddziaływania na środowisko mogą mieć zróżnicowany zasięg przestrzenny, mogą charakteryzować się zmiennością natężenia i trwałości. Obowiązkowym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest przedstawienie propozycji rozwiązań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko. Większość zawartych w projekcie Strategii kierunków działań oraz spodziewanych ich efektów zgodnie z analizą przeprowadzoną w pkt. 6 niniejszego opracowania, oceniono jako pozytywne, bądź neutralne (brak oddziaływań) w odniesieniu do środowiska, w tym w odniesieniu do obszarów Natura 2000. Przedstawienia rozwiązań zapobiegających i ograniczających negatywny wpływ wymagają kierunki działań, którym w przeprowadzonej analizie i ocenie przypisano negatywne, bądź potencjalnie negatywne skutki środowiskowe. Należą do nich cele i kierunki działań związane z zamierzeniami inwestycyjnymi, w szczególności z:

- rozwojem liniowych elementów infrastrukturalnych (drogowych, przesyłowych sieci gazowych i elektroenergetycznych);
- inwestycjami technicznej ochrony przed zagrożeniami powodziowymi (zbiorniki retencyjne; wały przeciwpowodziowe),
- rozwojem infrastruktury dla turystyki, w tym budową i rozwojem wielofunkcyjnych, wysoko standardowych kompleksów rekreacyjno – wypoczynkowych i leczniczych;
- udostępnieniem dużych obszarowo terenów inwestycyjnych przewidzianych dla rozwoju przemysłu, w obszarze funkcjonalnym Rzeszowa wraz z uzbrojeniem i poprawą dostępności komunikacyjnej;
- poszerzeniem oferty obszarów atrakcyjnych dla inwestorów w ośrodkach subregionalnych poprzez powstawanie i rozwój stref aktywności gospodarczej,
- rozwojem energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii wraz z budową infrastruktury elektroenergetycznej, umożliwiającej wyprowadzenie mocy z przyłączanych jednostek wytwórczych z OZE.

Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji powyższych zamierzeń polegać będą na:

- unikaniu kolizyjnych przebiegów liniowych elementów infrastrukturalnych z obszarami cennymi przyrodniczo tj. obszarami objętymi ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym obszarami Natura 2000, z obszarami cennymi pod względem krajobrazowym oraz z obszarami o predyspozycjach do rozwoju turystyki, prowadzeniu tras komunikacyjnych w taki sposób, aby unikać ingerencji w ciągłość korytarzy ekologicznych oraz tak, aby w jak najmniejszym stopniu powodować straty w obrębie struktur przyrodniczych, położonych poza obszarami prawnie chronionymi;
- realizacji budowy i modernizacji inwestycji drogowych, w tym obejść drogowych, z uwzględnieniem ochrony ludzi przed negatywnym oddziaływaniem zanieczyszczeń komunikacyjnych i hałasu;

- realizacji przedsięwzięć związanych z rozwojem sieci elektroenergetycznej z uwzględnieniem ochrony ludzi przed negatywnym oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego;
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywne oddziaływanie infrastruktury komunikacyjnej na ludzi i pozwalających na dotrzymanie standardów środowiskowych (m.in. ekrany akustyczne, zieleń izolacyjna, ciche nawierzchnie);
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywne oddziaływanie infrastruktury komunikacyjnej na środowisko wodne (separatory związków ropopochodnych dla spływów zanieczyszczonych wód z pasów drogowych);
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywny wpływ infrastruktury komunikacyjnej na środowisko biotyczne (m.in. przejścia dla migrujących zwierząt, okratowania urządzeń odwadniających pasy drogowe);
- unikaniu kolizyjnych lokalizacji zamierzeń inwestycyjnych energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z obszarami chronionymi na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym z obszarami Natura 2000 oraz obszarami ważnymi z punktu widzenia ochrony krajobrazu i bioróżnorodności, zwłaszcza unikaniu lokalizacji energetyki wiatrowej na terenach ważnych dla egzystencji ptaków i nietoperzy, energetyki wodnej ważnej dla egzystencji rzadkich i zagrożonych gatunków fauny wodnej, energetyki wykorzystującej biomasę na terenach, gdzie uprawy monokulturowe roślin energetycznych mogą zagrażać cennym strukturom przyrodniczym;
- realizacji rozwoju OZE, zwłaszcza energetyki wiatrowej z uwzględnieniem ochrony akustycznej ludzi;
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywne oddziaływanie OZE (energetyki wodnej) na faunę wodną m.in. stosowanie przepławek dla ryb;
- unikaniu realizacji zamierzeń inwestycyjnych technicznej ochrony przed zagrożeniami powodziowymi (zbiorniki retencyjne; wały przeciwpowodziowe) na terenach cennych przyrodniczo i ważnych dla zachowania bioróżnorodności;
- dbałości o najmniejszą kolizyjność rozwoju infrastruktury dla turystyki z obszarami cennymi pod względem przyrodniczym;
- szczegółowym rozpoznaniu lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i potencjału przyrodniczego, przy wyznaczaniu terenów inwestycyjnych przewidzianych dla rozwoju przemysłu w obszarze funkcjonalnym Rzeszowa wraz z uzbrojeniem i poprawą dostępności komunikacyjnej oraz przy wyznaczaniu stref atrakcyjności inwestycyjnej w ośrodkach subregionalnych;
- stosowaniu zasady wariantowania lokalizacyjnego i technologicznego przy realizacji wszystkich zamierzeń inwestycyjnych, pozwalającej na wybór wariantu optymalnego z punktu widzenia ochrony środowiska.

Wszystkie proponowane rozwiązania zapobiegające i ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko winny przekładać się na procesy decyzyjne, stanowiące dalszy etap realizacji Strategii.

W odniesieniu do dokumentu o tak dużym stopniu ogólności, jakim jest projekt Strategii, utrudnione jest zaproponowanie rozwiązań mających na celu kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko. Taka możliwość i potrzeba może powstać, jako wynik oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, jakie mogą wynikać z przyjętych w projekcie Strategii kierunków działań. Będzie to miało miejsce na etapie procesów decyzyjnych (plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje administracyjne).

W przypadkach braku możliwości całkowitego uniknięcia negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i pojawienia się niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia bioróżnorodności (przede wszystkim w przypadku realizacji nowych inwestycji transportowych oraz zbiorników retencyjnych) poprzez zajmowanie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt mających znaczenie dla Wspólnoty, konieczne może okazać się podjęcie działań kompensacyjnych. Działania kompensacyjne dotyczyć mogą m.in. zapewnienia odtworzenia zniszczonych siedlisk, sztucznego zasilania osłabionych populacji, tworzenia alternatywnych połączeń przyrodniczych.

Ponieważ główny cel projektu Strategii zakłada, iż planowany rozwój województwa ma być rozwojem zrównoważonym, już w dokumencie Strategii, w ramach określonych celów oraz kierunków działań i zakładanych efektów ich realizacji, w szerokim zakresie uwzględniono rozwiązania zmierzające do zapobiegania i ograniczania potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko oraz eliminacji istniejących zagrożeń i istniejących problemów środowiskowych. Najistotniejsze z nich to:

- poprawa innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw z sektorów wysokiej szansy województwa podkarpackiego, mierzona wzrostem eksportu produktów tych branż (kierunek działania 1.1.1.);
- rozwój infrastruktury służącej podniesieniu innowacyjności przedsiębiorstw (kierunek działania 1.1.2.);
- wzrost efektywności badań prowadzonych przez uczelnie we współpracy z przemysłem (kierunek działania 1.1.2.);
- wzrost liczby innowacyjnych projektów badawczych (kierunek działania 1.1.2.),
- podniesienie poziomu i dopasowanie profili kształcenia kadr regionu do potrzeb przemysłów innowacyjnych (kierunek działania 1.1.2.),
- wsparcie procesów modernizacji gospodarstw rolniczych z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań technicznych, technologicznych, biologicznych i organizacyjnych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju rolnictwa (kierunek działania 1.4.1.),
- wsparcie działań w zakresie szkoleń oraz profesjonalnego doradztwa rolników, producentów rolnych obejmujące nowoczesne technologie produkcji zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju rolnictwa (kierunek działania 1.4.1.),
- wsparcie zrównoważonego rozwoju terenów objętych gospodarką rolną i rybacką (kierunek działania 1.4.1.),
- rozwój badań i opracowanie nowych technologii produkcji rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego przyjaznych środowisku naturalnemu (kierunek działania 1.4.3.),
- rozwój współpracy pomiędzy jednostkami naukowo – badawczymi a sektorem rolno-spożywczym (kierunek działania 1.4.3.),
- kształtowanie krajobrazu kulturowego rozumiane jako zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie poprawy ładu przestrzennego i estetyki otoczenia; ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek oraz układów ruralistycznych; zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu (kierunek działania 2.2.3.),
- zwiększenie wykorzystania kolei w transporcie publicznym poprzez modernizację obiektów dworcowych oraz inwestycje w tabor (kierunek działania 3.1.2.),
- podwyższenie konkurencyjności publicznego transportu zbiorowego wobec indywidualnego transportu samochodowego (kierunek działania 3.3.3. w obszarze funkcjonalnym Rzeszów),

- poprawa jakości środowiska wskutek redukcji nadmiernej emisji spalin i hałasu przez środki transportu (kierunek działania 3.3.3. w obszarze funkcjonalnym miasta Rzeszów);
- zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego lokalnego dziedzictwa krajobrazowego, przyrodniczego i historycznego na terenach wiejskich (kierunek działania 3.4.3.);
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku (kierunek działania 3.4.4.);
- przywrócenie dotychczasowych funkcji zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i środowiskowo obszarów miejskich (kierunek działania 3.5.4.);
- zamiana dotychczasowych funkcji obszarów miejskich na nowe, prowadzące do ożywienia gospodarczego i społecznego, podniesienia jakości życia mieszkańców, poprawy stanu środowiska naturalnego i kulturowego (kierunek działania 3.5.4.);
- poprawa ładu przestrzennego i lepszego wykorzystania przestrzeni dzięki opracowaniu kompleksowych, skoordynowanych, wieloletnich programów odnowy, rewitalizacji i zagospodarowania przestrzennego (kierunek działania 3.5.4.);
- odtworzenie powierzchni naturalnych terenów zalewowych i podmokłych (kierunek działania 4.1.1.);
- wykluczenie lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią (kierunek działania 4.1.1.);
- przejście znacznej części gospodarki na technologie niskoemisyjne oraz obniżające poziom hałasu poprzez wprowadzenie zaawansowanych technologicznie rozwiązań (kierunek działania 4.2.1.);
- wymiana dużej części transportu publicznego na pojazdy ekologiczne, tj. niskoemisyjne i nie emitujące nadmiernego hałasu (kierunek działania 4.2.1.);
- dotrzymanie zobowiązań nałożonych przez ustawodawstwo europejskie i krajowe w zakresie czystości powietrza i ochrony przed hałasem (kierunek działania 4.2.1.);
- utrzymanie właściwego monitoringu jakości powietrza i poziomu hałasu w województwie (kierunek działania 4.2.1.);
- ograniczenie wytwarzania wszystkich rodzajów odpadów (kierunek działania 4.2.2.);
- ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko procesów technologicznych wytwarzania produktów i ich użytkowania, a także świadczenia usług (kierunek działania 4.2.2.);
- zapewnienie maksymalnego odzysku wytworzonych odpadów, zgodnie z zasadami ochrony środowiska (kierunek działania 4.2.2.);
- wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technologicznych, szczególnie w zakresie budowy i modernizacji regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (kierunek działania 4.2.2.);
- rozbudowanie i zmodernizowanie infrastruktury oraz sieci kanalizacyjnej, a także wyrównanie dysproporcji między siecią wodociągową a kanalizacyjną (kierunek działania 4.2.3.);
- stały monitoring czystości wód w województwie (kierunek działania 4.2.3.);
- stosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w zakresie gospodarki wodno – ściekowej oraz zmniejszania wodochłonności gospodarki (kierunek działania 4.2.3.);
- dotrzymanie zobowiązań nałożonych przez ustawodawstwo europejskie i krajowe w zakresie gospodarki wodno – ściekowej (kierunek działania 4.2.3.);
- wspieranie procesów i działań zachowujących bioróżnorodność (kierunek działania 4.2.4.);

- właściwa ochrona siedlisk, cennych przyrodniczo, gatunków zwierząt, roślin, i grzybów, w szczególności gatunków wymagających ochrony na podstawie prawa wspólnotowego (kierunek działania 4.2.4.);
- właściwa ochrona siedlisk przyrodniczych określonych w przepisach prawa (kierunek działania 4.2.4.);
- właściwe utrzymanie i funkcjonowanie różnych form ochrony przyrody (kierunek działania 4.2.4.);
- osiągnięcie stanów docelowych określonych w regulacjach prawnych oraz w europejskich i krajowych dokumentach dotyczących zachowania różnorodności biologicznej ;
- zachowanie korytarzy ekologicznych (kierunek działania 4.2.4.);
- właściwy stan zagospodarowania lasów (kierunek działania 4.2.4.);
- racjonalna gospodarka cennych gospodarczo zasobów oraz właściwa rekultywacja terenów przyrodniczych zdewastowanych i zdegradowanych (kierunek działania 4.2.4.);
- utrzymanie i poprawa różnorodności biologicznej cennych przyrodniczo terenów łąkowo – pastwiskowych w ramach prowadzonej na nich ekstensywnej gospodarki pasterskiej. (kierunek działania 4.2.4.);
- modernizacja istniejących elektrowni, systemów elektroenergetycznych, a także układów rozdzielczych z wykorzystaniem najnowszych rozwiązań technologicznych pozwalających na maksymalne wykorzystanie energii i zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko (kierunek działania 4.3.1.);
- kompleksowa modernizacja budynków (zwłaszcza użyteczności publicznej oraz mieszkalnych) w kierunku budownictwa energooszczędnego (kierunek działania 4.3.2.);
- promocja oraz wsparcie budownictwa energooszczędnego i pasywnego (kierunek działania 4.3.2.);
- wybudowanie nowych jednostek wytwórczych i zmodernizowanie istniejących źródeł energii elektrycznej i ciepła z OZE (kierunek działania 4.3.3.);
- określenie barier środowiskowych dla inwestycji dotyczących OZE (kierunek działania 4.3.3.);
- wypracowanie systemu wsparcia dla mikro instalacji OZE dla osób fizycznych (kierunek działania 4.3.3.);
- wspieranie w województwie badań naukowych w zakresie racjonalnego i efektywnego wykorzystania wszystkich rodzajów energii w tym OZE (kierunek działania 4.3.4.);
- promowanie innowacyjności i wdrożeń w sektorze energetyki i ochrony środowiska (kierunek działania 4.3.4.);
- pomoc przy wdrożeniu nowoczesnych technologii/rozwiązań (kierunek działania 4.3.4.);
- poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa ((kierunek działania 1.4.3.; 4.2.2.; 4.2.3.; 4.2.4.; 4.3.3.).

Powyższe działania służące zapobieganiu i ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko, zapewnią osiągnięcie docelowego wizerunku województwa jaki został sformułowany w projekcie Strategii: „W 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców”.

8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii

Zgodnie z art. 51 ust.3b ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien obejmować przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań przyjętych w projekcie ocenianego dokumentu, w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

Propozycje rozwiązań alternatywnych winny być zaproponowane dla tych rozwiązań ujętych w dokumencie, których realizacja może spowodować znaczące skutki środowiskowe, zwłaszcza w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

Rozwiązania alternatywne, proponowane w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko mogą dotyczyć alternatywnych lokalizacji oraz alternatywnych przebiegów tras w przypadku inwestycji liniowych, mogą odnosić się do skali przedsięwzięcia oraz rozwiązań technologicznych, mogą dotyczyć propozycji alternatywnych procesów.

Ze względu na specyfikę dokumentu, jakim jest projekt Strategii, określenie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań w niej zawartych jest w znacznym stopniu utrudnione. Projekt Strategii jest dokumentem o dużym stopniu ogólności i ma charakter deklaracyjny, pokazujący ogólną polityczną wolę oraz intencję Zarządu Województwa Podkarpackiego w kwestii dążenia do określonego wizerunku województwa, w stosunkowo odległym horyzoncie czasowym. Wskazuje kluczowe dziedziny działań strategicznych, cele i kierunki działań jakie mają być podjęte i wspierane w dążeniu do osiągnięcia docelowej wizji województwa. Nie wyznacza ram dla realizacji konkretnych przedsięwzięć ani ich jednoznacznej lokalizacji, wskazuje kierunki i obszary działań strategicznych.

Zasadniczo nie istnieje alternatywa realizacji Strategii obowiązującej, gdyż w kontekście nowej koncepcji polityki rozwoju ujętej w krajowych dokumentach strategicznych, nie zachowuje z nimi obligatoryjnej spójności. Z tych samych względów, brak również alternatywy dla rozwiązań przyjętych w krajowych dokumentach strategicznych, które obligatoryjnie zostały ujęte w projekcie Strategii, a wiążą się z dość istotnym oddziaływaniem na środowisko. Dotyczy to w szczególności rozwoju krajowej sieci transportowej tj. autostrady A4 i dróg ekspresowych. Ponadto w przypadku autostrady A4 jej realizacja jest w znacznym stopniu zaawansowana, wymaga zakończenia realizacji projektu, który przeszedł procedury ocen oddziaływania na środowisko, łącznie z wariantowaniem jej przebiegu.

Odnosząc się do pozostałych kierunków działań określonych w projekcie Strategii, zidentyfikowanych jako dających niejako podstawę do zamierzeń inwestycyjnych o potencjalnym negatywnym oddziaływaniu na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 należy stwierdzić, iż już w przedmiotowym dokumencie rozwiązania alternatywne zostały przedstawione. Dotyczy to przede wszystkim zakładanych efektów działań w zakresie przeciwdziałania powodzi. Obok zapisów: wybudowane i zmodernizowane urządzenia hydrotechniczne zapewniające ochronę bierną przed powodziąmi tj.: zbiorniki retencyjne oraz wały przeciwpowodziowe na terenach zabudowanych, na których występuje zagrożenie powodzią, znalazły się zapisy, które stanowią alternatywę osiągnięcia tych samych efektów bez ingerencji w środowisko przyrodnicze, a mianowicie: odtworzone powierzchnie naturalnych terenów zalewowych i podmokłych oraz wykluczenie lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią.

Analogicznie dla budowy infrastruktury turystycznej, dla której obszarem rozwoju są obszary o dużym potencjale turystycznym, a równocześnie o dużym potencjale przyrodniczym i krajobrazowym, alternatywę może stanowić zapis ujęty w priorytecie Rolnictwo w brzmieniu: wzmocnienie działalności gospodarczej w poza rolniczych ogniwach agrobiznesu, w tym agroturystyki i enoturystyki.

Mając na uwadze powyższe, w prognozie nie przedstawia się propozycji konkretnych rozwiązań alternatywnych. Etapem właściwym do wariantowania i przedstawienia rozwiązań alternatywnych będzie etap realizacji i procedury oddziaływania na środowisko zamierzeń inwestycyjnych, jakie mogą wynikać z przyjętych w projekcie Strategii kierunków działań. Zaistnieje wówczas możliwość wyboru najmniej kolizyjnej lokalizacji oraz zastosowania rozwiązań minimalizujących potencjalny negatywny wpływ, w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

Natomiast w niniejszej prognozie, w miejsce kwestii wariantowania kierunków działań skupiono się na przedstawieniu propozycji modyfikacji zapisów Strategii, prowadzących do osiągnięcia optymalnych efektów ekologicznych realizacji analizowanego dokumentu. Przedstawiono zatem propozycje zapisów alternatywnych lub uzupełniających, dla których zidentyfikowano brak uwzględnienia aspektów środowiskowych. Nawiązując do specyfiki zapisów projektu Strategii proponuje się:

Priorytet 1.3. Turystyka, Kierunek działania 1.3.1.

Zapisy obecne:

- rozwój i poprawa stanu infrastruktury dla turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej (w tym leczniczej), krajoznawczej, aktywnej, przygranicznej i biznesowej, w tym zwłaszcza dla turystów zmotoryzowanych;
- budowa i rozwój wielofunkcyjnych wysoko standardowych kompleksów rekreacyjno-wypoczynkowych i leczniczych.

Zapisy proponowane:

- rozwój i poprawa stanu infrastruktury dla turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej (w tym leczniczej), krajoznawczej, aktywnej, przygranicznej i biznesowej, w tym zwłaszcza dla turystów zmotoryzowanych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych;
- budowa i rozwój wielofunkcyjnych wysoko standardowych kompleksów rekreacyjno-wypoczynkowych i leczniczych przy uwzględnieniu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Priorytet 3.3. Dostępność komunikacyjna, kierunek działania 3.1.1.

Proponuje się uzupełnienie zapisów o sformułowanie mające na uwadze ochronę środowiska np.

- planowane zamierzenia winny być realizowane z zapewnieniem minimalizacji ingerencji w tereny o dużym potencjale przyrodniczym i krajobrazowym oraz turystycznym.

W projekcie Strategii przedstawiono trzy alternatywne scenariusze rozwoju regionu: I. – Scenariusz szans, II – Scenariusz pośredni, III – Scenariusz zagrożeń. Przyjęto, iż realny i możliwy jest rozwój regionu w oparciu o Scenariusz szans. W oparciu o ten scenariusz wyznaczone zostały cele rozwoju województwa. Analizując scenariusze pod kątem skutków środowiskowych ocenia się, iż

najbardziej optymalny dla zachowania i ochrony walorów i zasobów środowiskowych, rozwiązywania problemów środowiskowych oraz eliminacji i minimalizacji zagrożeń jest wybrany Scenariusz szans. Zakłada on intensywny, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy regionu, oparty na konkurencyjności i innowacyjności we wszystkich dziedzinach gospodarki oraz na efektywnym wykorzystaniu zasobów wewnętrznych i zewnętrznych, skutkujący zmniejszeniem dystansu rozwojowego wobec bardziej rozwiniętych regionów kraju, powstaniem miejsc pracy i zmniejszeniem bezrobocia, spójność społeczno-gospodarczą całego regionu, przy równoczesnej dbałości o stan środowiska naturalnego. Pozostałe scenariusze zakładają rozwój umiarkowany lub stagnację, i choć są mniej inwazyjne w stosunku do środowiska, nie pozwalają na rozwiązanie problemów społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Silny, rozwijający się region ma większe szanse na pozyskanie środków niezbędnych dla eliminacji zagrożeń i realizacji celów, które pozwolą chronić środowisko przyrodnicze.

9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu Strategii oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Zgodnie z przyjętym systemem realizacji, projekt Strategii będzie wdrażany w oparciu o wielostronną współpracę różnych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju regionalnego. Głównym podmiotem realizującym cele i działania zawarte w analizowanym dokumencie jest samorząd województwa. Sprawuje on nie tylko funkcję wykonawczą, ale również koordynującą i kontrolną dla podmiotów, biorących udział we wdrażaniu projektu Strategii. W działaniach związanych z sektorem publicznym zaangażowaną stroną jest administracja rządowa i samorządowa; z sektorem prywatnym – przedsiębiorstwa, klastry, grupy producenckie, instytucje otoczenia biznesu; z sektorem społecznym – organizacje społeczne, podmioty i instytucje związane z sektorem pozarządowym, podmioty ekonomii społecznej, podmioty aktywizacji społecznej, rady społeczne, partnerstwa sektorowe, z sektorem nauki, szkolnictwa wyższego, B+R – prywatne i publiczne uczelnie wyższe, ośrodki doskonalenia kadr, instytuty i ośrodki badawcze, centra transferu technologii, wyspecjalizowane laboratoria, inkubatory technologiczne, stowarzyszenia oraz firmy badawcze i badawczo-rozwojowe.

9.1. Instrumenty realizacji projektu Strategii

Warunkiem osiągnięcia celów oraz zakładanych efektów realizowanych działań przyjętych w projekcie Strategii, jest konsekwentna realizacja kierunków działań nakreślonych w dokumencie. Podmioty odpowiedzialne za realizację dysponują różnego rodzaju instrumentami wdrożeniowymi o charakterze finansowym i planistycznym, takimi jak:

- **Ramowy Zintegrowany Program Regionalny** – określający sposób koordynowania i integrowania działań realizowanych na rzecz regionu przez różne podmioty publiczne. Dotyczy działań finansowanych ze środków unijnych i krajowych. Odzwierciedla powiązanie dziedzin, priorytetów i działań strategicznych, uwzględnia wszystkich uczestników procesu realizacji programu oraz obejmuje wszystkie aspekty jego realizacji.
- **Podkarpackie Forum Terytorialne (PFT)** – pełniące funkcje koordynacyjne i monitorująco-ewaluacyjne – płaszczyzna dyskusji o kierunkach rozwoju regionu, wymiany informacji i doświadczeń między interesariuszami polityki regionalnej z terenu województwa. Szczególnym zadaniem PFT jest kształtowanie koncepcji rozwoju regionu, analiza przebiegu i rezultatów wdrażania strategii tego rozwoju, ich ocena, a także wnioskowanie do organów samorządu województwa w kwestii zmian w zakresie priorytetów i procedur realizacji strategii.

- **Programy operacyjne** – stanowią podstawowe narzędzie wdrażania interwencji z dofinansowaniem funduszy unijnych. Dla zaktualizowanej Strategii istotne znaczenie będą odgrywać programy związane z nową perspektywą finansową UE (2014–2020), w której wsparcie udzielane będzie w ramach funduszy Wspólnych Ram Strategicznych (WRS), tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR).
- **Instrumenty prawno-administracyjne i planistyczne:** m.in. plan zagospodarowania przestrzennego województwa, studia uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, plany gospodarki odpadami, programy wojewódzkie, regionalne strategie branżowe, strategie rozwoju lokalnego, plany rewitalizacji itp.
- **Zintegrowane programy strategiczne:** komplementarne w stosunku do SRW programy rozwoju społeczno gospodarczego odnoszące się do konkretnego terytorium wyodrębnionego ze względu na jego specyfikę (np. Bieszczady, Błękitny San), stanowiące rozwinięcie i uszczegółowienie jej zapisów.
- **Instrumenty finansowe:** m.in. wieloletnie prognozy finansowe, pomoc finansowa udzielana jednostkom samorządu terytorialnego, partnerstwo prywatno-publiczne, preferencje podatkowe, inżynieria finansowa.
- **Instrumenty informacyjno-promocyjne:** m.in. promocja projektu Strategii we wszystkich środowiskach; wspieranie organizacyjne i finansowe szkoleń, kursów, kształcenia ustawicznego; organizowanie konferencji (również naukowych), spotkań; animowanie wydarzeń stanowiących platformę wymiany doświadczeń; zbliżanie interesariuszy i tworzenie powiązań między nimi; wspieranie powstawania klastrów; organizowanie cyklicznych regionalnych forów gospodarczych; promocja walorów atrakcyjnych miejsc, ich szczególnych cech i potencjałów w kontekście rozszerzania funkcji obszarów wiejskich oraz rozwoju turystyki itp.

9.2. Monitoring i ocena realizacji projektu Strategii

Ważnym elementem realizacji projektu Strategii jest ocena oraz weryfikacja zawartych w niej założeń. Służy temu monitoring i ewaluacja wdrażania zapisów projektu Strategii. System monitoringu służy diagnozowaniu stanu województwa na danym etapie jego rozwoju, a także informuje o potrzebach przeprowadzenia korekty, wzmocnienia działań w danych obszarach, lub o konieczności aktualizacji dokumentu.

Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) samorząd województwa został zobligowany do powołania Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego (ROT), które ma za zadanie m.in. nadzorować system monitorowania i ewaluacji Strategii, tworząc równocześnie sieć współpracy i przepływu informacji pomiędzy podmiotami publicznymi, realizującymi politykę rozwoju regionalnego. ROT powiązany jest z Departamentem Strategii i Planowania Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego (DPP), działając w jego strukturze. Współpracuje z pozostałymi departamentami UM na zasadzie powiązań interakcyjnych, dwukierunkowych, m.in. przy raportowaniu i sprawozdawczości, wymianie danych informacji, konsultacjach, analizach itp.

Zakłada się wspólne działanie ROT oraz Urzędu Statystycznego przy udziale reprezentantów regionalnego sektora nauki, badań i rozwoju (N+B+R) oraz ekspertów zewnętrznych i innych podmiotów zaangażowanych w realizację rozwoju województwa i posiadających wymaganą wiedzę,

doświadczenie, informacje oraz wyniki badań mogące wspomagać ocenę rezultatów działań ujętych w projekcie Strategii.

Monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii będzie wykonywana za pomocą standardowych narzędzi takich jak: analiza dokumentów, analizy ilościowe i jakościowe, benchmarking, panele ekspertów i interesariuszy, analizy sieciowe, sondaże, studia przypadków. W procesie tym będą przeprowadzane formy ewaluacji partycypacyjnej; samo-ewaluacji; aktywności obywatelskiej ukierunkowanej na nieprawidłowości i nadużycia.

Wyniki przeprowadzonych badań monitoringowych i ewaluacyjnych będą zawarte w raportach, obejmujących m.in. sprawozdanie z działań strategicznych, analizy i interpretacje wyników trendów rozwojowych społeczno-gospodarczych, rekomendacje dotyczące zmian merytorycznych i metodologicznych dotyczących realizacji projektu Strategii i systemu monitoringu; prezentację „dobrych praktyk” oraz wykaz wskaźników i źródeł pozyskiwania danych.

Regionalne Obserwatorium Terytorialne regularnie przedstawiać będzie informacje o przebiegu i wynikach monitoringu oraz ewaluacji postępów w realizacji celów określonych w projekcie Strategii. Ponadto informacje te będą przekazywane przy użyciu narzędzia informatycznego partnerom, interesariuszom, beneficjentom i opinii publicznej. W powiązaniu z Podkarpackim Forum Terytorialnym (PFT), przygotowane zostaną raporty, dotyczące rozwoju województwa w cyklu rocznym i trzyletnim.

Zadaniem systemu monitoringu i ewaluacji jest obserwacja i analiza najważniejszych procesów społeczno – gospodarczych zachodzących w regionie, które wynikają z polityki regionalnej prowadzonej przez władze rządowe i samorządowe.

Określenie stopnia realizacji celów za pomocą konkretnych wskaźników odnoszących się do przyjętych priorytetów i kierunków działań w sposób mierzalny obrazuje proces osiągania założonych efektów w tym dotyczących zmian w jakości życia mieszkańców regionu.

10. Informacja o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Wschodnia i południowa granica województwa podkarpackiego jest częścią granicy państwowej, oddzielającej nasz kraj na południu od Słowacji, na wschodzie od Ukrainy. Położenie województwa wskazuje na możliwość transgranicznego oddziaływania.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach projektu Strategii ma charakter regionalny, a ewentualne oddziaływanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć, dzięki którym zostaną ościągnięte zamierzone cele, będzie miało zasięg lokalny.

W transgranicznym oddziaływaniu na środowisko istotne miejsce mogą zajmować:

- działania w zakresie rozbudowy transeuropejskich szlaków transportowych (Via Carpatia),
- działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspólne przedsięwzięcia służące powstawaniu nowych, wykraczających poza region produktów turystycznych (tworzenie transgranicznej infrastruktury turystycznej, wymiana doświadczeń),
- działania na rzecz zachowania obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz ochrony środowiska przyrodniczego (opracowywanie ujednoliconych planów zarządzania i udostępniania obszarów o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, doskonalenie funkcjonowania systemów obszarów prawnie chronionych, badania monitoringowe środowiska, i inne wspierane w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa),

- działania związane z zapobieganiem i przeciwdziałaniem zagrożeniom oraz usuwaniem ich negatywnych skutków szczególnie w powiatach nadgranicznych (np. współpraca odpowiednich służb dotycząca ostrzegania, monitorowania czy wspólnych działań ratowniczych).

Pomimo oddziaływania projektu Strategii w sensie transgranicznym, na obecnym etapie nie przewiduje się możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Planowane przedsięwzięcia komunikacyjne (np. S19, która stanowi część szlaku transportowego Via Carpatia) nie kończą się na granicy Państwa/województwa, ale będą kontynuowane poza jego granicami w ramach rozbudowy sieci europejskiej. Zakładając, że wszystkie przedsięwzięcia będą realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, nie przewiduje się, by oddziaływania poszczególnych odcinków tras drogowych powodowały znaczące oddziaływania na środowisko o zasięgu wykraczającym poza granice kraju.

Należy zaznaczyć, że stopień ogólności, charakter dokumentu, zwłaszcza brak lokalizacji dla poszczególnych przedsięwzięć, oraz wielkości przedsięwzięć, nie daje podstaw do stwierdzenia wystąpienia znaczącego oddziaływania transgranicznego. Zatem nie zachodzi potrzeba uruchamiania procedury oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym.

Jakość współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej będzie zależeć od poziomu zaangażowania władz na każdym szczeblu administracyjnym oraz umiejętności pokonywania barier wynikających z różnic gospodarczych, społecznych czy kulturowych. Wspólne przedsięwzięcia i dobra współpraca umożliwią promocję województwa kształtując jego pozytywny wizerunek, a także przyniosą korzyści związane z rozwojem regionu.

Problem transgranicznego oddziaływania na środowisko winien być również zauważany na poziomie lokalnym i nie tylko w gminach leżących bezpośrednio wzdłuż granicy państwowej, ale także w gminach położonych w obrębie powiatów przygranicznych. Wdrożenie i realizacja założeń z jednej strony, będzie integrować cały region, z drugiej strony spowoduje, że stanie się on bardziej otwarty na wpływ otoczenia, co pozwoli w dużym stopniu wyeliminować konflikty związane z zagospodarowaniem przestrzennym terenów przygranicznych. Należy zaznaczyć, że jednoznaczna ocena wpływu będzie możliwa dopiero w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć.

11. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie opracowywania prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczałyby możliwość wykonania prognozy. Pewne utrudnienia miały charakter trudności metodycznych i wynikały ze specyfiki dokumentu strategicznego, charakteryzującego się dużym stopniem ogólności jego zapisów. Dotyczyły one głównie braku możliwości odniesienia się do oddziaływań na środowisko ogólnych zapisów projektu Strategii, braku dokładnego umiejscowienia realizacji poszczególnych działań w przestrzeni oraz braku informacji, co do rodzaju i skali prawdopodobnych zamierzeń inwestycyjnych. Utrudnieniem w pracach nad Prognozą był również brak wypracowanych metod stosowanych w tego typu dokumentach oraz brak określonych kryteriów przeprowadzania oceny.

12. Wnioski

- Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów, takich jakim jest projekt Strategii z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, odnoszącą się do skutków oddziaływania poszczególnych inwestycji. Jej głównym celem jest odniesienie treści planistycznej dokumentu do krajowych dokumentów strategicznych oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także określenie trendu rozwoju województwa.
- Prognoza w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji projektu Strategii oraz wskazuje obszary, w obrębie których mogą wystąpić potencjalne konflikty wynikające z realizacji działań określonych w projekcie Strategii, a celami ochrony środowiska, głównie ochrony przyrody.
- Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji działań służących osiągnięciu założonych efektów, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki, jakie realizacja projektu Strategii może mieć na środowisko.
- Ocena potencjalnych oddziaływań ma charakter hipotetyczny ze względu na bardzo ogólny charakter analizowanego dokumentu.
- Szczegółowe skutki oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach kierunków działań zdefiniowanych w projekcie Strategii, są przedmiotem osobnej procedury oddziaływania prowadzonej na etapie projektowania inwestycji.
- Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji projektu Strategii. Wskazuje na możliwe negatywne skutki realizacji projektu Strategii oraz przedstawia zalecenia dotyczące przeciwdziałania ewentualnym niekorzystnym oddziaływaniom na środowisko, a także przedstawia sposoby ich minimalizacji.
- Projekt Strategii jest zgodny z Strategią Rozwoju Kraju i odpowiada aktualnie obowiązującym wymaganiom stawianym tego typu dokumentom.
- Projekt Strategii jest dokumentem ogólnym, w którym zawarte są zamierzenia określone i pogrupowane w następujących dziedzinach działań strategicznych: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, Kapitał ludzki i społeczny, Sieć osadnicza oraz Środowisko i energetyka.
- Pomimo oddziaływania Strategii w sensie transgranicznym, na obecnym etapie nie przewiduje się możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Nie przewiduje się by oddziaływania, np. poszczególnych odcinków tras komunikacyjnych powodowały znaczące oddziaływania na środowisko o zasięgu wykraczającym poza granice województwa.
- Realizując zapisy projektu Strategii należy przede wszystkim:
  - zachować spójność i integralność obszarów Natura 2000 (wyznaczonych oraz ważnych dla Wspólnoty),
  - unikać tworzenia barier dla przemieszczających się zwierząt oraz prawidłowego funkcjonowania układów przyrodniczych,
  - ograniczać presję inwestycyjną na tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym,
  - wykluczać, lub w uzasadnionych przypadkach ograniczać, fragmentację środowiska do niezbędnego minimum,
  - zapewniać drożność korytarzy ekologicznych oraz szlaków migracyjnych zwierząt.
- Prawdopodobne jest, iż realizacja części działań, w szczególności przewidzianych w ramach dziedziny działań strategicznych: Środowisko i energetyka, spowoduje trwałe zmiany i przekształcenia środowiska w wymiarze lokalnym, ale efekt ekologiczny ich realizacji będzie pozytywny w dłuższym horyzoncie czasowym i w wymiarze ponadlokalnym (np. działania

- w ramach priorytetu 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków).
- Z przeprowadzonej analizy wynika, że najbardziej korzystna dla środowiska i zdrowia ludzi będzie realizacja następujących kierunków działań: 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.3., 2.4.1., 2.4.3., 3.3.4., 3.5.4., 4.2.1., 4.2.4., 4.3.2., 4.3.4.
  - Najwięcej potencjalnie negatywnych oddziaływań na środowisko będzie wiązać się z realizacją kierunków działań: 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.5.3. Oddziaływanie negatywne na środowisko będzie związane z realizacją zamierzonych przedsięwzięć, które będą związane robotami budowlanymi w terenach, które nie są jeszcze zainwestowane.
  - Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach projektu Strategii ma przede wszystkim charakter regionalny, a ewentualne, prognozowane oddziaływanie powodowane ich realizacją, będzie miało przeważnie zasięg lokalny.
  - Nie stwierdzono, aby w projekcie Strategii była przewidywana realizacja takich przedsięwzięć, których budowa i funkcjonowanie może powodować oddziaływania transgraniczne.
  - Funkcjonowanie zrealizowanych już działań będzie korzystnie wpływać na stan środowiska i zdrowie ludzi, zwłaszcza, gdy stosowane będą najnowsze technologie oraz „dobre praktyki”, niemniej jednak pozytywnych zmian należy spodziewać się w dłuższej perspektywie czasowej.
  - Proponuje się, aby ze względu na ochronę środowiska, w projekcie Strategii, w kierunku działań 1.3.1. obecne zapisy uzupełnić w sposób następujący:
    - ✓ „rozwój i poprawa stanu infrastruktury dla turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej (w tym leczniczej), krajoznawczej, aktywnej, przygranicznej i biznesowej, w tym zwłaszcza dla turystów zmotoryzowanych” na następujący: „rozwój i poprawa stanu infrastruktury dla turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej (w tym leczniczej), krajoznawczej, aktywnej, przygranicznej i biznesowej, w tym zwłaszcza dla turystów zmotoryzowanych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych”;
    - ✓ „budowa i rozwój wielofunkcyjnych wysoko standardowych kompleksów rekreacyjno-wypoczynkowych i leczniczych” na następujący: „budowa i rozwój wielofunkcyjnych wysoko standardowych kompleksów rekreacyjno-wypoczynkowych i leczniczych przy uwzględnieniu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych”.
  - Planowane zamierzenia, realizowane w ramach kierunku 3.1.1., powinny być wykonywane z zapewnieniem minimalizacji ingerencji w tereny o dużym potencjale przyrodniczym i krajobrazowym oraz turystycznym.
  - Mając powyższe na uwadze proponuje się aby oprócz zasady zrównoważonego rozwoju stosować inne zasady, na których będzie opierać się realizowanie zamierzeń określonych w projekcie Strategii np.: zasadę zapobiegania, zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), zasadę „zanieczyszczać płaci”.
  - Nie można w sposób jednoznaczny wykluczyć negatywnego wpływu realizacji niektórych zadań realizowanych w ramach priorytetów rozwojowych na obszary Natura 2000, ale wpływ negatywny nie oznacza wpływu znaczącego. Strategia rozwoju województwa nie jest dokumentem decyzyjnym, na tym etapie nie jest znana dokładna lokalizacja poszczególnych przedsięwzięć, co więcej dla przedsięwzięć ustawodawca przewidział odpowiednie procedury ocen, które przeprowadza się na etapie realizacji. Należy zaznaczyć, że obowiązujące prawo wyklucza realizację przedsięwzięć mogących w sposób znaczący oddziaływać na obszary Natura 2000, ale dopuszcza odstępstwa od tej reguły (art. 34. Ustawy o ochronie przyrody).
  - Należy się spodziewać, że realizacja przedsięwzięć związanych z turystyką (np. działania 1.3.1., 1.3.2.), rozwojem infrastruktury sportowej (działanie 2.6.3.), budową dróg (np. działania 3.1.1.,

- 3.1.2., 3.1.3., 3.5.3.), rozwojem obszarów wiejskich (np. działania 3.4.1., 3.4.2., 3.4.4.) może powodować presję inwestycyjną na tereny objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, obszary leśne. Istotne jest monitorowanie ubytku powierzchni leśnej i gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych na rzecz przedsięwzięć dotyczących budowy nowych dróg, innych inwestycji liniowych oraz obiektów turystycznych wraz z usługami okołoturystycznymi.
- Rozwiązania w zakresie zapobiegania, ograniczania i kompensacji przyrodniczej przewidywanych negatywnych oddziaływań, zwłaszcza w obszarach konfliktowych, nie są możliwe do określenia ponieważ: dokument ma charakter zamierzeniowy, nie ma dokładnych wskazań lokalizacyjnych przedsięwzięć, każde z realizowanych w przyszłości przedsięwzięć będzie poddane procedurze oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko na etapie wydawania dokumentów decyzyjnych. Na tym etapie można jedynie wskazać potrzebę stosowania rozwiązań alternatywnych i wybierania do realizacji takiego wariantu, które w sposób maksymalny chroni zasoby przyrodnicze.
  - Rozwiązania alternatywne mogą stanowić: wariantowe przebiegi tras komunikacyjnych, wariantowe przebiegi liniowych inwestycji infrastrukturalnych (innych niż trasy komunikacyjne), różne rozwiązania konstrukcyjne dla przedsięwzięć modernizowanych, stosowanie różnych sposobów realizacji przedsięwzięć (np. metody budowy przedsięwzięć, metody transportu ludzi i towarów – komunikacja drogowa czy kolejowa), wariantowe lokalizacje przedsięwzięć (zespoły obiektów).

13. Wykorzystane materiały

- Aktualizacja Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 przyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego, Uchwałą nr L/932/10 z 23 sierpnia 2010r.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Części I i II. Projekty, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa, 17 listopada 2011r.
- Dyrektywa 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, tzw. dyrektywa SEA.
- Dyrektywa 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy 85/337/EWG i 96/61/WE.
- EUROPA 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – dokument przyjęty przez Radę Europejską 17 czerwca 2010r.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), (Monitor Polski 2012, poz. 252) załącznik do Uchwały Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011r.
- Konwencja Ramsarska – Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, 1971r. w Ramsar w Iranie, ratyfikowana w 1978r.
- Konwencja Berneńska – Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, 1979r. w Bernie, ratyfikowana w 1996r.
- Konwencja Bońska – 1979r. w Bonn, Polska ratyfikowała w 1996r. – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt.
- Konwencja o różnorodności biologicznej – 1992r. w Rio de Janeiro, ratyfikowana w 1995r.
- Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej. Wiedeń – 1985r. i Protokół w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową. Montreal – 1987r.
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska. Aarhus – 1998r.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010r.
- Monitoring chemizmu gleb ornych województwa podkarpackiego, WIOŚ w Rzeszowie, maj 2008r.
- Ochrona Środowiska 2010, GUS 2010r.
- Ochrona Środowiska 2011, GUS 2011r.
- Opracowano na podstawie dokumentów: (1) Polska 2030. Wyzwania rozwojowe, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, lipiec 2009, (2) Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności..
- Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2019 przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 maja 2008r. Nr XII/379/08.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (Uchwała Nr XLVIII/552/2002 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 sierpnia 2002r.).
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 przyjęta przez Sejm RP 8 maja 2003r.
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009r.

- Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.
- Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013.
- Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja 2009/2010).
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego (na lata 2008–2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012–2015) został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 maja 2008 r. Nr XII/379/08. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008r. Nr 25, poz. 150).
- Projekt przeznaczony do konsultacji z dnia 6 kwietnia 2011r.
- Projekt przyjęty uchwałą Rady Ministrów dnia 15 stycznia 2013r.
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu. Nowy Jork – 1992r. i Protokół z Kioto jest uzupełnieniem konwencji nowojorskiej. Ratyfikacja oznacza konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych o określony procent do roku 2012 Kioto – 1997r.
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2009r., WIOŚ Rzeszów 2010r.
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2010r., WIOŚ Rzeszów 2011r.
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2011r., WIOŚ Rzeszów 2012r.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 – dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 10 stycznia 2012 roku.
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko projekt z dnia 28 czerwca 2012r.
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” przyjęta uchwałą Rady Ministrów dnia 15 stycznia 2013r.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) – projekt z 31.07.2012r.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego wersja dokumentu po konsultacjach społecznych i uzgodnieniach międzyresortowych, z dnia 1 czerwca 2012r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 przyjęta 25 września 2012r. przez Radę Ministrów.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 przyjęta przez Radę Ministrów 30 grudnia 2008r. uchwałą nr 278/2008.
- Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2011–2022 projekt z kwietnia 2012 roku.
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) projekt z dnia 30 marca 2011r.
- Strategia Sprawne Państwo 2011–2020 projekt przeznaczony do konsultacji z dnia 6 kwietnia 2011r.
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 kwietnia 2012r.
- Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę podpisany 13 grudnia 2007 roku w Lizbonie. Wszedł w życie 1 grudnia 2009r. (po ratyfikacji przez wszystkie kraje członkowskie UE). Został opublikowany 2 grudnia 2009r. (Dz. U. z 2009r. Nr 203, poz. 1569), opracowanie na podstawie: Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C83, t. 53, 30 marca 2010r.

- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 (M.P. 2009 nr 34 poz. 501).

Wykaz rysunków

Rysunek 1. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetów: Przemysł (1.1.1. – 1.1.3.), Nauka, badania i wykształcenie wyższe (1.2.1., 1.2.3.), Turystyka (1.3.1. – 1.3.3.), Instytucje otoczenia biznesu (1.5.1. – 1.5.3.).

Rysunek 2. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu Rolnictwo (1.4.1 – 1.4.3).

Rysunek 3. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetów: Edukacja (1.2.1. – 1.2.3.), Kultura i dziedzictwo kulturowe (2.2.1. – 2.2.3.), Społeczeństwo obywatelskie (2.3.1. – 2.3.2.), Włączenie społeczne (2.4.1. – 2.4.3.), Zdrowie publiczne (2.5.1. – 2.5.3.).

Rysunek 4. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Dostępność komunikacyjna (3.1.1. – 3.1.4.).

Rysunek 5. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Dostępność technologii informatycznych (3.2.1. – 3.2.3.).

Rysunek 6. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Funkcje metropolitalne Rzeszowa (3.3.1. – 3.3.4.).

Rysunek 7. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Funkcje obszarów wiejskich (3.4.1. – 3.4.4.).

Rysunek 8. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji obszarów subregionalnych (3.5.1. – 3.5.4.).

Rysunek 9. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków (4.1.1. – 4.1.5.).

Rysunek 10. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Ochrona środowiska (4.2.1. – 4.2.4.).

Rysunek 11. Obszary Strategicznej Interwencji dla priorytetu: Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii (4.3.1. – 4.3.4.).

Rysunek 12. Podział województwa podkarpackiego na strefy monitoringu jakości powietrza (wg WIOŚ).

Rysunek 13. Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 14. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.1.1 Wzmocnienie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu, 1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 15. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.4.1 Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych, 1.4.3. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym opartego na ekologicznej produkcji rolnej oraz współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 16. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu, 1.3.1. Rozwój atrakcji infrastruktury turystycznej, 1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa, 2.6.3. Rozwój infrastruktury sportowej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 17. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym, 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań

zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 18. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.2.1. Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury sieci telekomunikacyjnej nowej generacji na terenach pozbawionych konkurencyjnego Internetu, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 19. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.3.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego Rzeszowa i jego obszarze funkcjonalnym, 3.3.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu, 3.3.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 20. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.4.1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, 3.4.4. Modernizacja przestrzeni wiejskiej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 21. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.1.3. Wzmocnienie drogowych powiązań komunikacyjnych miast powiatowych między sobą oraz z Rzeszowem, 3.4.2. Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej, 3.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskich służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 22. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 3.5.1. Wzmocnienie roli begunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnienie potencjałów wyróżniających je w skali regionu, 3.5.2. Rozwój potencjału gospodarczego begunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne, 3.5.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych obszarów wzrostu, 3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzennego sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 23. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 4.1.1. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków powodzi, 4.1.2. Zapobieganie, przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków osuwisk oraz 4.1.3. Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz usuwanie negatywnych skutków katastrof wynikających z działalności człowieka – katastrofy komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), ekologiczne oraz pożary, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 24. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań 4.1.4. Przeciwdziałanie oraz usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, grad, susze oraz pożary, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 25. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku działań: 4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami i 4.2.3. Zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 26. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.1. Efektywne wykorzystanie dotychczasowych źródeł energii oraz zasobów gazu ziemnego występujących na terenie województwa podkarpackiego, 4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej, 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki solarnej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 27. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki wiatrowej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 28. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu energetyki geotermalnej, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Rysunek 29. Obszary, w obrębie których mogą wystąpić konflikty związane z realizacją kierunku 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z zakresu hydroenergetyki, a ochroną zasobów przyrodniczych w obrębie obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Wykaz tabel

Tabela 1. Główne cele, priorytety i kierunki działań określone w projekcie Strategii.

Tabela 2. Podstawowe dane Głównych Zbiorników Wód Podziemnych województwa podkarpackiego (wg Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych).

Tabela 3. Stan lub potencjał ekologiczny rzek w jednolitych częściach wód powierzchniowych monitoringu obszarów chronionych województwa podkarpackiego w 2011r.

Tabela 4. Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu Strategii.

Tabela 5. Spójność celów projektu Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego z celami ochrony środowiska ustanowionymi krajowym.

Tabela 6. Prognozowane oddziaływanie na jakość powietrza.

Tabela 7. Prognozowane oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód).

Tabela 8. Prognozowane oddziaływanie na jakość klimatu akustycznego.

Tabela 9. Prognozowane oddziaływanie na zasoby surowców mineralnych.

Tabela 10. Prognozowane oddziaływanie na powierzchnię ziemi łącznie z glebą.

Tabela 11. Prognozowane oddziaływanie na różnorodność biologiczną.

Tabela 12. Prognozowane oddziaływanie na obszary prawnie chronione, w tym na obszary Natura 2000.

Tabela 13. Prognozowane oddziaływanie na rośliny i zwierzęta.

Tabela 14. Prognozowane oddziaływanie na krajobraz.

Tabela 15. Prognozowane oddziaływanie na zabytki.

Tabela 16. Prognozowane oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Tabela 17. Kierunki działań zaproponowane w projekcie Strategii a zasada zrównoważonego rozwoju